

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Diplomová práce

**BEDŘICH MACENAUER,
VÝZNAMNÝ PLZEŇSKÝ SBORMISTR**

Lada Duspivová

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury, pramenů a zdrojů informací.

V Plzni 31. 5. 2012

.....

Děkuji vedoucímu práce doc. PaedDr. Zdeňku Vimrovi za rady a připomínky a sbormistru a dirigentovi Bedřichu Macenauerovi za poutavá vyprávění. Oba tím přispěli k vypracování této diplomové práce.

OBSAH

Úvod.....	5
1 Životní data.....	6
1. 1 Dětství a mládí.....	6
1. 2 Studium na vysoké škole.....	7
1. 3 Nejbližší rodina B. Macenauera.....	10
1. 4 Kdo byl Walter Docloux.....	12
2 Sbormistr opery Divadla J. K. Tyla v Plzni 1957 – 1996.....	14
2. 1 České Budějovice.....	14
2. 2 Angažmá v Plzni.....	15
2. 3 Práce v opeře.....	16
2. 4 Pořadí a seznam studovaných skladeb od nástupu do Divadla J. K. Tyla v Plzni.....	17
3 Sbormistr koncertních sborů.....	36
3. 1 Začátek	36
3. 2 Plzeňský ženský komorní sbor.....	37
3. 2. 1 Hudební život PŽKS v letech 1962 – 1972.....	38
3. 2. 2 Hudební život PŽKS v letech 1973 – 1982.....	49
3. 2. 3 Hudební život PŽKS v letech 1983 – 1990.....	60
3. 3 Prof. RNDr. Antonín Špelda DrSc. (1904 – 1989).....	72
3. 4 Seznam nastudované literatury PŽKS	73
4 Bedřich Macenauer – pedagog.....	78
4. 1 Práce s dětským sborem.....	78
4. 2 Pedagog plzeňské konzervatoře	80
5 Význam osobnosti Bedřicha Macenauera	83
Závěr	86

Seznam použité literatury a pramenů

Seznam příloh

Přílohy

Seznam použitých zkratek

Resume

ÚVOD

Pro svou diplomovou práci jsem si jako téma vybrala osobnost Bedřicha Macenauera – umělce a hudebníka, působícího v Plzeňském regionu bezmála padesát let. Jako obyvatelka regionu karlovarského jsem na počátku práce měla několik informací, které byly všeobecně známé, a to, že byl Bedřich Macenauer sbormistrem opery Divadla J. K. Tyla v Plzni a také že pracoval s ženským sborem, který sám založil. Velmi příjemné bylo zjištění, že mě tento dosud žijící umělec rád uvítal na společné schůzce, abychom si mohli popovídat o tom, jaký byl jeho profesionální život v divadle při práci s operním sborem a jaké bylo koncertování s komorním ženským sborem.

Ze sbormistrova vyprávění jsem zjistila, že je tím, kdo plnil a plní ve svém životě mnoho rolí. Kromě těch dalších profesionálních, jednou z nich byla i role profesora na Konzervatoři v Plzni, plnil v osobním životě roli manžela, tatínka a bratra. Vyprávění o jeho rodu a vlastní rodině, která žila v Plzni a později také v Praze, byla nesmírně zajímavá a napověděla, že sbormistr neměl vždy lehký život.

Bedřich Macenauer udržoval četná „muzikantská“ přátelství – byl a je přítelem skladatelů a výkonných umělců, o kterých dnes hovoříme v superlativech. Dnes i přes pokročilý věk naplňuje roli aktivního posluchače plzeňských operních premiér, koncertů České filharmonie a Plzeňské filharmonie.

Z mnoha četných návštěv a vyprávění Bedřicha Macenauera vyplývá, že je to velmi vzdělaný, citlivý a milý člověk. Nechtěla jsem v této diplomové práci přinášet pouze data, osvětlovat pojmy a uvádět výčty jazykem hodným studenta vysoké školy. Ráda bych, aby každý, kdo bude diplomovou práci číst, přijal tento text jako vyprávění a dokumentaci o zajímavé a úspěšné umělecké dráze Bedřicha Macenauera.

1 ŽIVOTNÍ DATA

1.1 Dětství a mládí

Sbormistr a dirigent Bedřich Macenauer se narodil 8. dubna 1929 v Praze. Od svého raného dětství žil v Plzni s rodiči Bedřichem Macenauerem a Eliškou Egertovou Macenauerovou. Rod Macenauerů byl velmi početný. Tatínek měl tři bratry – Otu, Emericha a Pavla a dvě sestry - Emmu a Fridu. Do povědomí národa se jako význačný sportovec zapsal strýc Bedřicha Macenauera – ing. Pavel Macenauer, když v roce 1934 reprezentoval Československo společně s tenistou Janem Koželuhem a zvítězili ve čtyřhře v soutěži Davis Cupu.

Když bylo Bedřichu Macenauerovi 14 let, narodila se do rodiny sestra Emma. Oba rodiče pocházeli z majetné rodiny – tatínek spoluvlastnil v Plzni velkoobchod s uhlím a strýček Pavel statek v Úlicích. V Plzni rodina žila nejprve v budově Národní banky na Petákově (dnešním Masarykově) náměstí, odkud se za německé okupace museli vystěhovat do bytu v Křižíkových sadech. Tento dům v Křižíkových sadech již dnes neexistuje. Později se nastěhovali do vily v Bezovce, po válce však přišli o svůj obchod a po únoru 1948 museli do menšího bytu na tehdejším Dukelském náměstí. Macenauerovi na vlastní oči zažili hysterické ničení sochy T. G. Masaryka při měnové reformě. Pro svůj buržoazní původ měla rodina problémy, v pounorovém období začal Bedřichův tatínek pracovat jako skladník na nádraží a maminka, do té doby žena v domácnosti, musela nastoupit do zaměstnání v kanceláři. Tatínek měl problémy s tajnou policií a byl často vyslýchán¹, což se svým nemocným srdcem velmi těžce snášel. Proto se rodiče odstěhovali se sestrou do Prahy - Strašnic. Sestra Emma na tyto události vzpomíná: „*Skončili jsme v jednopokojovém bytě, v předsíni se vařilo, v kuchyni stálo klavírní křídlo.*“²

Rodina byla hudebního založení – děd B. Macenauera byl v první třetině 20. století významnou postavou plzeňského hudebního života a otec hráčem na housle a violu. Působil jako člen Plzeňského kvarteta, jehož obsazení a nácviky skladeb v bytě rodiny si B. Macenauer dodnes pamatuje: první housle hrál prof. Miloš Macháček z plzeňské

---

¹ Otec Bedřicha Macenauera byl jednatelem Rotary klubu.

² Maixnerová, Tereza. *Vařili v předsíni, v kuchyni stál klavír*, Plzeňský deník 2001, 13. červen

konzervatoře, druhé housle Josef Novotný a violoncello továrník Gustav Schmaus. Později účinkoval otec v orchestru plzeňské opery a operety, a pak v orchestru karlínské zpěvohry. Byl žákem národního umělce Ladislava Černého. Sám B. Macenauer byl jako dítě vzděláván hudebně, navštěvoval soukromé hodiny klavíru u profesorky Doubkové a později u Antonína Brejchy, na housle hrál u prof. Talichové – Loukotové.

Ačkoliv k hudbě inklinoval od malička³, hudební školu nestudoval, přihlásil se totiž na klasické gymnázium v Plzni. V době, kdy byl již v oktávě, tj. v roce 1948, a měl maturovat, se spolu s dalšími jedenácti studenty gymnázia účastnil protestu proti likvidaci základního kamene památníku americké armádě za osvobození města Plzně. Stalo se tak v květnu 1948. Všichni tito studenti byli označeni akčním výborem plzeňské KSČ⁴ za nepřátele republiky, byla jim přerušena studia na gymnáziu a dostali zákaz přípuštění k maturitní zkoušce. Ředitel gymnázia p. Špilar se svých mladých studentů zastal a využil známosti své manželky s dr. Rudolfem Slánským, u něhož se za gymnazisty přimluvil, aby mohli dostudovat. Po apelaci dr. Slánského se tak skutečně stalo a rebelující studenti mohli odmaturovat. Incident se ovšem neobešel bez trestu. Všichni rebelanti byli za trest vysláni na stavbu mládeže – stavbu železniční tratě, B. Macenauer byl jako držitel „modré knížky“, tudíž nevoják, poslán na sběr sena do Hartmanic. Čin „obraný amerického památníku“ byl zapsán B. Macenauerovi do kádrového posudku, a tím bohužel dirigentovi negativně zasáhl do života ještě několikrát a ovlivnil tak jeho životní cestu.

1.2 Studium na vysoké škole

Ještě v témže roce začal Bedřich Macenauer studovat po maturitě právnickou fakultu v Praze, jeho snem bylo stát se právníkem a prvotním zájmem byla diplomacie. Čas kolem roku 1948 ovšem neblaze ovlivnil i obsah a náplň studií, mnoho bylo ovlivněno politickou ideologií a tak místo římského práva, které je základem právní jistoty a práva jako takového, se na fakultě vyučovaly dějiny dělnického hnutí a marxismus – leninismus. To

---

³ Z vyprávění B. Macenauera je patrné, že si jako malý chlapec dirigoval při gramofonových deskách.

⁴ Komunistická strana Československa – politická strana

nenaplnovalo původní představy B. Macenauera, a tak z právnické fakulty po dvou letech raději sám odchází, dřív, než by zřejmě stejně pro svůj „buržoazní“ původ odejít musel.⁵

Během studií na právech pomáhal Bedřich Macenauer jako soukromě hudebně vzdělaná osoba zájemcům ve studiu hudby, a to byl také jeden z impulsů pro to, aby se po odchodu z právnické fakulty přihlásil na pražskou konzervatoř, kam byl přijat na pěvecké oddělení. Pro svůj krásný barytonový hlas začal studovat operní zpěv, který měl od malička rád, a stal se žákem sólisty opery Národního divadla profesora Jana Konstantina. To si B. Macenauer velice přál, poněvadž původně po úspěšně složených přijímacích zkouškách byl přidělen do třídy Karla Leisse. Díky rodinnému příteli dr. Karlu Šromovi, který se přimluvil u ředitele pražské konzervatoře Václava Holzknechta, byl nakonec přeřazen k J. Konstantinovi. Za studií na konzervatoři vypomáhal B. Macenauer v Pěveckém sboru československého rozhlasu Praha pod vedením Jiřího Pinkase. Zde se poprvé setkal s profesionálním ovzduším. Ve sboru zpočátku pracoval jako externista, po určité době byl vybidnut k absolvování konkursu na stálého člena (díky krásnému hlasu byl vybírán na nahrávání), ale již v té době věděl, že se jeho pokračování ve studiích bude ubírat spíše cestou studia dirigování. Macenauerovy zvyšující se ambice jej dovedly po dvou letech studia k přijímacím zkouškám na Akademii múzických umění – obor dirigování. Po dostudování všech hudebně – teoretických předmětů úspěšně složil B. Macenauer zkoušky na tento obor. U přijímacích zkoušek mu k dirigování skladby hráli čtyřručně na klavír budoucí dirigenti Zdeněk Košler a Martin Turnovský.

Asi po roce studií na něj politika dolehla i tady. Byl zavolán na vedení školy a zde mu bylo řečeno, že je všem znám jeho „buržoazní“ původ a že mu bude přerušeno studium, aby mohl pracovat v továrně, byl blíže k pracujícím lidu a poznal tak dělnickou třídu. Impulsem k této události byl nešťastný předmět, který si studenti zapisovali do studijních indexů, který se nazýval „Vojenská příprava“. Po absolvování tohoto předmětu měli všichni bývalí studenti zkrácenou vojenskou službu, která v té době byla pro všechny muže povinná. B. Macenauer byl držitelem „modré knížky“, takže jako nevoják nemohl tento předmět absolvovat, nikdy jej však absolvovat neodmítl. I díky kádrovému posudku z gymnázia byla tato situace zneužita v jeho neprospěch, byla mu pozastavena studia a on skončil v plzeňském podniku Kovoprav na Roudné jako pomocný dělník, kde byl sledován ostražitým zrakem komunistických bossů. Jak on sám říká – manuálně moc šikovný nebyl,

---

⁵ Ichová, Eva. *Sbormistr Bedřich Macenauer*, Zpravodaj Divadla J. K. Tyla, 1994

a tak dělal většinou pomocné práce. Zde je potřeba ještě jednou zmínit osobu dr. Karla Šroma, mj. hudebního skladatele a blízkého přítele rodiny Macenauerových. O těžkých chvílích po odchodu z AMU do Plzně napsal B. Macenauer toto: „.....stál vždy věrně při mně v dobách mých potíží na AMU v souvislosti s „vyhnáním mezi dělníky“, znal se s Mirko Očadlíkem, který měl s vedením Akademie múzických umění kontakt a informoval o této mé „cause“ tatínka a snažil se mně, ovšemže marně, pomoci!“⁶

V roce 1953 byl B. Macenauer sledován, zda chodí demonstrovat proti měnové reformě. V Kovopravu rozhodla dělnická solidarita, že se musí zastavit práce – i kdyby chtěl někdo pracovat, nebylo mu to dovoleno a musel také stávkovat.⁷

Bedřich Macenauer měl vždy vrozený přátelský vztah k lidem a jako rozený muzikant začal být hudebně aktivní i zde v Kovopravu, zejména na firemních večírcích. Velmi rád pro své kolegy hrál na klavír a zpíval. Vzpomíná na paní Vackovou, která zde pracovala a později zpívala i ve sboru Divadla Josefa Kajetána Tyla. Na firemních večírcích spolu zpívali operní árie, kupř. duet z Jakobína „My cizinou jsme bloudili“. Toto však nebyla jeho jediná hudební aktivita při pobytu v Plzni. V sezoně 1952/53 se podílel B. Macenauer na produkci Trinnerovy pohádky Broučci v kině Universita – bylo to jeho první veřejné dirigentské vystoupení. A následovala další řada představení pro mládež v Malém divadle v Plzni s orchestrem členů Divadla J. K. Tyla v pohádkách Rudolfa Trinnera Černoušek a opička, Sněhurka, Popelka s hudbou J. O. Karla a Neohrožený Mikeš s hudbou Roberta Císaře.⁸ Pod jeho taktovkou v těchto představeních hrával i jeho otec a dokonce zpívala i mladší sestra Emma.^{9 10}

---

⁶ Citace použita ze soukromé korespondence B. Macenauera a L. Duspivové

⁷ Ichová, Eva. *Sbormistr Bedřich Macenauer*, Zpravodaj Divadla J. K. Tyla, 1994

⁸ *Robert Císař pracoval jako velice uznávaný hudební režisér v plzeňském rozhlase*

⁹ *K pohádce Popelka se váže úsměvná příhoda o účinkování malé Emmy. V této pohádce doplňovalo dialogově rytmicky smutné zpívání Popelky vrkání holoubka, které měla na starosti právě sestra B. Macenauera. Vše probíhalo dobře až do dne, kdy přišlo představení. Hrdý tatínek Macenauer přivedl do divadla své známé, aby si poslechli, jak Emma krásně „vrká“. Zrovna ten den měla však Emma s dětmi za jevištěm nějakou „důležitou“ rvačku a vrkání na jevišti propáslo, na ukázání dirigenta se v daný okamžik neozvalo nic. Rozzuřený dirigent Macenauer mladší a tatínek Macenauer starší zavřeli Emmu do šatny do té doby, než odešli na oběd.*

¹⁰ *emma.txt.cz* [online]. 2007 [citováno 21. 5. 2012]. *Art Forum: Osobnosti v síti*. Dostupné na: <http://www.gallery.cz/gallery/cz/emma-srncova.html>.

Kolegové z továrny brzy pochopili, že B. Macenauer má k dělnické třídě pozitivní vztah, a tak se závodní rada podniku rozjela do Prahy za „kádrováky“ fakulty AMU. Pokud rozhoduje v republice dělnická třída, ať je tedy B. Macenauer přijat zpátky na studia. Nebyli však vyslyšeni, a tak se hodlali za Macenauera přimluvit i u prezidenta Zápotockého. Toto rozhodnutí závodní rady plzeňského Kovopravu rozuzlilo další osudovou křižovatkou B. Macenauera. Kádrováci fakulty se zalekli úmyslu plzeňských odborářů, a ač neradi, přesto Macenauerovi napsali, aby se do školy vrátil. Zhruba tedy po ročním působení v továrně v Plzni bylo Bedřichu Macenauerovi umožněno pokračovat na dirigentském oddělení Akademie múzických umění v Praze. Po celou dobu své přítomnosti v podniku Kovoprav v Plzni měl B. Macenauer velkou podporu spolupracovníků a na tyto lidi velmi rád vzpomíná.

Na AMU pokračuje Bedřich Macenauer dál ve studiích u prof. dr. Václava Smetáčka a Aloise Klímy. Společně se studenty Liborem Peškem a Milanem Malým provedl v prosinci roku 1955 v pražské Městské knihovně s Orchestrem AMU skladby W. A. Mozarta. Samostatně nastudoval Symfonii g moll a podle soudobých kritik svým pojetím Mozartovy hudby nejvíce zaujal. Dokázal důsledně uplatnit svoji koncepci pojetí a celá skladba měla gradaci a typickou lehkost. Akademii múzických umění absolvoval 2. 5. 1956 u profesora dr. V. Smetáčka.¹¹ Absolvoval Dvořákovou Symfonií F dur č. 5 op. 76 za spoluúčinkování Symfonického orchestru hl. města Prahy FOK. K absolventskému opernímu představení si vybral Mozartovu Figarovu svatbu, kterou provedl v Divadle Jiřího Wolкера. Jedna z recenzí soudobého tisku píše: „*Orchestr řízený B. Macenauerem hrál přesně, v harmonickém souladu s jiskřivým rozmarem dobově i životně postavené scény.*“^{12 13}

1.3 Nejbližší rodina Bedřicha Macenauera

V době studií v Praze se B. Macenauer seznámil se svou budoucí ženou Naděždou. Naděžda Vaníčková pocházela z Hořic v Podkrkonoší. Otec Bohuslav Vaníček byl výtvarník a pracoval v textilní firmě Centrotex. Naděa studovala na pražské konzervatoři

---

¹¹ Kromě dr. Václava Smetáčka byli ještě učiteli B. Macenauera v oboru dirigování M. Doležil a R. Brock

¹² Autor neuvedený, *Pražské jaro 1956*, neznámý zdroj z roku 1956

¹³ Autor neuvedený, *Nový triumf Mozartova umění*, neznámý zdroj z roku 1956

klavír u prof. Heleny Jonášové, Jana Panenky a také u dr. Vinkláta. Po absolutoriu na konzervatoři pokračovala v tříletém studiu na vyšší pedagogické škole, kde se věnovala jazykům – ruštině a němčině. Naděžda a Bedřich trávili letní prázdniny v Bílé v Beskydech, kde brigádně pracovali v rekreačním středisku. Měli na starosti kulturní vyžití rekreatantů, a tak večery trávili spolu za klavírem při čtyřruční hře. Jejich společné sblížení bylo završeno v roce 1955 sňatkem.

V roce 1963 se jim narodil syn Andrej – dnes vystudovaný inženýr chemie, pracující jako manažer jedné významné zahraniční firmy. Žije v současné době se svou ženou a syny Petrem a Pavlem střídavě v Praze a na Šumavě. Se svou ženou Helenou se věnují fotografování krajiny, zejména hor. Vytvořili horské středisko v Kašperských Horách, kde organizují kursy fotografování pro děti a studenty.

O tři roky později se Macenauerovým narodil druhý syn – Igor. Ten vystudoval plzeňskou konzervatoř – obor hra na violoncello u prof. Mirko Škampy. Igor se věnuje aktivnímu amatérskému koncertování, kromě toho se dodnes znamenitě stará o svého tatínka. Paní Nad'a Macenauerová bohužel v roce 2004 zemřela.

Sestra Bedřicha Macenauera – Emma Srncová - je známou výtvarnicí a herečkou. Žila s rodiči v Plzni do svých 12 let. V mládí působila jako modelka, a když předváděla na výstavě v Kyjevě českou módu, setkala se s „Černým divadlem“ Jiřího Srnce. Prošla konkurzem do divadelního souboru a zůstala zde celých 30 let. Na cestách s divadlem po světě navštěvovala galerie metropolí, a to jí bylo inspirací k tomu, aby začala sama malovat. Její barevné obrazy zachycují často zamilované dvojice na hravých až fantaskních litografiích, často opakuje téma Adama a Evy. Umělecké zaměření obou sourozenců - Bedřicha a Emmy - jistě není v hudebně i výtvarně vzdělaném rodě Macenauerových náhodou.

Když B. Macenauer v roce 2004 ovdověl, snažila se mu být jeho o 13 let mladší sestra velkou oporou.^{14 15}

---

¹⁴ Maixnerová, Tereza. *Vařili v předsíni, v kuchyni stál klavír*, Plzeňský deník, 2001, 13. června

¹⁵ *Nejraději vzpomíná pan Macenauer na okamžiky z dětství, kdy se svými rodiči a sestrou jezdili trávit vánoční svátky do Úlic, ke strýci Pavlovi a zde se setkávali s velkou částí rodiny, zejména s tetou Fridou. Také velice rád vzpomíná na výlet do Rakouska do Zeel am See, kde s maminkou bydleli v roce 1936. V 80. letech*

1.4 Kdo byl Walter Docloux

Snad to bylo hnutím osudu, že se šestnáctiletý student plzeňského gymnázia Bedřich Macenauer krátce po osvobození seznámil s jedním z amerických vojáků z pluku generála Pattona, s Waltrem Duclouxem.

„Vzpomínám si, jak jednoho dne vyhledal mého tatínka a požádal ho, zda by nemohl v Plzni dirigovat symfonický orchestr nebo operu. Nikdo netušil, kdo to je a jaké jsou jeho schopnosti. On sám víc neřekl. Tatínek mladému sympatickému poručíkovi zařídil vystoupení s tehdejší poloamatérskou Plzeňskou filharmonií. Program prvního koncertu byl ryze český – Fibich a Dvořák. Orchester brzy vycítil, že před ním stojí skutečná osobnost.“¹⁶)

Ve Spojených státech se stal Docloux po odchodu ze Švýcarska asistentem slavného Artura Toscaniniho, který tehdy řídil orchestr Newyorské filharmonie. S ním byl ve stejné funkci mladší legendární dirigent Leonard Bernstein.

Docloux byl jako dirigent důsledný, pracoval velmi rychle, ekonomicky a vyžadoval plné soustředění. Kromě výborných dirigentských schopností ovládal perfektně angličtinu, němčinu, francouzštinu a italštinu, takže se s orchestrem dobře domluvil. Koncert, který se konal 20. června 1945, byl dirigentovým triumfem – provedl Fibichovu selanku V podvečer, Dvořákovu předeheru Karneval a symfonii Z Nového světa. S Plzeňskou filharmonií koncertoval ještě 12. prosince 1946 s Prokofjevovou Klasickou symfonií, Griegovým Klavírním koncertem se sólistou Antonínem Brejchou a Čajkovského Pathetickou symfonií. Walter Docloux nastudoval v Čechách také opery – Prodanou nevěstu, Rusalku, Beethovenova Fidelia, Verdiho Macbetha. Dramaturgickým objevem byl v tehdejší době Švanda dudák – dílo Jaromíra Weinbergera, poslední Duclouxovou premiérou byla Figarova svatba. Dirigent Ducloux si v plzeňském divadle vše připravoval sám. Zkoušel se sólisty, orchestrem a sborem za pomoci tehdejších sbormistrů Lederera a Soukupa.

---

se na toto místo vrátil zavzpomínat se svým synem Andrejem. Jeho největším uměleckým zážitkem ze studentských let bylo Talichovo provedení Stabat Mater Antonína Dvořáka s Českým pěveckým sborem a sólisty Tikalovou, Krásovou, Blachutem a Kalašem.

¹⁶ Autor neuvedený, *Plzeň osvobozoval i slavný dirigent*, Plzeňský deník, 1999, 7. května

Během svého působení v Československu se Ducloux velmi spřátelil s rodinou Macenauerových a byl jejich častým hostem. Naučil se za krátkou dobu velice dobře český jazyk a tak, jak se sblížil s českým jazykem, se sblížil i s duchem české hudby. Dokázal beze zbytku vystihnout způsob a styl její interpretace.

V letech po válce pracoval v Praze se Symfonickým orchestrem FOK a také s Českou filharmonií, s kterou hostoval 12. června 1947 v Plzni. Duclouxovi bylo nabídnuto místo šéfa opery v Brně, které chtěl přijmout, ale události kolem únorového puče v roce 1948 a smrti Jana Masaryka jeho další plány znemožnily. Bylo nemyslitelné, aby americký důstojník, byť schopný a fundovaný, vedl operu jakéhokoliv československého divadla. Poslední vzpomínka Bedřicha Macenauera na odjezd Waltera Ducloux je z dubna 1948. Vrátil se do Spojených států amerických, kde se stal ředitelem texaské opery v Austinu, a později v sedmdesátých letech vyučoval na univerzitě v Los Angeles a založil zde operní a orchestrální studio. S Macenauerovými rodiči se již nikdy nesetkal, ale s rodinou zůstal v písemném styku. S Bedřichem Macenauerem se viděl ještě v roce 1991 při návštěvě Plzně, tehdy mu bylo 78 let. Zemřel v roce 1997 a Bedřich Macenauer na něho nikdy nezapomene.¹⁷

---

¹⁷ Macenauer, Bedřich, *Kdo byl dirigent Walter Ducloux*, Nová Pravda, 1990, 5. května

2 SBORMISTR OPERY DJKT 1957 – 1996

Záhy po skončení studií na fakultě AMU v roce 1956 našel Bedřich Macenauer starší svému synovi sbormistrovské místo ve zpěvohře v Českých Budějovicích, což bylo jeho první pracovní místo. Odstěhoval se do Českých Budějovic se svou ženou Naděždou do malého, nepříliš hezkého bytu. Paní Naděa dostala umístěnku do základní školy v Mostě jako učitelka, tam však nenastoupila a odešla se svým mužem na jih Čech. Sbornistrování nebylo sice specializací B. Macenauera, ale tehdy se to takto neodlišovalo, existovalo jen dirigování koncertní či dirigování divadelní. Bedřich Macenauer měl určitou zkušenost s Českým pěveckým sborem a Pražským filharmonickým sborem, které vedl profesor Jan Kühn, s druhým zmíněným sborem nastudoval B. Macenauer část Dvořákova Requiem. Tato stáž u prof. Kühna mu dala mnohé, ale svůj způsob sborové práce si musel vytvořit teprve praxí.

2.1 České Budějovice

Ředitelem českobudějovického divadla byl Otto Haas, velký straník, muž žijící svérázným způsobem a přísluhující režimu. Jemu byl trnem v oku Macenauerův kádrový posudek, ale také jeho nepřizpůsobivost vůči ředitelským „rozmarům“. Navzájem si nepadli do oka. Haasovo chování vůči osobě B. Macenauera bylo označeno jako „příkoří, duševní utrpení, křivda a špatnost“¹⁸. Macenauer hledal pomoc až v kanceláři prezidenta republiky, ale celá situace se tím ještě víc zhoršila a on byl nucen na konci sezóny pracovní místo po roce opustit. Během svého ročního působení v jihočeské opeře nastudoval sbory inscenací Rusalka, Čert a Káča, Evžen Oněgin, Madame Fauvar, Netopýr a jiných, sám dirigoval operetu Tabákový kapitán. K Budějovicím se mu vrací jedna událost, na kterou vzrušeně vzpomíná. Na zájezdě do Vimperka, kde se hrála opera Madame Butterfly, se stala vážná zdravotní příhoda určenému dirigentovi Bohumilovi Gregorovi (později dirigentu ND v Praze), který během 1. jednání zkolaboval. B. Macenauer byl vyzván, aby ihned nastoupil na jeho dirigentské místo a celé představení dokončil. Macenauer tak bez okolků učinil a představení „z listu“ z klavírního partu úspěšně zvládl.

---

¹⁸ *Takto označil chování ředitele O. Haase B. Macenauer ve svém soukromém albu.*

2.2 Angažmá v Plzni

Po ukončení pracovního poměru v Českých Budějovicích se přihlásil B. Macenauer ke konkursu na místo sbormistra do plzeňského divadla k šéfovi opery Bohumíru Liškovi – dirigentovi a profesorovi brněnské JAMU. Toto místo po úspěšném provedení sborů opery Evžen Oněgin u konkursu dostal a v srpnu 1957 nastoupil do divadla do funkce sbormistra.

Se změnou prostředí nastala též nová příjemná éra uměleckého působení, ale také krušná léta učednická. Šéfdirigent opery B. Liška byl člověk velmi přísný, přímý a od souboru vyžadoval maximum. S nikým, ani s B. Macenauerem, nejednal v rukavičkách, a to třeba i před přítomným celým souborem. Bylo o něm známo, že málokdy pochválil. B. Macenauer se však několika významných pochval dočkal. Když bez zkoušky převzal jako dirigent operu Smrt Kmotřička nebo později řídil Dona Giovanniho a Rusalku, dostalo se mu od Bohumíra Lišky vřelého osobního uznání. Určitě nejen kvůli tomu považuje B. Macenauer léta působení B. Lišky v opeře za nejlepší éru opery Divadla J. K. Tyla.^{19 20}

Ačkoliv je B. Macenauer vystudovaný dirigent, v divadle pracoval jako sbormistr. Neznamenal to však, že se k dirigování oper nedostal. Za dirigentský pult si stoupl jednak při aranžovacích zkouškách, kdy se sólisty a sborem prošel celou operu s přítomným klavírním doprovodem, a to mu posléze umožnilo i zkoušení s orchestrem. Orchester považoval za základ – jak hraje orchestr, takový je výsledek práce. V divadle dirigoval opery Don Giovanni, Rusalka, Jakobín, Čert a Káča, Smrt Kmotřička, Prodaná nevěsta, Tajemství, Carmen a spoustu dalších, které nastudovali jiní dirigenti a on měl za povinnost dodržet základní atributy původního nastudování. Po celou dobu jeho působení v Divadle J. K. Tyla to bylo asi 250 představení. Honorář za tato oddirigovaná představení však nedostával. Vedení divadla jeho dirigentská účinkování brala tak, že má být sám rád, že si může zadirigovat. Každý, kdo znal Macenauerův „nevhodný“ původ, věděl, jaké bylo jeho postavení, s čímž samozřejmě souviselo i hodnocení, jaké od nadřízených dostával.

---

¹⁹ „B. Liška v divadle nešetřil ani technické složky. V Dvořákově opeře Dimitrij má v závěru bojar Šujskij zastřelit královici Dimitrije po zvolání ‚Nuž zhyň, samozvanče, zhyň!‘. Při jednom představení připravil rekvizitář pistoli, která selhala, a ozvalo se jen klapnutí spouště. Dimitrij padl a v hledišti to zašumělo smíchem. Střelec se rozzuřenému dirigentovi vymluvil, že vadnou pistoli dostal od rekvizitáře. Při dalším představení pak mazaný rekvizitář, aby unikl šéfovi spílání, naplnil pistoli dvojnásobnou dávkou ‚Nuž zhyň, samozvanče, zhyň!‘ zaznělo a následovala ohlušující rána, která na chvíli zastavila představení. Tak se všichni lekli. Sotva spadla opona, běhal dirigent Liška po celém zákulisí a marně hledal rekvizitáře...“

²⁰ Macenauer Bedřich, *Divadelní návraty*, Plzeňský deník 1999, 5. června

2.3 Práce v opeře

Práci s operním sborem měl však B. Macenauer velmi rád. Na studium nové opery se připravoval pečlivě doma poslechem nahrávek a studiem partitur a sborů. Sborová příprava nové opery trvala zhruba dva měsíce. Studium začalo prací sboru v dělených zkouškách. Zpěváci dlouho studovali své party zvláště po hlasech, včetně dynamiky a veškeré problematiky. To trvalo někdy i tři týdny. Poté se spojovali do dvojhlasů, až začal zkoušet celý sbor. Práce pokračovala v aranžovacích zkouškách na jevišti se sólisty a korepeditorem. Dvě hodiny se většinou zkoušelo hudebně se sborem a dvě hodiny na jevišti. Na pódiu je práce divadelního sboristy neodmyslitelně spojená s hereckou stránkou a hereckými akcemi a nezbytné je zpívání z paměti. Když má být sbor při zpěvu v pohybu, je to vždy problém. Kupříkladu, když je rozpoutána hádka v opeře Carmen, měly by ženy dle B. Macenauera při zpěvu stát a prát se a hašteřit, až dozpívají. Někteří režiséři toto chtějí překonat, ale to nelze beze zbytku.²¹

Když se připravuje modernější opera, je to samozřejmě těžší, ale nakonec je snadnější studovat novou věc, kterou nikdo nezná, než odstraňovat chyby, které si zpěváci zafixovali při dřívějších inscenacích nově studované opery.

Pro operní sbor měl B. Macenauer přísná kritéria. Nešlo mu jen o dokonalou hlasovou kvalitu, ale důraz kladl i na vztah zpěváků ke své práci. Usiloval o to, aby operní sbor byl postaven na řádnou profesionální úroveň, jako tomu bylo u prestižních koncertních sborů. Snad proto, že i u operních sborů kladl na první místo hudební složku, ačkoliv je opera hudebně – dramatický útvar, tedy hudba i divadlo. Režie je samozřejmě pro operu důležitá, ale udržet soustředěnost sboru na jevišti tak, jako na zkouškách, je velmi těžké.²² A co se týká režijních experimentů (dle Macenauera tzv. „režisérismu“), ty ho příliš nikdy neoslovovaly, zejména když zasahovaly do libreta a hudby. Často řešil také problematiku textu a jeho výslovnosti, nebo samu problematiku jazyka, ve kterém byla opera zpívána. Nebyl zásadně pro češtinu, koneckonců špatně artikulujícím sboru nemusí být rozumět ani v češtině. Starosti bývají spíše s krkolomným překladem, který často může změnit notový zápis a fráze může dostat jiný tvar. Jako sbormistr se samozřejmě snažil B. Macenauer o dobrou výslovnost, ale jsou hranice, za které se prostě nelze dostat. Sboristé

---

²¹ Ichová, Eva. *Sbormistr Bedřich Macenauer*, Zpravodaj Divadla J. K. Tyla, 1994

²² Dvořák, Petr. *Osud mi vybral cestu sbormistra*, Plzeňský deník, 1999, 9. dubna

mají různou pěveckou techniku, rozdílně široké či úzké vokály, a pokud mají před sebou v partech kantabilní legatové plochy, srozumitelnost více či méně utrpí, ale zvuková stránka sboru nesmírně získá. Jinak je to v rytmických částech – zde ji lze dovést na velmi dobrou úroveň.²³

B. Macenauer uvádí zajímavý rozdíl v práci s dámským a pánským sborem. Dámy se učí rychleji, jsou pozorné, připravené, soustředěné, více si pamatují. Na jevišti se více herecky prosazují. Páni zpívají spolehlivě, jsou-li plně soustředěni pěvecky a herecky. Studium je s nimi obtížnější. V 90. letech zaznamenal B. Macenauer problémy s nedostatkem mladých lidí ve sboru, zejména v pánské části. O práci v souboru byl zájem spíše jen jako o druhé zaměstnání, a pak byl ovšem problém s jejich účastí na zkouškách. I když bylo v roce 1989 zřízeno pěvecké oddělení na plzeňské konzervatoři, zájem chlapců o profesionální zpívání byl podstatně nižší než u dívek.

Bedřich Macenauer působil jako dirigent a sbormistr v divadle J. K. Tyla do roku 1996. Nastudoval sborové party všech během té doby uváděných oper. Jako dirigent řídil pravidelně scénickou hudbu k činohrám, ale dirigoval také některá baletní představení a celou řadu operních děl, včetně soudobých novinek. Řídil velký počet českých i zahraničních oper. Ve svých šedesáti letech (tj. v roce 1989) odchází zpět na pozici pouze sbormistrovskou – odchází po 25 letech dirigování. Ke svým největším uměleckým úspěchům řadí dirigování opery *Carmen* s Jelenou Obrazcovovou. Nejraději dirigoval opery *Rusalka*, *Jakobín*, *Madame Butterfly*. Byla to díla plná romantického lyrismu, což pro něj ovšem neznamenovalo sentimentálnost. Obzvlášť Macenauera zajímaly hudebně obtížné opery, jako např. *Stravinského Život prostopášníka* či *Hry o Marii a Řecké pašije Bohuslava Martinů*.

2.4 Pořadí a seznam studovaných skladeb od nástupu do Divadla J. K. Tyla v Plzni:

Během čtyř desítek let svého působení v plzeňském divadle nastudoval a provedl Bedřich Macenauer, ať už v roli sbormistra či dirigenta, 171 premiér oper, baletů či jiných produkcí.

---

²³ Dvořák, Petr. *Osud mi vybral cestu sbormistra*, Plzeňský deník, 1999, 9. dubna

1. GEORGE BIZET – CARMEN

První Macenauerova premiéra v divadle se uskutečnila 5. října 1957. Představení bylo hodnoceno jako „od začátku do konce nekonvenční, svěží a především hudebně znamenité“. Úspěch premiéry byl obrovský.

2. SERGEJ PROKOFJEV – HRÁČ

Opera je prvotinou pětadvacetiletého skladatele a odvážným činem plzeňské opery pod vedením B. Lišky, který ji premiéroval 21. prosince 1957. Bylo to vůbec první provedení opery na území republiky. *„Provedení bylo po mnoha stránkách pozoruhodné. Hlavním inscenátorům se podařilo vystavět na operní scéně drama obrovského spádu. Hudební nastudování Alberta Rosena mělo promyšlenou velmi účinnou gradaci od obrazu k obrazu, sbormistr Bedřich Macenauer připravil sbory tak, že se většina účinkujících mohla soustředit na hereckou akci, režie Václava Špildy dokázala s operními sólisty zcela neoperně rozehrát divadlo tak, že nebýt „kostrbatého“ překladu, mohl se divák částečně domnívat, že sedí v činohře. Jediná výtka snad byla k překladu libreta, kdy vznikl rozpor mezi spádem české řeči a hudbou.“*²⁴

3. BEDŘICH SMETANA – LIBUŠE

Premiéra opery se uskutečnila 26. února 1958 pod vedením B. Lišky. Kritika Miroslava Šmída chválí především zvukově vyrovnaný orchestr a dobře disponovaný a nastudovaný sbor zejména ženský, který zněl ve finální gradaci znamenitě a zachoval si potřebnou výrazovost i ve scénách lyrických.²⁵

4. JEAN-BAPTISTE MOLIÉRE – CHUDÁK MANŽEL

7.činnoherní premiéra 21. března 1958 v Malém divadle. Hudbu řídí B. Macenauer.

---

²⁴ Barvík, Miroslav. *Plzeň hraje předrevolučního Prokofjeva*, neznámý zdroj 1957, prosinec

²⁵ Šmíd, Miroslav. *Smetanova Libuše*, neznámý zdroj, 1958, březen

5. ANTONÍN DVOŘÁK – ČERT A KÁČA

Premiéra 13. dubna 1958 byla řízena dirigentem dr. Karlem Vašatou, který vzorně sladil orchestrální, sborové a sólistické složky. Vděčné, intonačně a rytmicky obtížné sbory zněly přesně a překvapovaly hloubkou zvukové plasticity.²⁶

6. LEOŠ JANÁČEK – KÁŤA KABANOVÁ

Premiéru dirigoval 31. května 1958 B. Liška, který patřil ke znalcům Janáčkovy díla. B. Macenauer se podílel na provedení přípravou sboru, který splnil svou nevelkou, ale důležitou tónomalebnou funkci bezvadně.²⁷

7. GIUSEPPE VERDI – AIDA

Premiéra odezněla 27. září 1958 pod taktovkou Dr. Karla Vašaty. B. Macenauer připravil pro představení ještě externí ženský a mužský sbor.

8. OTAKAR OSTRČIL – VLASTY SKON

Opera byla nastudována k příležitosti 80. výročí narození O. Ostrčila. Premiéru řídil Albert Rosen, sbory nastudoval B. Macenauer.

9. EUGEN SUCHOŇ – KRÚTŇAVA

Premiéra byla 29. srpna 1959. Jiří Bajer v Divadelních novinách č. 4 z roku 1959 uvedl následující slova: „*Autory představení byla silná čtyřka plzeňské opery: Bohumír Liška, Bohumil Zoul, Bedřich Macenauer (krásně připravil sbor) a Vladimír Heller. Jsou kolektivem individualit, jímž spolupráce na díle se stala základní tvůrčí potřebou.*“²⁸

10. GIUSEPPE VERDI – RIGOLETTO

Premiéra opery 26. září 1959 pod taktovkou Dr. Karla Vašaty, sbormistr B. Macenauer.

11. GAETANO DONIZETTI – NÁPOJ LÁSKY

Premiéra dne 6. listopadu 1959, sbory nastudoval B. Macenauer.

---

²⁶ Špelda, Antonín. *Dvořákova opera v Plzni*, neznámý zdroj, 1958, duben

²⁷ Špelda, Antonín. *Janáčkovy Káťa Kabanová v Plzni*, neznámý zdroj, 1958, duben

²⁸ Bajer, Jiří. *Ne slovem, skutkem!* Divadelní noviny 1959, č. 4

12. MARIN DRŽIČ – DUNDO MAROJE

Premiéra této činoherní komedie o třech dějstvích byla 8. listopadu 1959. Scénickou hudbu k této činohře připravil J. O. Karel, řídil B. Macenauer.

13. JAN DRDA – DALSKABÁTY, HRÍŠNÁ VES ANEB ZAPOMENUTÝ ČERT

Scénickou hudbu k této veselohře o osmi obrazech připravil Arnošt Košťál. Premiéru řídil B. Macenauer.

14. MODEST PETROVIČ MUSORGSKIJ – SOROČINSKÝ JARMARK

Premiéra zazněla 9. ledna 1960 v nové dramaturgické úpravě Bohumíra Lišky, v režii B. Zoula, sbory připravil B. Macenauer. Výborné ohlasy k představení zazněly v kritikách M. Šmída²⁹ a dr. A. Špelda.³⁰

15. RICHARD WAGNER – BLUDNÝ HOLANĎAN

Dirigent Albert Rosen dirigoval premiéru 20. března 1960, režii vytvořil B. Zoul. O nastudovaném sboru soudobé kritiky z již nezjistitelných zdrojů hovoří takto: „*Vynikající složkou nastudování byly sbory dokonale připravené Bedřichem Macenauerem.*“³¹ Nebo: „*Nelze opomenout ani úspěšnou práci sbormistra Bedřicha Macenauera, který po stránce pěvecké výborně připravil operní sbor.*“³² A další: „*A nelze se nezmínit i o sbormistru Bedřichu Macenauerovi, protože byly to právě sbory (především mužské), které v této inscenaci na sebe zvlášť dobře upozornily.*“³³

16. JOSEF SUK – RADÚZ A MAHULENA

Premiéra činohry se na jevišti plzeňského divadla uskutečnila 27. dubna 1960 po více než dvou desetiletích. Řídil dr. K. Vašata, sbory připravil B. Macenauer.

---

²⁹ Šmíd, Miroslav. *Soročinský jarmark*, neznámý zdroj, 1960

³⁰ Špelda, Antonín. *Soročinský jarmark v nové úpravě*, neznámý zdroj, 1960

³¹ Špelda, Antonín. *Bludný Holanďan v plzeňské opeře*, neznámý zdroj, 1960

³² Šmíd, Miroslav. *Další úspěch plzeňské opery*, neznámý zdroj, 1960

³³ Pospíšil, Václav. *Dvě inscenace Bludného Holanďana*, Hudební rozhledy, 1960

17. ZDENĚK BLAŽEK – VERCHOVINA

Premiéra byla 7. května 1960, hudební dílo nastudoval B. Liška, sbormistr B. Macenauer.

18. JACQUES OFFENBACH – HOFFMANOVY POVÍDKY

Dr. K. Vašata dirigoval premiéru 25. června 1960 a na adresu sbormistra B. Macenauera byla v článku M. Šmída vyzdvížena pečlivost nastudování dynamické stránky sborových částí.³⁴

19. ROBERT KURKA – DOBRÝ VOJÁK ŠVEJK

Libreto napsané podle J. Haška, premiéru opery nastudoval B. Liška, sbory B. Macenauer – opera se uskutečnila dne 25. září 1960.

20. GUSTAV ALBERT LORTZING – PYTLÁK

Premiéra se uskutečnila 26. listopadu 1960, sbory nastudoval B. Macenauer.

21. JIŘÍ PAUER – ŽVANIVÝ SLIMEJŠ

Opera pro malé i velké děti. Premiéru řídil 14. ledna 1961 B. Liška, sbory připravil B. Macenauer.

22. MAURICE RAVEL - DÍTĚ A KOUZLA

Balet a opera o dvou částech byla premiérována 14. ledna 1961 dirigentem B. Liškou, sbormistr B. Macenauer.

23. ALEXANDER PORFIRJEVIČ BORODIN – KNÍŽE IGOR

Premiéra 4. března 1961. Dirigoval K. Vašata a na sbormistra opery se ze soudobých kritik Miroslava Šmída k premiéře dočteme: „*Zcela mimořádný a odpovědný, možno říci až výjimečný, byl přístup ke studiu a k vlastnímu uměleckému ztvárnění ensemblových částí opery ze strany sboru...Operní sbor doplněný sborem operetním a externím zpíval výborně jako smíšené těleso (prolog a 5. obraz) i jako dílčí složky v ženském sboru (ve 2. obrazu) a v mužském sboru (1. obraz). Stejně jako orchestr byl znamenitě připraven.*“³⁵

---

³⁴ Šmíd, Miroslav. *Hoffmanovy povídky*, neznámý zdroj, 1960

³⁵ Šmíd, Miroslav. *Pozoruhodná operní inscenace*, neznámý zdroj, 1961

24. VÍT NEJEDLÝ – TKALCI

Premiéra 8. května 1961 odezněla pod taktovkou B. Lišky, sbormistr B. Macenauer.

25. GIACOMO PUCCINI – MADAME BUTTERFLY

Premiéra 10. června 1961, dirigent dr. K. Vašata, sbormistr B. Macenauer.

26. ANTONÍN DVOŘÁK – JAKOBÍN

Premiéra byla 16. září 1961 s dirigentem dr. Karlem Vašatou a sbormistrem B. Macenauerem. Antonín Špelda³⁶ pochválil v tisku nastudování sborů a výkon na premiéře jako ten, který v Jakobínu v posledním třicetiletí v tak dokonalém provedení nebyl slyšen.³⁷

27. RUDOLF KAREL – SMRT KMOTŘIČKA

Premiéru 16. prosince 1961 dirigoval B. Liška. Sboru byla vytčena menší srozumitelnost zpívaného slova.³⁸ B. Macenauer nastudoval sbory a operu řídil v reprízách.

28. ZDENĚK FIBICH – BOUŘE

Premiéra dne 10. února 1962, sbory připravil B. Macenauer.

29. WOLFGANG AMADEUS MOZART – DON GIOVANNI

Premiéra dne 29. dubna 1962, sbory připravil B. Macenauer.

30. GIACCHINO ROSSINI – LAZEBNÍK SEVILSKÝ

Premiéra se uskutečnila 16. června 1962, sbory připravil B. Macenauer, který operu v reprízách dirigoval.

31. OTAKAR JEREMIÁŠ – ENŠPIGL

Opera měla premiéru 21. října 1962, řízenou B. Liškou. Práce B. Macenauera byla oceněna za přípravu sboru, na nějž byly kladeny velmi vysoké herecké nároky.³⁹

---

³⁶ Špelda, Antonín. *Jakobín v plzeňském nastudování*, neznámý zdroj, 1961

³⁷ Šmíd, Miroslav. *Hold české hudbě*, neznámý zdroj, 1961

³⁸ Šmíd, Miroslav. *Smrt kmotřička*, neznámý zdroj, 1962

32. KAREL KOVAŘOVIC – PSOHLAVCI

Premiéra 9. prosince 1962. Sbory připravil B. Macenauer, který operu v reprízách několikrát dirigoval.

33. GIUSEPPE VERDI – LUISA MILLEROVÁ

Premiéra 9. února 1963. Sbormistr B. Macenauer.

34. SERGEJ PROKOFJEV – ZÁSNUBY V KLÁŠTEŘE

Premiéra 13. dubna 1963. Sbormistr B. Macenauer

35. LOUIS AMBROISE THOMAS – MIGNON

Premiéra 15. června 1963 – sbory připravil B. Macenauer

36. GIUSEPPE VERDI – LA TRAVIATA

Premiéra 28. září 1963, sbormistr B. Macenauer.

37. IVO JIRÁSEK – SVÍTÁNÍ NAD VODAMI

Premiéra 16. listopadu 1963, sbormistr B. Macenauer.

38. LEOŠ JANÁČEK – JEJÍ PASTORKYŇA

Premiéra 18. ledna 1964, sbormistr B. Macenauer.

39. PIETRO MASCAGNI – SEDLÁK KAVALÍR

Premiéra 21. března 1964, sbormistr B. Macenauer.

40. RUGGIERO LEONCAVALLO – KOMEDIANTI

Premiéra 21. března 1964, sbormistr B. Macenauer.

41. ANTONÍN DVOŘÁK – RUSALKA

Premiéra 4. dubna 1964, sbormistr B. Macenauer.

42. MILOŠ SEDMIDUBSKÝ – MADONA

Premiéra 9. května 1964, sbormistr B. Macenauer.

---

³⁹ Šmíd, Miroslav. *Enšpígl*, neznámý zdroj, 1962

43. BOHUSLAV MARTINŮ – JAK LIDÉ ŽIJÍ

Premiéra 9. května 1964, sbormistr B. Macenauer.

44. BEDŘICH SMETANA – TAJEMSTVÍ

Premiéra 5. července 1964, sbormistr B. Macenauer.

45. ANTONÍN DVOŘÁK – DIMITRIJ

Premiéra dne 31. října 1964 byla řízena B. Liškou. Za největší kvalitu hudebního nastudování Dimitrije byly kritikem Vladimírem Koulou označeny sbory, mimořádně zpívající s bohatou dynamickou škálou, vycházející z „jemných šerosvitových pianissim“ a jdoucí až k mohutně znějícímu fortissimu.⁴⁰

46. CARL ZELLER – PTÁČNÍK

Premiéra 19. prosince 1964, sbormistr B. Macenauer.

47. ZDENĚK FIBICH – ŠÁRKA

Premiéra 16. ledna 1965, sbormistr B. Macenauer.

48. LEOŠ JANÁČEK – PŘÍHODY LIŠKY BYSTROUŠKY

Premiéra 20. března 1965, sbormistr B. Macenauer.

49. BEDŘICH SMETANA – LIBUŠE

Premiéra 8. května 1965, nastudování sborů B. Macenauer.

50. PETR ILJIČ ČAJKOVSKIJ – EVŽEN ONĚGIN

Premiéra 2. října 1965, nastudování sborů B. Macenauer.

51. JIŘÍ PAUER – ZUZANA VOJÍŘOVÁ

Premiéra 5. prosince 1965, nastudování sborů B. Macenauer.

52. GIACOMO PUCCINI – BOHÉMA

Premiéra 19. února 1966, nastudování sborů B. Macenauer.

---

⁴⁰ Koula, Vladimír. *Síla a slabost Dvořákova Dimitrije*, Pravda, 1964, 8. listopad

53. LUDWIG VAN BEETHOVEN – FIDELIO

Premiéra opery 16. dubna 1966. Opera byla řízena B. Liškou, sbory nastudoval B. Macenauer. V dubnové Pravdě v recenzi V. Kouly bylo psáno, že provedení Fidelia divadlem J. K. Tyla mělo podstatně vyšší úroveň, než nedlouho předtím provedené opera v Národním divadle v Praze. K výkonům sboru napsal následující:... „*mistrovsky vyznívá scéna vězňů, opírající se o mimořádný výkon mužského sboru – je rytmicky přesný, detailní a na druhé straně ve výstavbě velkých ploch účinný.*“⁴¹

54. ANTONÍN DVOŘÁK – ČERT A KÁČA

Premiéra dne 19. června 1966, nastudování sborů B. Macenauer.

55. GIUSEPPE VERDI – OTHELLO

Premiéra 8. října 1966, nastudování sborů B. Macenauer.

56. M. R. ZVAGLOWIC – ŽIVOT JOSEFA

Premiéra činohry se uskutečnila 15. října 1966, nastudování scénické hudby B. Macenauer.

57. GEORG FRIEDRICH HÄNDEL – TAMERLAN

Premiéra 4. března 1967, sbormistr B. Macenauer.

58. MODEST PETROVIČ MUSORGIJ – BORIS GODUNOV

Premiéra 5. listopadu 1967, sbormistr B. Macenauer.

59. GIUSEPPE VERDI – NABUCCO

Premiéra 30. prosince 1967, sbormistr B. Macenauer.

60. GUSTAV ALBERT LORTZING – CAR A TESAŘ

Premiéra 2. března 1968, sbormistr B. Macenauer.

61. RICHARD STRAUSS – RŮŽOVÝ KAVALÍR

Premiéra 18. května 1968, sbormistr B. Macenauer.

62. BOHUSLAV MARTINŮ – HRY O MARIÍ

---

⁴¹ Koula, Vladimír. *Beethovenova operní devátá*, Pravda, 1966, duben

Premiéra 4. července 1968, sbory nastudoval B. Macenauer. Za inscenaci této opery dostalo Divadlo J. K. Tyla v Plzni Cenu města Plzně. Jmenovitě dirigent dr. K. Vašata, sbormistr B. Macenauer a režisér Zoul. V lednu 1969 provedlo divadlo operu na zájezdě v Regensburgu v NSR.⁴²

63. BEDŘICH SMETANA – BRANIBOŘI V ČECHÁCH

Premiéra 26. října 1968, sbormistr B. Macenauer.

64. BEDŘICH SMETANA – PRODANÁ NEVĚSTA

Premiéra 23. února 1969, sbormistr B. Macenauer.

65. GEORGE BIZET – CARMEN

Premiéra 29. března 1969, sbormistr B. Macenauer.

66. GIACOMO PUCCINI – MANON LESCAUT

Premiéra 14. června 1969, sbormistr B. Macenauer.

67. LEOŠ JANÁČEK – Z MRTVÉHO DOMU

Premiéra 13. prosince 1969, sbormistr B. Macenauer.

68. RICHARD WAGNER – TANNHÄUSER

Premiéra 31. ledna 1970, sbormistr B. Macenauer.

69. JÁN CIKKER – JURO JÁNOŠÍK

Premiéra 4. dubna 1970, sbormistr B. Macenauer.

70. CARL OTTO NICOLAI – VESELÉ PANIČKY WINDSORSKÉ

Premiéra 6. června 1970, sbormistr B. Macenauer.

71. BEDŘICH SMETANA – HUBIČKA

Premiéra 17. října 1970, sbormistr B. Macenauer.

72. PETR ILJIČ ČAJKOVSKIJ – ČARODĚJKA

---

⁴² Autor neznámý, *Vašatův Work – team*, Večerní Plzeň, 1969, 29. květen

Premiéra 12. prosince 1970, sbormistr B. Macenauer.

73. ANTONÍN DVOŘÁK – RUSALKA

Premiéra 7. února 1971, sbormistr B. Macenauer.

74. GAETANO DONIZZETI – DON PASQUALE

Premiéra 10. dubna 1971, sbormistr B. Macenauer.

75. GIUSEPPE VERDI – DÓŽE BENÁTSKÝ

Premiéra 23. října 1971, sbormistr B. Macenauer.

76. LEOŠ JANÁČEK – JEJÍ PASTORKYŇA

Premiéra 18. prosince 1971, sbormistr B. Macenauer.

77. WOLFGANG AMADEUS MOZART – FIGAROVA SVATBA

Premiéra 12. února 1972, sbormistr B. Macenauer.

78. AMILCARE PONCHIELLI – LA GOICONDA

Premiéra 3. června 1972, sbormistr B. Macenauer.

79. BEDŘICH SMETANA – DVĚ VDOVY

Premiéra 16. září 1972, sbormistr B. Macenauer.

80. NIKOLAJ ANDREJEVIČ RIMSKIJ – KORSAKOV – PSKOVIŤANKA

Premiéra 14. listopadu 1972, sbormistr B. Macenauer.

81. GIUSEPPE VERDI – RIGOLETTO

Premiéra 16. června 1973, sbormistr B. Macenauer.

82. GAETANO DONIZETTI – LUCREZIA BORGIA

Premiéra 22. září 1973, sbormistr B. Macenauer.

83. GIACOMO PUCCINI – TURANDOT

Premiéra 9. prosince 1973, sbormistr B. Macenauer.

84. GIUSEPPE VERDI – FALSTAFF

Premiéra 23. února 1974, sbormistr B. Macenauer.

85. BEDŘICH SMETANA – DALIBOR

Premiéra 4. května 1974, sbormistr B. Macenauer.

86. HANS WERNER HENZE – MLADÝ LORD

Premiéra 21. září 1974, sbormistr B. Macenauer.

87. EMIL FRANTIŠEK BURIAN – MARYŠA

Premiéra 14. prosince 1974, sbormistr B. Macenauer.

88. GIUSEPPE VERDI – MAŠKARNÍ PLES

Premiéra 15. února 1975, sbormistr B. Macenauer.

89. ZACHARIJ PALIAŠVILI – DAISI

Premiéra 26. dubna 1975, sbormistr B. Macenauer.

90. PETR ILJIČ ČAJKOVSKIJ – EUGEN ONĚGIN

Premiéra 6. prosince 1975, sbormistr B. Macenauer.

91. CARL ORFF – MĚSÍC

Premiéra 28. února 1976, sbormistr B. Macenauer.

92. GIACOMO PUCCINI – GIANNI SCHICCHI

Premiéra 28. února 1976, sbormistr B. Macenauer.

93. ZDENĚK FIBICH – NEVĚSTA MESSINSKÁ

Premiéra 23. října 1976, sbormistr B. Macenauer.

94. JACQUES OFFENBACH – HOFFMANOVY POVÍDKY

Premiéra 11. prosince 1976, sbormistr B. Macenauer.

95. GIACCHINO ROSSINI – ITALKA V ALŽÍRU

Premiéra 26. března 1977, sbormistr B. Macenauer.

96. DIMITRIJ ŠOSTAKOVIČ – KATEŘINA IZMAJLOVÁ

Premiéra 21. května 1977, sbormistr B. Macenauer.

97. WOLFGANG AMADEUS MOZART – COSI FAN TUTE

Premiéra 24. září 1977, sbormistr B. Macenauer.

98. LEOŠ JANÁČEK – KÁŤA KABANOVÁ

Premiéra 17. prosince 1977, sbormistr B. Macenauer.

99. GIACOMO PUCCINI – BOHÉMA

Premiéra 28. ledna 1978, sbormistr B. Macenauer.

100. WOLFGANG AMADEUS MOZART – KOUZELNÁ FLÉTNÁ

Premiéra 29. dubna 1978, sbormistr B. Macenauer.

101. PETR ILJIČ ČAJKOVSKIJ – PIKOVÁ DÁMA

Premiéra 30. září 1978, sbormistr B. Macenauer.

102. LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ – ŽIVÁ MRTVOLA

Premiéra 28. října 1978, hudební spolupráce B. Macenauer – činohra.

103. BOHUSLAV MARTINŮ – JULIETTA

Premiéra 16. prosince 1978, sbormistr B. Macenauer.

104. CHARLES FRANCOIS GOUNOD – FAUST

Premiéra 24. února 1979, představení řídil B. Macenauer, sbormistr B. Macenauer.

105. RICHARD STRAUSS – ARABELLA

Premiéra 19. května 1979, sbormistr B. Macenauer.

106. OTAKAR OSTRČIL – HONZOVO KRÁLOVSTVÍ

Premiéra 13. října 1979, dirigoval B. Macenauer, sbory nastudoval B. Macenauer.

107. CARL MARIA VON WEBER – ČAROSTŘELEC

Premiéra 15. prosince 1979, sbormistr B. Macenauer.

108. KIRILL VLADIMIROVIČ MOLČANOV – A JITRA JSOU ZDE TICHÁ

Premiéra 15. března 1980, sbormistr B. Macenauer.

109. GEORGE BIZET – CARMEN

Premiéra 17. května 1980, dirigoval B. Macenauer, sbory nastudoval B. Macenauer.

110. BEDŘICH SMETANA – HUBIČKA

Premiéra 13. září 1980, sbormistr B. Macenauer.

111. WOLFGANG AMADEUS MOZART – DON GIOVANNI

Premiéra 20. prosince 1980, sbormistr B. Macenauer.

112. FRIEDRICH VON FLOTOW – MARTA

Premiéra 21. března 1981, dirigoval B. Macenauer, sbory nastudoval B. Macenauer.

113. JIŘÍ ŠTĚPÁNEK – BIBLICKÉ PANOPTIKUM

Premiéra 16. května 1981, dirigoval B. Macenauer, sbory nastudoval B. Macenauer.

114. JULES MASSENET – MANON

Premiéra 17. října 1981, dirigoval B. Macenauer, sbory nastudoval B. Macenauer.

115. GAETANO DONIZETTI – ZVONEK

Premiéra 19. prosince 1981, sbormistr B. Macenauer.

116. BOHUSLAV MARTINŮ – VESELOHRA NA MOSTĚ

Premiéra 19. prosince 1981, sbormistr B. Macenauer.

117. BEDŘICH SMETANA – TAJEMSTVÍ

Premiéra 27. února 1982, dirigoval B. Macenauer, sbory nastudoval B. Macenauer. S touto operou a operou Marta Friedricha von Flotowa hostovala plzeňská opera mezi dny 6. – 10. října 1982 v Geře.

118. IGOR STRAVINSKUJ – ŽIVOT PROSTOPÁŠNÍKA

Premiéra 15. května 1982, sbormistr B. Macenauer.

119. BEDŘICH SMETANA - DVĚ VDOVY

Premiéra 29. září 1982, sbormistr B. Macenauer.

120. GIUSEPPE VERDI – MACBETH

Premiéra 18. prosince 1982, premiéru řídil B. Macenauer, sbory nastudoval B. Macenauer.

121. BOHUSLAV MARTINŮ – ARIADNA

Premiéra 16. února 1983, sbormistr B. Macenauer.

122. JOSEPH HAYDN – SVĚT NA MĚSÍCI

Premiéra 2. dubna 1983, dirigoval B. Macenauer, sbory nastudoval B. Macenauer.

123. ILJA HURNÍK – RYBÁŘI V SÍTI

Premiéra 4. června 1983, představení řídil B. Macenauer, sbory nastudoval B. Macenauer.

124. GIUSEPPE VERDI – NABUCCO

Premiéra 24. září 1983, sbormistr B. Macenauer.

125. BEDŘICH SMETANA – BRANIBOŘI V ČECHÁCH

Premiéra 10. března 1984, B. Macenauer – II. dirigent, sbory nastudoval B. Macenauer.

126. IŠA KREJČÍ – POZDVIŽENÍ V EFESU

Premiéra 19. května, sbormistr B. Macenauer.

127. PAVEL BOŘKOVEC – KRYSAŘ

Premiéra 27. října 1984, B. Macenauer – II. dirigent, sbory nastudoval B. Macenauer.

128. VÁCLAV KAŠLÍK – DON JUAN

Premiéra baletu 27. října 1984, B. Macenauer – II. dirigent.

129. GIACCHINO ROSSINI – LAZEBNÍK SEVILLSKÝ

Premiéra 12. ledna 1985, sbormistr B. Macenauer.

130. BOHUSLAV MARTINŮ – KYTICE

Premiéra kantáty 13. února 1985, sbormistr B. Macenauer.

131. BEDŘICH SMETANA – PRODANÁ NEVĚSTA

Premiéra 15. února 1986, sbormistr B. Macenauer.

132. BEDŘICH SMETANA – LIBUŠE

Premiéra 8. března 1986, sbormistr B. Macenauer.

133. ANTONÍN DVOŘÁK – JAKOBÍN

Premiéra 19. dubna 1986, sbormistr B. Macenauer.

134. GEORGE BIZET – CARMEN

Premiéra 21. června 1986, B. Macenauer – II. dirigent, sbory nastudoval B. Macenauer.

135. ANTONÍN DVOŘÁK – RUSALKA

Premiéra 1. listopadu 1986, sbormistr B. Macenauer.

136. LEOŠ JANÁČEK – JEJÍ PASTORKYŇA

Premiéra 17. ledna 1987, sbormistr B. Macenauer.

137. GIACOMO PUCCINI – MADAM BUTTERFLY

Premiéra 4. dubna 1987, B. Macenauer – II. dirigent, sbory nastudoval B. Macenauer.

138. PETR ILJIČ ČAJKOVSKIJ – EVŽEN ONĚGIN

Premiéra 13. června 1987, B. Macenauer – II. dirigent, sbory nastudoval B. Macenauer.

139. ANTONÍN DVOŘÁK – ČERT A KÁČA

Premiéra 26. září 1987, sbormistr B. Macenauer.

140. EMIL FRANTIŠEK BURIAN – OPERA Z POUTI

Premiéra 12. prosince 1987, sbormistr B. Macenauer.

141. GIUSEPPE VERDI – SIMON BOCCANEGRA

Premiéra 30. dubna 1988, sbormistr B. Macenauer.

142. WOLFGANG AMADEUS MOZART – FIGAROVA SVATBA

Premiéra 25. června 1988, sbormistr B. Macenauer.

143. BEDŘICH SMETANA – DALIBOR

Premiéra 3. prosince 1988, sbormistr B. Macenauer.

144. ENGELBERT HUMPERDINCK – PERNÍKOVÁ CHALOUPKA

Premiéra 4. února 1989, sbormistr B. Macenauer.

145. GIUSEPPE VERDI – TRUBADŮR

Premiéra 8. dubna 1989, sbormistr B. Macenauer.

146. CARL OTTO NICOLAI – VESELÉ PANIČKY WINDSORSKÉ

Premiéra 24. června 1989, sbormistr B. Macenauer.

147. BEDŘICH SMETANA – DVĚ VDOVY

Obnovená premiéra 17. prosince 1989, sbormistr B. Macenauer.

**148. NIKOLAJ ANDREJEVIČ RIMSKIJ – KORSAKOV – POHÁDKA O CARU
SALTÁNOVI**

Premiéra 24. února 1990, sbormistr B. Macenauer.

149. BOHUSLAV MARTINŮ – ŠPALÍČEK

Premiéra 22. června 1990, sbormistr B. Macenauer – balet.

150. GEORGE BIZET – CARMEN

Premiéra 22. září 1990, sbormistr B. Macenauer.

151. GAETANO DONIZETTI – NÁPOJ LÁSKY

Premiéra 24. listopadu 1990, sbormistr B. Macenauer.

152. GIACOMO PUCCINI – BOHÉMA

Premiéra 23. března 1991, sbormistr B. Macenauer.

153. GIACCHINO ROSSINI – LAZEBNÍK SEVILLSKÝ

Premiéra 26. května 1991, sbormistr B. Macenauer.

154. GIUSEPPE VERDI – MAŠKARNÍ PLES

Premiéra 15. června 1991, sbormistr B. Macenauer.

155. JOHANN STRAUSS – NETOPÝR

Premiéra operety 5. října 1991, sbormistr B. Macenauer.

156. WOLFGANG AMADEUS MOZART – KOUZELNÁ FLÉTNÁ

Premiéra 14. prosince 1991, sbormistr B. Macenauer.

157. GIACOMO PUCCINI – TOSCA

Premiéra 22. února 1992, sbormistr B. Macenauer.

158. BEDŘICH SMETANA – DALIBOR

Premiéra 25. dubna 1992, sbormistr B. Macenauer.

159. LEOŠ JANÁČEK – PŘÍHODY LIŠKY BYSTROUŠKY

Premiéra 13. června 1992, sbormistr B. Macenauer.

160. BEDŘICH SMETANA – PRODANÁ NEVĚSTA

Premiéra 26. září 1992, sbormistr B. Macenauer.

161. GIUSEPPE VERDI – LA TRAVIATA

Premiéra 28. listopadu 1992, sbormistr B. Macenauer.

162. CHARLES GOUNOD – FAUST A MARKÉTKA

Premiéra 20. března 1993, sbormistr B. Macenauer.

163. LEOŠ JANÁČEK – JEJÍ PASTORKYŇA

Premiéra 5. června 1993, sbormistr B. Macenauer.

164. CARL MARIA VON WEBER – ČAROSTŘELEC

Premiéra 2. října 1993, sbormistr B. Macenauer.

165. GAETANO DONIZZETI – POPRASK V OPEŘE

Premiéra 5. ledna 1994, sbormistr B. Macenauer.

166. BEDŘICH SMETANA – TAJEMSTVÍ

Premiéra 9. dubna 1994, sbormistr B. Macenauer.

167. JACQUES OFFENBACH – HOFFMANOVY POVÍDKY

Premiéra 4. června 1994, sbormistr B. Macenauer.

168. ANTONÍN DVOŘÁK – RUSALKA

Premiéra 25. února 1995, sbormistr B. Macenauer.

169. BOHUSLAV MARTINŮ - ŘECKÉ PAŠIJE

Premiéra 1. dubna 1995, sbormistr B. Macenauer.

170. ANTONÍN DVOŘÁK – JAKOBÍN

Premiéra 21. října 1995, sbormistr B. Macenauer.

171. GIUSEPPE VERDI – DON CARLOS

Premiéra 13. dubna 1996, sbormistr B. Macenauer.

3 SBORMISTR KONCERTNÍCH SBORŮ

3.1 Začátek

První kontakt s typem koncertního sboru měl B. Macenauer v roce 1958, kdy byl přizván ke spolupráci s amatérským Pěveckým a orchestrálním sdružením západočeského učitelstva (dále jen POSZU), které vedl Bohumír Liška. Základem tohoto souboru bylo Orchestrální sdružení krajského výboru svazu zaměstnanců školství (dále jen OS KVSZŠ nebo orchestrální sdružení) – původně amatérská Plzeňská filharmonie. Tělesa se ujal po svém příchodu do Plzně B. Liška v prosinci roku 1955 a s tímto sdružením připravil významný koncert k oslavám 200. výročí narození Wolfganga Amadea Mozarta.⁴³ Právě z jeho iniciativy vznikl také učitelský pěvecký sbor, zanedlouho potom došlo ke sloučení obou kolektivů v jediné těleso. Toto těleso navštěvovalo mnoho hudebníků profesionálních – instrumentalisté z divadelního souboru a podobně, ale bylo zde i mnoho učitelů, kteří sem chodili z tehdy vyžadované povinnosti osobní angažovanosti ve svém volném čase.

V říjnu 1957 se POSZU představil prvním koncertem, kde bylo pod taktovkou B. Lišky provedeno *Requiem* G. Verdiho. V úvodu koncertu zpíval ženský sbor malou kantátu B. Martinů *Otvírání studánek* a byly tu uvedeny též některé sborové skladby J. B. Foerster, Jindřicha Jindřicha a Antonína Dvořáka.

Ve sborové sekci pracovali dva sbormistři – již zmíněný B. Macenauer a O. Janoušek. V následujících letech POSZU provedl řadu vokálně – instrumentálních koncertů z děl světových i českých tvůrců. Bylo provedeno oratorium J. Haydna *Čtvero ročních období*, Berliozovy dramatické kantáty *Romeo a Julie* a *Faustovo prokletí*, kantáty S. Prokofjeva. Koncertním způsobem byly hrány i opery – Halévyho *Židovka*, Verdiho *Nabucco*, Auberova *Němá z Portici*. Z českých děl uvedlo těleso všechny kantáty A. Dvořáka, *Glagolskou mši* a kantátu *Amarus* Leoše Janáčka, kantátu *Země mluví* Jana Hanuše, *Bouři* Vítězslava Nováka, *Českou píseň* Jindřicha Jindřicha a *Naši píseň* Josefa Bartovského. Po deseti letech velmi úspěšné činnosti, kdy se těleso stalo pevnou součástí plzeňského

---

⁴³ Fiala, Jaroslav. *Západočeská vlastivěda: Hudba*, 1.vyd. Pedagogická fakulta ZPČ univerzity v Plzni, 1995, str. 119, ISBN 80-7043-122-9

kulturního dění, odešel v roce 1967 dirigent B. Liška do Prahy a jeho místo převzal Mario Klemens, místo sbormistra po B. Macenauerovi převzal Petr Broch.⁴⁴

V souvislosti s činností pěveckého a orchestrálního sdružení se nelze nezmínit také o práci dětského sboru, který byl v roce 1958 při POSZU ustanoven a s celým tělesem spolupracoval. Tento dětský sbor pracoval do té doby pod vedením Anny Horníkové a Václava Švarce a hned tentýž rok absolvoval své první koncertní vystoupení v Prokofjevově oratoriu *Na stráži míru*. Bedřich Macenauer se stal uměleckým vedoucím na jaře 1959. Později, po ukončení činnosti POSZU na jaře 1972, se tento sbor stal jedním ze zájmových uměleckých souborů při Krajském výboru svazu zaměstnanců školství a kultury, o čtyři roky později převzal nad dětským sborem ochranná křídla Odborový dům. Toto dětské těleso pravidelně vystupovalo na koncertech s ženským sborem, který na začátku sedmdesátých let vznikl, a který byl v koncertní sborové činnosti B. Macenauera velmi významný.

3.2 Plzeňský ženský sbor

Jeho založení se váže k jaru roku 1962 a členkami se staly jak profesionální zpěvačky (převážně sboristky z Divadla J. K. Tyla), tak amatérské dobrovolnice. Jeho základ vycházel z ženské části POSZU a název se postupně ustanovil na Plzeňský komorní ženský sbor (dále PŽKS). Studium dobových pramenů se však dá zjistit, že název sboru byl uváděn různě – někdy Plzeňský komorní ženský sbor, někdy jen Plzeňský ženský sbor. Bedřich Macenauer se od počátku v práci se sborem zaměřoval na interpretaci soudobé hudby, uskutečnil některé autorské večery za účasti tvůrců, nezapomínal na práci západočeských skladatelů. Sbor za léta svého působení několikrát úspěšně účinkoval v zahraničí. B. Macenauer nastudoval některé významné cykly a velké skladby pro ženské hlasy. Tento ženský sbor účinkoval na soudobých festivalech, přehlídkách a za interpretaci soudobé hudby získal různá ocenění. Všechna do této doby zmíněná tělesa, včetně dětského sboru, se na koncertních pódiih setkávala společně a velmi často vypomáhala i v divadelních představeních. Zpěváci byli často účinkujícími a členy několika těles najednou. Z dobových pramenů je patrné, že B. Macenauer nejvíce spojoval koncertní

---

⁴⁴ Fiala, Jaroslav. *Západočeská vlastivěda: Hudba*, 1.vyd. Pedagogická fakulta ZPČ univerzity v Plzni, 1995, str. 119, ISBN 80-7043-122-9

činnost ženského a dětského sboru, které společně pravidelně vystupovaly ať už ve společných skladbách či v oddělených blocích.

Sbormistr měl od počátku práce s tímto sborem vyhraněnou dramaturgickou linii. Jednalo se zejména o skladby 20. století. Za nejmilejší autory považoval Petra Ebena, Ilju Hurníka, Václava Trojana, Jana Hanuše, dále Zdeňka Blažka, Ctirada Kohoutka, Otmara Máchu, Jiřího Matyse, Jiřího Pauera, Zdeňka Šestáka aj. PKŽS často interpretoval i autory západočeské – Zdeňka Lukáše, Jana Málka, Oldřicha Semeráka, Jiřího Štěpánka a Jiřího Temla. Přirozeně byly v repertoáru zastoupeny sbory Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Josefa Bohuslava Foerster, Jindřicha Jindřicha a především pak Leoše Janáčka a Bohuslava Martinů.

3.2.1 Hudební život Plzeňského ženského sboru 1962 - 1972

První koncert ženského sboru se uskutečnil 2. dubna 1962 ve velkém sále ZK stavbařů – dnešní kulturní dům Peklo. Koncert navštívil významný host, který byl zároveň spoluúčinkujícím – skladatel Petr Eben. Celý koncert byl totiž věnován jeho tvorbě. Sbor zde uvedl novinkový cyklus *O vlaštovkách a dívkách*. Kromě toho vystupoval na koncertě již zmíněný Dětský sbor POSZU, který za doprovodu N. Macenauerové zazpíval *Čtyři vánoční písně* a společně s dechovým kvintetem divadla J. K. Tyla, v obsazení V. Lindaur, L. Rubáš, K. Hejtmánek, V. Beránek, L. Šmídl, provedli Ebenův cyklus *V trávě*. Jednalo se o 15 dětských tanečních her. Na koncertě byl také uveden cyklus *Svět malých*, ale ne v podání dětského sboru, jak by se mohlo zdát, nýbrž v podání dechového kvinteta, pro který byl cyklus instrumentován Mariem Klemensem. Na závěr tohoto koncertu sám P. Eben přednesl na klavír Toccatu ze *Sonáty in Des*. Celý večer slovem provázel historik Jiří Pilka.

8. Ach, laštovka

Moderato e tenuto (♩ = 92)

Ach, laš-to-věn-ka, čer - ny ptak, ach, laš-to-věn-ka, čer-ny ptak,
 Čer-ny ptak, laš-tov-ka, čer - ny ptak, ra -
 Čer-ny ptak, čer - ny, ra -

un pochettino più animato

ra-no vsta - va, švi-ho-ta - va, mlade lu - di
 - - - no vsta - va švi - ho - ta - va, mla - de lu - di
 - - - no vsta - va, švi - ho - ta - va, mla - de lu - di

Ukázka z premiérovaneho cyklu O vlašťovkách a dívkách – devět lidových písní pro ženský sbor a cappella, č. 8

- Večer ze skladeb Ilji Hurníka a Jana Hanuše

Uskutečnil se 10. prosince 1963 ve velkém sále ZK stavbařů a byl dalším významnějším počinem B. Macenauera. Zazněl v podobné sestavě účinkujících jako koncert z díla P. Ebena, kdy s ženským sborem vystupoval sbor dětský, dále Komorní instrumentální soubor divadla J. K. Tyla⁴⁵, klavírista Antonín Brejcha, houslista Karel Vronský a zpěvačky Věra Soukupová – alt a Helena Lexová – soprán. Jak už je patrné z názvu, zazněly na koncertě skladby dvou významných osobností. Ženský sbor přednesl Hurníkovy *Písničky o zvířatech* a Hanušův cyklus tří sborů *Lásce* s průvodem klavíru. Děti zazpívaly z Hanušova *Českého roku III. Suitu – Podzim*. V podání dechového kvintetu zazněla Hurníková suita *Čtvero ročních dob*.⁴⁶

⁴⁵ Jednalo se o dechové kvinteto.

⁴⁶ Dle programového průvodce koncertu ze dne 10. 12. 1963, autor dr. A. Špelda

- **Mimořádný koncert české hudby**

Oba sbory koncertovaly 11. května 1964 společně s Plzeňským klavírním triem (ve složení A. Brejcha - klavír, Miloš Macháček – housle, Karel Sauer – violoncello). Na koncertě zazněla současná hudba plzeňských autorů Artuše Rektoryse *Kytička dětských písní* na slova Heleny Kohoutové a ženské sbory Antonína Františka Maříka – *Bříza* a *Milá*. Ženský sbor provedl osm Dvořákových *Moravských dvojzpěvů op. 32*, a také zde zazněla po dlouhé přestávce Janáčkova *Říkadla*, která byla provedena pro tuto příležitost vytvořeným malým komorním sborem a souborem hráčů z řad divadelních instrumentalistů. *Říkadla* byla kritikou ohodnocena velmi pozitivně, zejména zvládnutí těžkých intonačních míst a vystižení vtipné a interpretačně nelehké Janáčkovy hudby. Po tomto koncertě proběhla poprvé plzeňským tiskem myšlenka, že ženský sbor není dostatečně využíván, přestože je schopný zvládnout velmi těžké skladby.

- **Výročí Iši Krejčího a Karla Šroma**

K významnému životnímu jubileu obou skladatelů uspořádal B. Macenauer v lednu 1965 s ženským sborem mimořádný koncert. Kromě skladeb pro dechový nonet a klavír zde zazněl Šromův ženský sbor *Slezké písně*, mj. zazpívaný lehce a v přísném komorním stylu. Novinkou na koncertě byl pěvecký oktet, sestavený ze zpěváků operního sboru, který přednesl Krejčího *Čtyři madrigaly*. Dle recenzí v tisku prokázal B. Macenauer v této skladbě velkou tvůrčí zralost a smysl pro působivé a citlivé vedení hlasů. Koncertu se zúčastnil skladatel Jan Hanuš, který promluvil o tvůrčí práci a osobnostech obou skladatelů – šedesátníků.⁴⁷

B. Macenauer zaslal skladatelovi pozvání na koncert, toho se však Iša Krejčí nemohl účastnit. Osobně B. Macenauerovi poslal děkovný a omluvný dopis.⁴⁸

- **První zájezd PŽKS – 25. – 27. června 1965**

Významnou událostí v životě sboru byl zájezd do německého města Karl-Marx-Stadt v NDR (dnes nese město název Chemnitz). Město oslavovalo 800. výročí svého založení a od počátku udržovalo živé styky s českým státem. Bedřich Macenauer připravil slavnostní koncert k ukončení oslav, ten byl natáčen rozhlasem NDR. Do Německa kromě ženského

---

⁴⁷ Špelda, Antonín. *Plzeňský ženský sbor*, Hudební rozhledy, 1965, č. 3

⁴⁸ Viz. obrazová příloha č. 5

sboru⁴⁹ odcestoval také Dechový kvintet Divadla J. K. Tyla – všichni na pozvání německého souboru Fritz Heckert. Sbor i kvintet podaly velmi kvalitní výkony. V programu zazněl cyklus písní P. Ebena *O vlaštovkách a dívkách* a *Písničky o zvířatech* Ilji Hurníka, dále sbory z cyklu B. Brittena *A Ceremony of Carols*. Dechové kvinteto provedlo Trojanův *Dechový kvintet na národní motivy*. V druhé části večera koncertoval domácí soubor Fritz Heckert.⁵⁰

- **Potopa**

Už bylo uvedeno, že Bedřich Macenauer měl přátelské vztahy s českými skladateli, jako byli P. Eben, J. Hanuš, I. Hurník. Mezi jeho skladatelská přátelství zahraniční patřily především kontakty s anglickým skladatelem B. Brittenem. Seznámili se v Praze na koncertě, kde B. Britten vystupoval jako korepetitor pěvce Petera Pearse. B. Macenauer si se skladatelem dva roky dopisoval. B. Britten si velmi považoval, když B. M. nastudoval a premiéroval jeho hudební dramaturgii středověké hry *Potopa – Noye's Fludde op. 59*. Díky kulturnímu velvyslanectví Britské rady získal B. M. sborové, sólové a orchestrální party a zásluhou B. Brittena nemusel sbormistr platit provozovací právo v librách. Rozsáhlá vokálně – instrumentální skladba měla premiéru 6. dubna 1966 v koncertním sále v kulturním domě Peklo. Koncertní sál byl tehdy zcela plný.

B. Britten napsal skladbu v prosinci 1957 se záměrem vytvořit dílo, které by mohlo být interpretováno amatérským dětským orchestrem a sborem za pomoci několika málo profesionálních instrumentalistů a pěvců. Ve stylu středověkých her se i v Brittenově Potopě nejen zpívá, ale děj se alespoň ve zkratce rozvíjí také na scéně. Po stránce technického zpracování jakoby se Britten vrátil do období svých skladatelských začátků, např. instruktivní způsob instrumentace orchestrálních částí připomíná jednu z jeho prvních orchestrálních partitur skladby *Simple Symphony* z roku 1934. Základem velmi jednoduchého libreta byla středověká posvátná hra z anglického Chesteru, na jehož českém překladu se podíleli s B. Macenauerem také E. Valentová a J. Pumr. Biblická předloha se prolíná s rozkošným lidovým humorem, slavnostně laděné obrazy se střídají s dramatickými situacemi. *Potopa* je rozčleněna do pěti částí: *Varování božského hlasu a stavba archy, Nástup do lodi, Plavba archy na vodách, Ztišení bouře a předzvěst pevniny,*

---

⁴⁹ Poprvé v českém tisku byl označen jako Plzeňský komorní sbor.

⁵⁰ Koula, Vladimír. *Úspěch plzeňských v NDR*, Pravda, 1965, červenec

Dikůvzdání.⁵¹ Pro pobavení dětských interpretů předepsal Britten do partitury dokonce groteskní aparát nejrůznějších bicích nástrojů včetně porcelánových hrníčků.⁵² Zájem posluchačů hned od prvních taktů upoutá rozmanitost hudebních nápadů a vzájemný kontrast jednotlivých částí, ať už jde o úvodní majestátní modlitbu, árie Noeho a příslušníků jeho rodiny, motorické Kyrie Eleison v pochodovém rytmu, hravé sbory družek paní Noemové v 6/8 taktu, dramatické znázornění bouřky nebo závěrečný chorál. Hudební řeč Potopy je velmi kompaktní, a i když její některé části vyznívají zdánlivě efektně, dosahuje jejich působivosti těmi nejjednoduššími až elementárními prostředky.

B. Macenauer jarní premiéru skladby připravoval rok, režie se ujal Otto Ševčík. Jen dětských účinkujících ve skladbě bylo kolem stovky, s jejich přípravou pomáhala sbormistrovi jeho žena Nad'a. Děti představovaly sbor zvířat a ptáků, družky paní Noemové – byly to děti z plzeňských škol - 20. ZDŠ ul. Mládežníků a žáci Lidové školy umění B. Smetany. Hlavní role – Noeho - představoval Karel Křemenák, paní Noemovou Libuše Márová, roli Hlasu Božího recitoval Miloslav Včala. V rolích dalších členů rodiny se představili sólisté divadla J.K.Tyla. Instrumentálních částí celého díla, především v komorním orchestru, se ujali hudebníci z orchestru z divadla a také další plzeňští umělci, druhý orchestr tvořili posluchači státní konzervatoře v Plzni a Sdružení zobcových fléten Praha - vedoucí J. Zlatníková.

Pro B. Macenauera byl tento hudební počín prvním samostatným koncertantním vystoupením a jedním z důležitých mezníků jeho tvůrčí cesty. Provedení takto rozsáhlého a provozně náročného díla nemělo ve své době v republice obdoby. Jen škoda, že se nenašly finance potřebné k tomu, aby se pořad mohl alespoň v několika reprízách opakovat.

O uvedení Potopy se velmi pozitivně zmiňovala dubnová Pravda, ze dne po uvedení premiéry: „ *Plzeňské provedení, které bylo československou premiérou, pod hudebním vedením Bedřicha Macenauera a režijním vedením O. Ševčíka, dalo dílu „co jeho jest“ a nedalo zapadnout jak textovým a instrumentačním legráckám, tak i Brittenově invenční bezprostřednosti a hezké pohodě a poezii celku.* “⁵³

---

⁵¹ Špelda, Antonín. *Brittenova Potopa v Plzni*, neznámý zdroj, 1966

⁵² Matzner, Antonín. *Československá premiéra Brittenovej Potopy*, Slovenská hudba, 1966, květen, roč. 66, č.6

⁵³ Koula, Vladimír. *Lidová tradice a moderní umění*, Pravda, 1966

Další hudební život Plzeňského komorního sboru se ubírá pravidelným, ne však velmi častým koncertováním. Sbor koncertuje jednou až dvakrát ročně, vždy však s náročným repertoárem a zajímavou dramaturgií.

- **Listopadové koncerty 1966**

Konaly se po sobě 14. a 15. listopadu a hostoval zde Plzeňský dětský sbor, Collegium flauto dolce⁵⁴, Ivo Pavelka – varhany, Karel a Petr Vronští – housle, na klavír doprovázela Naděžda Macenauerová. Ze sborových skladeb je třeba upozornit na plzeňskou premiéru skladby Miroslava Hlaváče pro dětský sbor a klavír *Střípky* a další plzeňskou premiérou byla skladba B. Brittena – *Missa brevis in D op. 63* pro ženský sbor a varhany. Dále zazněly skladby B. Martinů *Tři posvátné písně* na slova lidové poezie pro ženský sbor a dvoje housle – taktéž poprvé v Plzni. Z řad starých renesančních a raně barokních mistrů byly provedeny skladby Claudia Monteverdiho *Angelus, O primavera* s průvodem Collegia flauta dolce, dále skladba Agostina Agazzariho *Jubilate Deo*, Domenica Massentia *Sancta Maria* s průvodem varhan a skladba Martina Peersona - *See, oh see, who is here* pro ženský sbor s průvodem varhan.⁵⁵

- **17. duben 1967**

Tento koncert navázal programově na koncerty předešlé. Koncert byl věnován barokním mistrům. Na programu zazněla *Selská kantáta BWV 212* J. S. Bacha a pět duchovních písní z kancionálu G. Ch. Schemelliho, Pergolesiho *Stabat mater* pro soprán, alt a ženský sbor a smyčcový orchestr. Orchestrální party nastudoval komorní orchestr Plzeňského komorního sboru pod vedením Karla Vronského. Sólových partů se ujali - Jarmila Jahnová – soprán, Libuše Neubarthová – alt, Karel Křemenák – bas, všichni sólisté opery Divadla J. K. Tyla. Na tomto koncertě přesvědčil B. Macenauer publikum, že dokáže stylově uvést nejen hudbu 20. století, ale i starou hudbu. U Bacha dokázal zvolit svěží tempa, lehkost a pevný rytmus. Celý koncert byl podtržen výborným výkonem obou čistě intonujících sborů a bezvadným výkonem sólistů. Takto náročný koncert byl uveden pouze jednou a bohužel nenašel uplatnění na koncertních pódiiích i v jiných městech.⁵⁶

---

⁵⁴ Obsazení souboru: Eva Matějková – zobc, flétna, loutna, Vlasta Bachtíková – zobcová flétna, cembalo, Zora Hromádková – viola da gamba.

⁵⁵ Špelda, Antonín. *Koncert Plzeňského komorního sboru*, Pravda, 1966, 29. listopad

- Po vzoru Potopy

Další dětská kantáta byla uvedena v listopadu 1967 a zkomponoval ji německý skladatel Peter Seeger. Jmenovala se *Dej pozor v jízdni dráze* a doprovázena byla komorním orchestrem. Publikem byla přijata velice vřele a ze strany Bedřicha Macenauera se dá říci, že byla jeho dramaturgickým objevem.⁵⁷

- Koncert 24. dubna 1968

Účinkovali Plzeňský komorní sbor za spoluúčasti komorního orchestru posluchačů státní konzervatoře, varhaník Jan Hora (zazněly skladby Bachovy, Janáčkovy a Martinů). Ženský sbor zazpíval dva Bachovy chorály z kantát, pro smíšený sbor zazněly drobnější skladby B. Brittena, zajímavou novinkou byla Monteverdiho skladba s názvem *Ballo Movete al mio bel suon* – pro sólový tenor, smíšený sbor, varhany a komorní orchestr. Tato skladba je formově velmi zajímavá, poněvadž se jedná o pozdně renesanční, hudebně dramatický útvar – „balet“ - a Monteverdi jej napsal po vzoru francouzských „ballet de cour“. Tato skladba byla napsána v roce 1637 u příležitosti nástupu Ferdinanda III. na trůn, k němuž měl Monteverdi vřelý vztah.

V době, kdy B. Macenauer uváděl nejen tuto skladbu, ale i Brittenovy sbory na koncertním pódiu, byly obě tyto kompozice pro Plzeň a celý československý hudební svět úplnou novinkou.⁵⁸

- Druhý zájezd PKS – 15. červen 1968

Sbor cestoval do Bruchsalu⁵⁹ na pozvání skladatele Petera Seegera a místního Mozartova sboru. Plzeňské ženy reprezentovaly krásnou národní sborovou tvorbou, zazpívaly v druhé části koncertu *Tři ženské sbory* B. Smetany, pět Dvořákových *Moravských dvojzpěvů*, *Dva sbory op. 178 - Bez a Letní noc* J. B. Foerstera, dále *Tři posvátné písně* na lidové texty skladatele B. Martinů a *Písničky z Alšova Špaličku* I. Hurníka.⁶⁰

---

⁵⁶ Koula, Vladimír. *Koncert barokní hudby*, Pravda, 1967, 4. květen

⁵⁷ Koula, Vladimír. *Kantáta pro děti*, Pravda, 1967, 11. Listopad

⁵⁸ Špelda, Antonín. *Novinkový večer sboru*, Pravda 1968, 12. květen

⁵⁹ *Bruchsal byl v roce 1968 součástí Německé spolkové republiky.*

⁶⁰ Autor neznámý, *Úspěch Plzeňského komorního sboru v NSR*, 1968, 2. červenec

- Peter Seeger v Plzni

Ne přímo osobně, ale svými skladbami byl přítomen německý skladatel na koncertním pódiu dne 23. dubna 1969 v Plzni. Skladbu *Sonety na Orfeu* (ačkoliv ze strany české hudební kritiky nebyly hodnoceny valně) věnoval přímo Plzeňskému komornímu sboru a jeho dirigentovi. Jedná se o cyklus šesti čtyřhlasých sborů s průvodem klavíru. Kromě toho provedl sbor Stravinského *Čtyři lidové ruské písně* se sólovými hlasy, zazněla Ebenova *Píseň O rodné zemi* – kantáta pro baryton a ženský sbor, *Petrklíč* skladatele B. Martinů s průvodem houslí a klavíru. Na koncertě hostovalo Mladé Mannheimské dechové kvarteto, které bylo v republice poprvé a předneslo Seegerovu suitu *Exercisi* pro dechový kvintet.

- Třetí zájezd PKS do Německa, 3. - 6. října 1969

Jelo se do Heidelbergu a z hlediska sboru byl tento zájezd nejvýznamnějším....

Plzeňské zpěvačky byly hostem smíšeného sboru z Wieslocku. Německý tisk věnoval této události velkou pozornost a na návštěvu českého sboru upozorňoval již týden dopředu. Český sbor odzpíval výchovné koncerty pro dvě mannheimská gymnázia (bylo přítomno několik set studentů), dále koncertoval v Saudhausenu a Wieslocku, také natáčel pro Stuttgartský rozhlas v Heidelbergu. Na koncertech účinkovalo dvacet zpěvaček, klavíristka Naďa Macenauerová, která koncerty provázela slovem a spolu s nimi účinkoval houslista Petr Vronský, absolvent konzervatoře a čerstvý student AMU v Praze. Zazněly *Ruské selské písně* Stravinského, Dvořákovy *Moravské dvojzpěvy*, *Petrklíč* B. Martinů, *Tři lidové písně* I. Hurníka, Smetanovy *Tři ženské sbory* a Seegerovy německy zpívané *Sonety na Orfeu*. P. Vronský se představil se skladbami Paganiniho a Hindemitha. B. Macenauer velice rád vzpomíná na vřelé přijetí a na úspěch české hudby u německého publika.

V samém začátku osmdesátých let se začaly pořádat přehlídky a festivaly západočeského pěveckého amatérského sborového umění. Plzeňský komorní ženský sbor se mnohých festivalů zúčastnil – poprvé na sklonku září 1970, kdy uvedl Trojanovy *České pastorely* a Stravinského *Ruské písně*. Následovaly pak přehlídky v listopadu 1974, v říjnu 1975, kdy se jednalo o 5. ročník festivalu pěveckých sborů Západočeského kraje. V dalším roce, na 6. Festivalu pěveckého umění, byl sbor odměněn zvláštní cenou *za mimořádnou úroveň hlasové kultury*. V prosinci 1978 Plzeňský ženský komorní sbor přednesl na

festivalu jako novinku černošské spirituály. Takto se sbor celkem pravidelně každoročně zúčastňoval festivalů, kde většinou uváděl skladby soudobých autorů.

- **Přehlídka západočeského koncertního umění**

Plzeňský komorní sbor účinkoval dne 28. září 1970 na prvním koncertě přehlídky spolu s Českou písní se sbormistrem Zdeňkem Lukášem. Ženský sbor zazpíval v první části koncertu Trojanovy *České pastorely* a *Pět ruských písní* Igora Stravinského. Na akordeony doprovázely L. Janoušková a J. Vajnarová.⁶¹

- **3. únor 1971**

Koncert Plzeňského komorního sboru, souboru kytar a fléten posluchačů konzervatoře, které vedl B. Macenauer a Dechového kvinteta Divadla J. K. Tyla. Ze sborových skladeb zazněly skladby autorů 20. století – I. Hurník – *Červnová noc* – jednalo se o sedm dvojzpěvů pro ženský sbor a klavír, B. Britten – *Tři vánoční zpěvy pro ženský sbor*, V. Trojan – *České pastorely* a dále P. Eben – „Čtyři národní jihočeské písně“ pro sbor, sóla a dechové kvinteto.

- **Komorní koncert**

Koncert se uskutečnil 21. června 1971 v Plzni ve františkánském kostele a díky tomuto prostředí zde mohly zaznít sborové skladby s průvodem varhan v podání Iva Pavelky. Společně se sborem provedl skladby anonymního autora ze 13. století s názvem *Beata viscera* a *Alleluia psallat* a dále *Ódu k narozeninám královny Mary*, skladbu s originálním názvem *Come ye sono of art z roku 1694*. Na koncertě skladba zazněla v doprovodu smyčcového souboru a continua, což je úpravou Maurice Blowera. Původně byla skladba autorem Henrym Purcellem napsána pro sbor, hoboje, trubky, tympány a smyčce. Tuto skladbu o sedmi částech uvedl B. Macenauer v originálním jazyce v angličtině. Na koncertě ještě zazněla dvě Hanušova moteta bez doprovodu nástrojů.

Zvláštností koncertu byly *Bachovy písně pro sólový hlas ze sbírky G. Ch. Schemelliho*. Pět písní zazpívala pěvkyně opery národního divadla v Mannheimu, Hannelore Birkner. Tyto písně na koncertních pódiih v té době byly slyšet velmi výjimečně. V podání H.

---

⁶¹ Autor neznámý. *První koncert přehlídky*. Večerní Plzeň, 1970, 29. Září

Birkner, za podpory smyčcového orchestru⁶², dále trubky (Miloslav Kejmar – sólista České filharmonie) a continua zazněla *Bachova kantáta op. 51 Jauchzet Gott in allen Landen*. Všichni účinkující byli v článku Dr. Antonína Špeldy z Pravdy ze dne 1. července ohodnoceni velmi kladně, zejména B. Macenauer za nastudování sborů a koncertní dramaturgii.⁶³

- **Poprvé v Praze**

Bylo to dne 29. června 1971 v chrámu sv. Mikuláše na Malé Straně. S plzeňským sborem účinkovali na koncertě varhaník Zdeněk Mašek a hráči smyčcového orchestru. Na úvod zazněla velmi stará skladba ze 13. století z anglické sbírky Worcester Medieval Harmony. Další skladby, které měl již sbor nastudované pro předešlý koncert, našly uplatnění i v tomto chrámovém prostředí. Jednalo se o *Hanušova moteta* a *Purcellovu ódu pro královnu Mary*. Sólově provedl varhaník Zdeněk Mašek skladby J. Zacha, J. Seger a J. S. Bacha. Pořadatelem koncertu byla koncertní agentura FOK.

Deset let Plzeňského komorního sboru -1962 -1972 - jubilejní koncerty

- **1. koncert - 14. února 1972**

B. Macenauer připravil na tento jubilejní večer nejnovější skladby P. Ebena. Byl to autorský večer vokálních a komorních skladeb k 10. výročí sboru. Petr Eben celý koncert doplňoval výkladem a své skladby doprovázel na klavír. Koncertu se zúčastnil i Plzeňský dětský sbor, který zazpíval jedenáct písní z cyklu *Elce pelce kotrmelce*, ženský sbor zazpíval jako novinku nelehký atonální cyklus *Závoj a slzy* s doprovodem basklarinetu v podání Miloslava Kučaby, dále cyklus *O vlaštovkách a dívkách*. Hostem večera byla také sopranistka V. Honomichlová – v jejím podání zazněl cyklus pěti písní *Malé smutky*. Dalšími hosty pořadu byli hobojská J. Kaniak - *Sonáta pro hoboj a klavír* a *Duettina pro hoboj a klavír* a fagotista Lumír Vaněk – *Toccata pro fagot a klavír* a *Hudba pro hoboj, fagot a klavír*. Koncert měl významnou interpretační i dramaturgickou hodnotu.^{64 65}

---

⁶² Nově ustavený *Plzeňský komorní orchestr*.

⁶³ Špelda, Antonín. *Nad koncertním večerem*. Pravda, 1971. 1. červenec

⁶⁴ Špelda, Antonín. *Ebenův večer v Plzni*. Pravda, 1972, 1. března

- 2. koncert – 12. června 1972

Dramaturgie koncertu, kterou B. Macenauer sestavil, opět dokládá, která hudba je sbormistru a dirigentovi blízká. Večer nesl název „Koncert barokní a soudobé hudby“. Kromě dětského a ženského sboru účinkovali na koncertě posluchači Konzervatoře v Plzni a komorní orchestr, hostem byla rakouská altistka Helga Ziegler a varhanník Ivo Pavelka. Z barokní hudby zazněla díla dvou největších mistrů - J. S. Bacha a G. F. Händela. Zazněly *Bachovy čtyřhlasé chorály* v podání instrumentálního souboru konzervatoře (flétna, kytary, continuo) a pro alt, smyčcový orchestr a zvonkohru *kantáta BWV 53 Schlage doch gewünschte Stunde*, a ještě také dvě árie z *kantáty BWV 170 Vergnügte Ruh, beliebte Seelenlust*. První zmíněná kantáta je zvláštní tím, že je určena pro příležitostné smuteční slavnosti, je prostá a zpěvná a zvuk zvonkohry znázorňuje nejspíš hlas umíráčku, oznamující odchod ze života.

Části skladby, kterou se na koncertě prezentoval Plzeňský komorní sbor, pochází z pera G. F. Händela a celek nese název *An autumn day in a 18th Century village* čili *Podzimní den na anglické vesnici v 18. století*. Uvedení kantáty v tento večer bylo československou premiérou a skladba sama je výjimečná tím, že byla sestavena z různých skladeb autora. Kantátu sestavil Arnold Goldsbrough a textem ji opatřil Christopher Hassall. Jde o vyprávění o pracovním dnu na anglickém venkově v době, kdy Händel žil. Sestavování různých nových celků z různých skladeb jeho velikého odkazu bylo v Anglii časté, protože umožňuje seznámení s jeho dílem na školách, kde je interpretováno školními sbory a orchestry.

Soudobá hudba byla na koncertě zastoupena skladbou Petra Ebena s názvem *Cantica Comeniana* – bratrské chorály na text J. A. Komenského pro ženský (dětský) sbor a mužské hlasy. P. Eben skladbu napsal v roce 1970 k 300. výročí úmrtí J. A. Komenského. Zde se představil nově sestavený dětský sbor.

- Další z autorských večerů

V listopadu 1972 se dožil český skladatel I. Hurník padesáti let. B. Macenauer uspořádal dne 28. ledna 1973 k tomuto výročí autorský večer, který si Hurník sám sestavil a uváděl. Na koncertě se představily nejprve děti s výběrem z České Orffovy školy, Vlasta

---

⁶⁵ Špelda, Antonín. *Plzeňské komorní večery a předjarní glosy*. Hudební rozhledy, 1972, červen.

Mlejnková – členka sboru čs. rozhlasu v Praze přednesla dva skladatelovy písňové cykly s flétnou (V. Lindaur) – *Květiny* a *Písničky*. Ženský sbor zazpíval autorovy skladby ze svého repertoáru – *Písničky o zvířatech*, *Červnová noc* a jako premiéru za autora klavírního doprovodu zazpíval skladbu *Tři dcery*.

Jubilující autor hrál na intimně laděném večeru na klavír a doplňoval hudební pořad poutavým slovem. Jak známo, Ilja Hurník je jedinečným vypravěčem a za hudební spolupráce posluchačů plzeňské konzervatoře obohatil večer vlastní vtípnou „causerii“ o hudebních nástrojích.⁶⁶

3.2.2 Hudební život PŽKS v letech 1973 - 1982

- Vokální koncert 26. června 1973

Večer uvedl dva autory: P. Ebena a G. F. Händela. Z díla prvního zmíněného se jednalo o *Vesperae (Podvečerní hodinky)* pro dětský sbor, ženské a mužské sborové hlasy i sóla. Skladba získala v roce 1968 cenu v mezinárodní vokální soutěži ve Španělsku. Jako druhá zazněla Händelova pastorální kantáta *Acis a Galatea* pro sóla, ženský sbor a komorní orchestr. Kantáta byla uvedena v Plzni poprvé. Na koncertě účinkoval sbor neveliký počtem a sestavený většinou z nových mladých pěvkyně, přesto se lze v recenzi dr. Antonína Špeldy dočíst o kladném hodnocení sbormistrovi práce a jeho dramaturgické nápaditosti.⁶⁷

- Autorský večer Václava Trojana – plzeňského rodáka

Pořad ze dne 3. února 1974 v prostorách Komorního divadla uváděl sám autor spolu s dr. Antonínem Špeldou. Václav Trojan vyprávěl o své spolupráci s Jiřím Trnkou i o tom, jak se rodila jeho hudba k Trnkovým loutkovým filmům *Špalíček*, *Čertův mlýn*, *Císařův slavík*, *Princ Bajaja*, *Staré pověsti české*, *Dobrý voják Švejk*. Bedřich Macenauer nastudoval Trojanovy sbory, písně a některé instrumentální skladby. Na koncertě

---

⁶⁶ Autor neznámý. *Hurníkův večer v Plzni*. Pravda, 1973, 2. únor.

⁶⁷ Špelda, Antonín. *Händel a Eben v Plzeňském komorním sboru*. Pravda, 1973, 14. červenec.

účinkovali kromě komorního a dětského sboru také sólisté divadla a představilo se Trio konzervatoristů a akordeonový soubor a smyčcové kvarteto členů operního orchestru. Zazněl výběr ze suity *Císařův slavík* pro trio, písně a sbory z loutkového filmu *Princ Bajaja* – s průvodem klavíru a kvarteta, *Špalíček* – část *Vesna* pro dětský sbor, sóla, dřívka a klavír. Dále byly provedeny skladby *České pastorely* pro ženský sbor a dva akordeony, sedm lidových písní pro ženský sbor, mužské hlasy a trio nebo jiné úpravy lidových písní. Pro šest akordeonů zazněla suita ze hry *Paní Marjánka matka pluku* s doprovodem elektrovoxu a bicích nástrojů. Hudbu pro šest akordeonů upravil B. Macenauer.^{68 69}

- **Výstava obrazů národního umělce Maxe Švabinského – Západočeská galerie**

Nedělní matiné dne 16. června 1974 bylo nejen doprovodem k výstavě malíře, ale také koncertem k Roku české hudby. Plzeňský komorní sbor a Dětský pěvecký sbor řízené B. Macenauerem za klavírního doprovodu A. Brejchy a M. Brejchové přednesly Deset zpěvů pro ženský sbor J. Suka se sólem J. Wieserové, Smetanovy „Tři ženské sbory“ a výběr z Dvořákových „Moravských dvojzpěvů“. Dětský sbor uvedl cyklus „Měsíce“ skladatele J. Hanuše.⁷⁰

- **Erfurt – Eisenach – NDR – 4. -7. října 1974**

Zájezd obou sborů i komorního i dětského se uskutečnil na pozvání německé strany a koncerty byly pořádány k oslavám 25. výročí založení státu Německé demokratické republiky. Na koncertech v Erfurtu a v Eisenachu, v rodném domě J. S. Bacha, byla uvedena díla českých klasiků a soudobých autorů.

- **Večery z tvorby západočeských skladatelů**

Večery z tvorby západočeských skladatelů se konaly 10. února 1974 v Západočeském muzeu v Plzni a druhý 26. února 1974 v Dvořákově síni Lázní III. v Karlových Varech. Jejich program byl opět dramaturgicky velmi pestrý. Kromě obou Macenauerových sborů dále účinkovalo Plzeňské rozhlasové kvarteto⁷¹, klavíristé prof. Antonín Brejcha a Jindřich

⁶⁸ Autor neznámý. *Autor hudby k filmu Bajaja v Plzni*. Pravda, 1974, 1. února.

⁶⁹ Špelda, Antonín. *Václav Trojan a lidová píseň*. Pravda, 1974, 10. únor.

⁷⁰ Autor neznámý. *K roku české hudby*. Pravda, 1974, 8. červenec.

⁷¹ Plzeňské rozhlasové kvarteto ve složení - J. Žilák, L. Forbelská, J. Motlík, L. Píza.

Duras, sopranistka Helena Buldrová. Úvod tvořily instrumentální skladby O. Semeráka a A. Devátého (II. smyčcové kvartety), Temlovo *Divertimento pro housle, violoncello a klavír*. Ze sborové tvorby J. Štěpánek – *Kvítí milodějně*, B. Gselhofer – *Výjezd* s průvodem klavíru (in memoriam), J. Slimáček – *Letní večer, Láska* pro ženský sbor, soprán a violu, *Tři žertovné madrigaly* J. Temla. Dětský sbor zazpíval *Říkanky* s průvodem klavíru skladatele O. Semeráka, Slimáčkovu *Včelku*, a také výběr z cyklu *Pětilístek* J. Temla. Pro zajímavost je ještě možné dodat, že Temlovy *Žertovné madrigaly* byly v roce 1974 oceněny v jihlavské vokální soutěži.^{72 73}

- **Slavnostní koncert k 30. výročí osvobození Československa**

Uskutečnil se dne 3. června 1975 a byl významný především tím, že jeho program převážně tvořila díla Bohuslava Martinů. Macenauerův dětský sbor zazpíval pásmo písniček s průvodem klavíru od P. Ebena s názvem *Šťastnou cestu*, ženský sbor provedl dva madrigaly z cyklu *České madrigaly* B. Martinů, dále písně na lidové texty taktéž od B. Martinů, kupř. *Chodníček, Rosička, Děvče z Moravy* aj. Po přestávce Plzeňský komorní ženský sbor provedl kantátu *Otvírání studánek* s barytonovým sólem Miloslava Podskalského a členy Rozhlasového smyčcového kvarteta.

Tuto kantátu zkomponoval B. Martinů ve Francii v Nizze v roce 1955 a věnoval ji brněnskému pěveckému sdružení OPUS. B. Martinů v ní vyjadřuje svůj stesk a touhu po domově, oslavuje přírodu a kraj, z něhož pochází.

Dr. A. Špelda v recenzi k tomuto koncertu v tisku Pravda ze 17. června 1975 vyzdvihuje výkon obou sborů v kantátě nad výkon pražského sboru J. Kühna, který *Otvírání studánek* zpíval v Plzni nedlouho předtím.⁷⁴

- **V. ročník festivalu pěveckých sborů Západočeského kraje – 11. října 1975**

Plzeňský komorní sbor zazpíval skladbu *Nad hrobem rudoarmějce* C. Kohoutka, Dva *České madrigaly* B. Martinů, Slimáčkův *Letní večer* a Gselhoferův sbor *Výjezd*. Na klavír doprovázel prof. A. Brejcha.

---

⁷² Autor neznámý. *Večer z tvorby západočeských autorů*. Pravda, 1975, únor.

⁷³ Špelda, Antonín. *Dva únorové večery v Plzni*. Hudební rozhledy, 1975, 10. únor.

⁷⁴ Špelda, Antonín. *Komorní vokální koncert*. Pravda 1975, 17. červen.

Koncert 28. ledna 1976 – „Dvořákovský“

Plzeňský komorní i dětský sbor účinkovaly na koncertě, který by dle programu mohl dostat podtitulek „dvořákovský“. Nejenže zde zazněly převážně skladby Antonína Dvořáka, ale i další část koncertu se nesla v duchu A. Dvořáka a jeho pobytu ve Spojených státech amerických. Ženský sbor provedl *Písně milostné op. 83* a spoluúčinkující Plzeňské rozhlasové kvarteto předneslo smyčcové kvartety *Cypřiše* a *Americký F dur op. 96*. Následně na to zazněly černošské spirituály, které na dobu osmdesátých let nebyly úplně typickým repertoárem na koncertních pódiiích a v podání B. Macenauera byly poměrně novinkou. Nejprve zazněly spirituály pro bas s průvodem klavíru v úpravě H. Thackera Burleigha, následovaly spirituály pro ženský sbor v úpravě Briana Tranta pro ženský sbor a sóla (J. Wieserová, V. Hrubá). O prvním zmíněném upravovateli spirituálů je známo, že byl žákem A. Dvořáka na Národní konzervatoři v New Yorku a často černošské písně českému skladateli předzpěvoval.

K úplnosti informací o koncertu je ještě potřeba dodat, že dětský sbor v úvodu provedl roztomilé písně s názvem *Co se za den zažije*, kompozice autorů Eben – Hurník byla vyznamenána v Jirkovské soutěži v roce 1974. Na klavír doprovázel prof. A. Brejcha.⁷⁵

- Koncert barokní hudby – 29. června 1976

Významným hostem tohoto koncertu se stala sólistka opery v Halle Christa Hilpisch, která byla pravidelným hostem Händelovských hudebních slavností a za uměleckou práci jí byla udělena i Händelova cena města Halle. Do Plzně přijela na pozvání B. Macenauera zazpívat *Tři německé árie* pro soprán, obligátní nástroj a continuo skladatele G. F. Händela a dále provedla původně neplánované tři *Mozartovy árie*. Nahradila tak v programu plánovanou *Bachovu kantátu op. 56* pro bas, sbor a orchestr ve chvíli, kdy sólista M. Podskalský havaroval autem při dopravě na koncert. Komorní orchestr opery divadla J. K. Tyla pod vedením F. Drse provedl Händelovo *Concerto grosso č. 6*. Poslední Händelovou skladbou byla kantáta sestavená z I. dílu oratoria *Mesiáš* pro ženský a mládežnický sbor, sóla a orchestr. V úvodu tohoto pestrého koncertu zazpíval dětský sbor Temlovy *Vymyšlenky* s průvodem klavíru, na který hrál prof. A. Brejcha.^{76 77}

---

⁷⁵ Autor neznámý. *Černošský spirituál a A. Dvořák*. Pravda, 1976, 13. únor.

⁷⁶ Špelda, Antonín. *Večer barokní hudby*. Pravda, 1976, červen.

- **VI. ročník festivalu západočeských pěveckých sborů v Sokolově 1976**

Festival probíhal v několika městech okresu Sokolov. Ve formě neveřejné soutěže se sbory představily porotě vedené Janem Tausingerem – předsedou Svazu českých skladatelů a šéfem hudebního vysílání Čs. rozhlasu Praha. Za mimořádnou úroveň hlasové kultury se dostalo ocenění Plzeňskému komornímu sboru vedenému B. Macenauerem.

- **Komorní koncert – 25. května 1977**

I nyní zůstal sbormistr Macenauer věrný své nápadité a dobře uvážené dramaturgické linii. Ze sborových děl zde zaznělo Ebenovo *Catonis Moralia* (Catonovy moralie) á cappellově ve formě staré suity. Jako celek zazněla v Plzni poprvé. Je komponována na mudrosloví starořímského politika M. P. Catona, spisovatele a člověka přísných morálních zásad. Dále byly uvedeny *Canzonetty* pro ženské hlasy a instrumentální soubor Claudia Monteverdiho a *Bachova kantáta op. 56* pro bas, smíšený sbor a orchestr se sólistou M. Podskalským. Umělecký vedoucí F. Drs a Komorní orchestr členů opery divadla J. K. Tyla výborně provedli Mozartovo *Divertimento D dur KS 136* a Bachův *Braniborský koncert D dur č. 5*. Červnová Pravda z roku 1977 psala na adresu sbormistra následující: „*Plzeňský komorní sbor při Odborovém domě, rozšířený v Bachovi o mužské hlasy, má dobře školené, kultivované soprány a alty a byl sbormistrem připraven velmi pečlivě a se smyslem pro styl dobově i obsahově značně odlišných skladeb*“.^{78 79}

- **Komorní koncert – 29. května 1978**

Dramaturgicky opět velmi prokomponovaný koncert. Spoluúčinkujícím se stal Komorní orchestr Odborového domu v Plzni s dirigentem Františkem Drsem, který se v druhé polovině 80. let stal pravidelným hostem a spolupracovníkem B. Macenauera, ať již jako dirigent operního orchestru či komorního orchestru Odborového domu. V jejich podání bylo provedeno *Concerto pro flétnu, hoboj a komorní orchestr* Pavla Vranického, dále Stamicův *Orchestrální kvartet F dur* a Brittenova *Simple symphony*. Plzeňský ženský sbor zazpíval s doprovodem harfy *Řecký slovník* P. Ebena a cyklus písní, napsaný plzeňským

---

⁷⁷ Špelda, Antonín. *Večer Plzeňského komorního sboru*. Pravda, 1976, červen.

⁷⁸ Autor neznámý. *Koncert barokní a současné hudby*. Pravda, 1977, červen.

⁷⁹ Špelda, Antonín. *Plzeň na sklonku sezóny*. Hudební rozhledy, 1977, říjen.

autorem Jaromírem Bažantem, který nese název *Plzeňské jarní nebe*. Cyklus je komponovaný pro ženské hlasy, flétnu a harfu a je sboru a sbormistrovi věnovaný. Na tomto večeru měla skladba svou původní premiéru. Na harfu hrála Magda Spitzerová, na flétnu Vojtěch Lindaur.^{80 81}

- **Orchestrální a vokální koncert – umělečtí vedoucí B.Macnauer a František Drs**

František Drs dirigoval na koncertě tři díla – patřila mezi ně *Serenáda e moll pro smyčcový orchestr op. 20* autora Edwarda Elgara, motet *Exultate jubilate pro soprán a malý orchestr KVK 165* W. A. Mozarta a v závěru koncertu provedl ve spolupráci s Komorním orchestrem Odborového domu zajímavou skladbu G. P. Telemanna s názvem *Hudba k hostině*. Jednalo se o suitu pro komorní orchestr. Bedřich Macnauer provedl se svým ženským sborem také velmi zajímavé a dle mého názoru málo známé dílo G. F. Händela, oratorium *Semela* pro sólový tenor (Miloš Ježil), ženský sbor a smyčcový orchestr.

Chronologicky je oratorium *Semela* v blízkosti tvorby oratorií *Mesiáš*, *Samson* a *Herakles*. Premiéru mělo v Londýně roku 1743. Námět Händel čerpal z antické mytologie – *Semela* byla dcera thébského krále Kadma a ten ji zasnoubil s boiotským princem Athamasem. Do *Semely* se však zamiloval bůh Zeus a ona jeho lásku opětovala. Diova žárlivá choť, bohyně Juno, poradila Semele, aby Dia požádala, aby se jí zjevil nikoliv v podobě orla, ale jako bůh. Zeus po dlouhém váhání dívce vyhověl, přistoupil k Semele, dívku však sežehl obrovský plamen. Z jejího popela vzlétl pták Fénix, symbol věčně se obnovujícího života, a bůh Apollo ohlásil pak všem smrtelným, že *Semelina* oběť přinese lidem věčnou lásku a hrdost. Ukázky z oratoria byly provedeny podle úpravy anglického skladatele Maurice Blowera a jsou vkusnou transkripcí některých Händelových originálních scén.⁸² Zajímavý koncert se uskutečnil 4. prosince 1978 v Odborovém domě v Plzni (dnešní kulturní dům „Peklo“).

V recenzi denního tisku *Pravda* se dočteme o velmi příznivém hodnocení sbormistra a sboru k provedené skladbě, jedinou výtkou dr. Špelda bylo uvedení v anglickém originále.

---

⁸⁰ Autor neznámý. *Koncert v Odborovém domě*. *Pravda*, 1978, 29. květen.

⁸¹ Špelda, Antonín. *Koncert souborů v Odborovém domě*. *Pravda*, 1978, 27. června.

⁸² Z programové přílohy koncertu ze dne 4. prosince 1978, autor textu dr. A. Špelda.

Otázkou je, zda by český překlad neškodil dikci skladby, argumentů pro uvádění vokálních skladeb v původním jazyce by se našlo jistě velmi mnoho.⁸³

- **VII. setkání pěveckých sborů Západočeského kraje**

Festival se uskutečnil 9. prosince 1978 v Divadle dětí Alfa v Plzni. Ženský pěvecký sbor s dirigentem B. Macenauerem zazpíval *černošské spirituály v originále B. Tranta* za klavírního doprovodu profesora Karla Friesla a Ivan Audes doprovázel na bicí nástroje.

- **Jarní koncert**

Na pozvání spojených pěveckých sborů Pardubic – Pernštýna, Ludmily a Suka – odjely Plzeňský ženský komorní sbor a Plzeňský komorní orchestr se svými uměleckými vedoucími B. Macenauerem a F. Drsem do Pardubic. Zájezd se konal 24. března 1979 a v programu zazněly skladby již dříve oběma tělesy nastudované. Byly to černošské spirituály B. Tranta, části Händelova oratoria *Semela*, Stamicův *Orchestrální kvartet E dur*, Mozartovo *Exultate jubilate* a Brittenovo *Symple Symphony op. 4*. Sólové party zazpívali sólisté opery divadla J. K. Tyla Karolina Hromádková – soprán a Jiří Fuchs – tenor.⁸⁴

Večer pražských a západočeských skladatelů v Západočeském muzeu

Koncert pořádaný pobočkou svazu českých skladatelů a koncertních umělců a Parkem kultury a oddechu v Plzni provázal 2. dubna 1979 dr. Antonín Špelda slovem a výkladem. Macenauerův ženský sbor přednesl za doprovodu flétnisty V. Lindaura a harfistky M. Spitzerové Bažantův cyklus *Plzeňské jarní nebe*. Zajímavostí koncertu byla renesanční suita pražské skladatelky Ivany Loudové s názvem *Romeo a Julie*, které předneslo těleso Lyra Nova v sestavě Libuše Váchalová – harfa, Jiří Boušek – flétna, František Havlín – housle, Ivo Husák – viola, Karel Huth – violoncello.

- **Pořad: Koncert z díla Bohuslava Martinů**

V době, kdy už Bedřich Macenauer pedagogicky působil na plzeňské konzervatoři, se uskutečnil společný koncert Plzeňského komorního ženského sboru a Dívčího sboru

---

⁸³ Špelda, Antonín. *Hudba v Odborovém domě*. Pravda, 1978, 14. prosinec.

⁸⁴ Autor neznámý. Dramaturgicky zajímavý večer. Pardubický tisk Pochodeň, 1979, duben.

Konzervatoře v Plzni. Z díla B. Martinů dívčí sbor přednesl čtyřhlasé *Pisničky pro dětský sbor*, které autor napsal v posledním roce svého života (1959) a věnoval je Dětskému pěveckému sboru při Krajském domu pionýrů a mládeže v Brně. Ženský sbor zazpíval dva madrigaly z cyklu *Českých madrigalů* psaných pro smíšený sbor. Pouze dva z nich - *Hlavěnka bolí* a *Daj mi, Bože, vědět* jsou určeny pro ženský trojhlas.⁸⁵ Dále zazpíval *Tři legendy* pro ženské hlasy s průvodem houslí (F. Drs). Závěr koncertu utvořilo provedení cyklu *Petrklíč* na texty moravské lidové poezie v doprovodu houslí a klavíru (Eduard Spáčil).⁸⁶ Vítaným osvěžením koncertu byla instrumentální čísla v provedení Západočeského klavírního tria v sestavě E. Spáčil – klavír, F. Drs – housle, A. Terš – violoncello. Zahráli *Intermezzo pro housle a klavír* a *Bergerettky* pro housle, violoncello a klavír. Koncert se konal 28. května 1979, tedy několik měsíců před připomenutím 20. výročí úmrtí Bohuslava Martinů.⁸⁷

- **Přehlídka pěveckých sborů v Plzni v Odborovém domě**

Přehlídka byla věnována výročí osvobození republiky a proběhla dne 19. května 1980. Program se skládal z kompozic soudobých skladatelů nebo českých klasiků. „*Výkony byly vyrovnané a zanechaly u posluchačů ten nejlepší umělecký dojem*“.⁸⁸

- **Setkání pěvců ČSR – 26. - 28. září 1980 Cheb**

Na koncertě ve Františkových Lázních, který se uskutečnil v rámci přehlídky ve společenském domě v sobotu 27. září 1980, zazpíval Macenauerův sbor *Píseň o jahodě* J. Matyse, Ebenovy *Dvojzpěvy* pro sbor a klavír (K. Friesl) a *Tři ženské sbory* skladatele V. Tormise.

- **Podzimní koncert 13. října 1980**

Tento koncert připravil B. Macenauer opět ve spolupráci s klavírním triem Spáčil – Drs – Terš, které se nyní nazývalo „Spáčilovo klavírní trio“. Zahrálo Smetanovo *Klavírní trio g*

⁸⁵ Pecháček, Stanislav. *Česká sborová tvorba 1800 – 1950*. 1. vyd. Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta: Praha 2002. s. 185. ISBN 80-7290-099-4

⁸⁶ Pecháček, Stanislav. *Česká sborová tvorba 1800 – 1950*. 1. vyd. Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta: Praha 2002. s. 186. ISBN 80-7290-099-4

⁸⁷ Špelda, Antonín. *Dva komorní večery*. Pavda, 1979, 22. červen.

⁸⁸ Autor neznámý. *Přehlídka pěveckých sborů*. Pravda, 1980, 20. květen.

moll opus 15. Dalším hostem pořadu byl tenorista Miloš Ježil, který přednesl výběr Dvořákových *Cigánských melodií* a Smetanových *Večerních písní* – oba výběry s průvodem klavíru. Ženský sbor zazpíval Matysovu *Píseň o jahodě* z cyklu „*V přírodě*“, což je čtyřhlasá skladba á cappella. Další skladbu přednesl na text estonského básníka P. E. Rumma, zhudebněného estonským skladatelem Veljo Tormisem. Skladba nese název *Tři ženské sbory*. Zazněla také walesská ukolébavka na staroanglický text *Suo – Gan* pro ženské hlasy s průvodem houslí. Tuto ukolébavku upravil pro ženský čtyřhlas B. Macenauer. Vystoupení sboru vyvrcholilo poslední skladbou před přestávkou koncertu, skladbou P. Ebena – *Osm dvojzpěvů pro ženský (dívčí) sbor* s průvodem klavíru. Na klavír doprovázel K. Friesl.⁸⁹

„Prof. B. Macenauer...se zdarem použil zčásti nové vokální výrazové techniky s jemným nuancováním nálad; sbor zněl svěže a čistě. Ebenova novinka byla pečlivě připravena...a přítomný skladatel spolu s pěvkyněmi a sbormistrem byl obecně vřele pozdraven.“⁹⁰

- O několik dní později

...absolvoval Plzeňský ženský komorní sbor opět dramaturgicky velmi pestrý koncert, složený ze skladeb starých autorů a autorů soudobých. Kompozice *Moravské lidové písně* pro tři ženské hlasy a klavír skladatele O. Máchy zahájily koncert. O další průběh koncertu se postarala sopranistka Karolina Hromádková, která přednesla árie a písně starých mistrů s průvodem cembala nebo klavíru (Scarlatti, Hasse, Lotti, Händel aj.). Jako ryze instrumentální čísla zazněly skladby *Sonáta D dur* pro housle a cembalo G. F. Händela, *Quatrième ordre* Fr. Couperina pro sólové cembalo. Závěr koncertu patřil sboru. Přednesl *Pesničky pro dívčí* A. Moyzese a *Čepení* skladatele Z. Lukáše – obě skladby á cappella. Dalšími hosty B. Macenauera byli Ivana Janečková (klavír, cembalo), Vojtěch Lindaur (flétna) a František Drs (housle).⁹¹

- Vánoce evropských národů – 21. prosince 1980

---

⁸⁹ Z programového průvodce ze dne 13. 10. 1980 – text dr. A. Špelda.

⁹⁰ Špelda, Antonín. *Komorní hudba a zpěv*. Pravda, 1980, 24. říjen.

⁹¹ Špelda, Antonín. *Večer Plzeňského komorního sboru*. Pravda, 1980, 10. listopadu.

Úvod mimořádného koncertu zahájil dirigent F. Drs s Komorním orchestrem Odborového domu dvěma instrumentálními odlehčenými skladbami F. X. Richtera – *Sinfonia G dur* a také J. V. Stamice – *Sinfonia pastorale D dur*. Další průběh koncertu se nesl již v duchu nastávajících Vánoc. Oba umělecké soubory i orchestr a sbor řídil B. Macenauer a předvedl vánoční zpěvy a koledy v úpravě J. Hanuše s názvem *Vánoce evropských národů*. Jan Hanuš skladbu napsal pro dvojhlasý nebo tříhlasý sbor s průvodem malého komorního instrumentálního souboru. Na díle pracoval v letech 1976 – 1978. V květnu 1978 uzavřel tento vánoční cyklus třemi vánočními písněmi pod společným názvem *Jesličky*. Obsahuje tři české koledy - *Narodil se, Jak jsi krásné, My tři králové*. První dva díly skladby obsahují úpravy koled mnoha národů: Anglie, Belgie, Finska, Německa, Francie, Rakouska, Švýcarska, Maďarska, Ruska, Polska, Španělska, Portugalska, Slovinska. Sólové party zpívaly Jarmila Vacková a Jana Wieserová.⁹²

- Přehlídka pěveckých sborů - 25. únor 1982

Festival byl věnovaný mj. 80. výročí založení pěveckého sboru Smetana. B. Macenauer vystoupil se svým sborem se skladbami Z. Lukáše – *Čepení*, G. Ernesakse *Pomněnka* a třemi částmi z cyklu *Petrklíč* B. Martinů.

PLZEŇSKÝ ŽENSKÝ KOMORNÍ SBOR 1962 – 1982

20. LET UMĚLECKÉ ČINNOSTI – SLAVNOSTNÍ KONCERT

Slavnostní koncert k dvacetiletému výročí působení sboru připravil Bedřich Macenauer ke dni 12. října 1982 v Odborovém domě. Dramaturgii koncertu sestavil ze svých oblíbených současných autorů, kteří byli až na jednoho na tomto slavnostním večeru přítomni. Jednalo se o I. Hurníka, P. Ebeny, V. Trojana a J. Hanuše (ten se pro nemoc koncertu nezúčastnil). Ze skladeb I. Hurníka zazněly výběry z cyklů *Vyhřátá mez* a *Červnová noc*, moteto *Ubi caritas et amor* skladatele J. Hanuše, zazněla Ebenova *Píseň o rodné zemi* pro baryton a ženský sbor, sólo zpíval J. Jindrák, a dále zazněly *Slezské zpěvanky* pro ženský sbor a klavír skladatele V. Trojana. Hosté večera J. Jindrák a K.

---

⁹² Z programového průvodce koncertu ze dne 21. 12. 1981- autor textu dr. A. Špelda.

Friesl přednesli *Šestero písní milostných* pro baryton a klavír a K. Friesl zahrál znamenitě dvě Hanušova *Preludia pro klavír*.^{93 94}

Za dvacet let působení Plzeňského ženského komorního sboru se vystřídalo ve sboru mnoho zpěvaček, ať již profesionálních, působících současně v Divadle J. K. Tyla, nebo amatérských. V roce 1982 pracoval sbor v této sestavě:

Soprány I. /

Jana Wieserová, Jarmila Vacková, Květa Slabá, Věra Lávičková, Julie Cibulková

Soprány II. /

Pavla Fuksová, Jarmila Smazalová, Svatava Tyrová, Zdenka Čapková

Alty I. /

Božena Braunová, Alena Mošnová, Marie Škardová, Irena Osvaldová, Jaroslava Vokáčová, Marie Doubková

Alty II. /

Eva Sobotková, Vladimíra Macháňová, Jaroslava Němcová, Zdeňka Poláková, Milena Součková, Jindřiška Bláhová

Podle dobových pramenů, jimiž byly zejména programoví průvodci koncertů a recenze tisku, se objevila v souvislosti s tímto ženským sborem ještě další jména:

J. Duchková, V. Ramsauerová, L. Kameníková, E. Hrušková, J. Jedlíková, H. Skalová, E. Gerišerová, I. Schmidová, Z. Waizkornová, J. Komancová, M. Jirková.

Tajemníkem sboru byl Eduard Poukar.

---

⁹³ Špelda, Antonín. *Neznámý název článku*. Hudební rozhledy, 1982, říjen, č. 12.

⁹⁴ Špelda, Antonín. *Dvacet let zpěvu*. Pravda 1982, 20. říjen.

- **Vánoční koncert**

21. prosince 1982 uvedl B. Macenauer, po velkém předešlém úspěchu, skladbu J. Hanuše *Vánoce evropských národů*. Velmi zajímavý úvod koncertu vytvořil sbormistr zařazením drobných skladeb autorů, kteří jsou dnes na koncertních pódiih dávno zapomenutí. Jedná se o dva barokní regionálně působící komponisty Tadeáše Pětipeského a Jakuba Valeriána Pause. První zmíněný působil jako kantor v letech 1750 – 1770 na Přešticku. Na koncertě zazněla jeho vánoční píseň *Děťátko spanilé* pro dvě sóla, flétnu (V. Lindaur) a cembalo (I. Janečková). Druhý skladatel, taktéž učitel působící v boleslavském kraji v obci Dobrovice, napsal ukolébavku *Hajej, nynej*. Zajímavá je třídílná forma tohoto pastorálního dílka, která živé krajní díly střídá něžnou ukolébavkou. Dílo je komponováno pro ženský sbor, flétnu, housle (F. Drs) a cembalo. K těmto dvěma dílkům připojil B. Macenauer ještě již známější skladbu J. J. Ryby *Pastorale in D*. Ve všech třech skladbách starých autorů poutá pozornost i textová část, blízká lidové poezii a dikci. Ještě je potřeba dodat, že koncert doprovázeli členové Komorního orchestru Odborového domu v Plzni.⁹⁵

3.2.3 **Hudební život PŽKS v letech 1983 - 1990**

- **Večer staré hudby**

Na podzim roku 1983 provedl Plzeňský ženský sbor koncert z děl starých mistrů. U nás téměř neznámým dílem G. Tartiniho *Stabat mater* pro trojhlasý sbor zahájil B. Macenauer začátek koncertu. Ze skladeb tohoto skladatele byla ještě provedena *Sonata g moll* pro housle a klavír v podání houslisty F. Drse a klavíristy P. Vaňka. Z. Lukáš je skladatel sice soudobý, ale skladba, která tento večer zazněla, svým charakterem na koncert rozhodně patřila. Jmenovala se *Miserere mei* a byla psána na text středověké studentské milostné poezie pro sólový bas, ženský sbor, klavír a triangl. Autor ji dedikoval národnímu umělci Eduardu Hakenovi a na tomto koncertě sólo zazpíval Oldřich Wieser. Závěrečné

---

⁹⁵ Z programového průvodce – autor textu dr. A. Špelda.

Pergolesiho *Stabat mater* pro sóla, ženský sbor a orchestr hudebně doprovodil Komorní orchestr OD s uměleckým vedoucím F. Drsem.^{96 97}

- **Přehlídka západočeských dívčích a ženských sborů v Klatovech**

Přehlídka proběhla dne 26. listopadu 1983 a Plzeňský komorní ženský sbor přednesl *Slezské zpievanky* V. Trojana. Ačkoliv byla sbormistru B. Macenauerovi vytčena jednostrannost soutěžního repertoáru, byl pochválen umělecký vedoucí za hlasovou vyrovnanost a hlasovou kulturu a sbor se umístil ve stříbrném pásmu.

- **Přehlídka pěveckých sborů v Besedě**

23. února 1984 Macenauerův ženský sbor zazpíval skladby A. Tučapského, V. Nováka a Z. Lukáše.

- **Koncert PŽKS v Nýřanech**

Koncert k „Roku české hudby“ zorganizoval B. Macenauer ke dni 24. května 1984. Kromě Dvořákových *Moravských dvojzpěvů* převažovaly skladby autorů 20. století. Zazněly výběry skladeb z cyklů *Vyhřátá mez* a *Červnová noc* I. Hurníka, O. Máchy *Moravské lidové písně*, Tučapského *Ukolébavka*, Lukášovo *Miserere mei* (O, Wieser). Na klavír doprovázel K. Friesl, který sólově přednesl dva *České tance* B. Smetany.

- **Další koncert k Roku české hudby**

Repertoár sestavený z klasiků české nejen sborové tvorby a za účasti dalších účinkujících přednesl Plzeňský ženský komorní sbor na konci roku 1984. Byly provedeny skladby B. Martinů *Tři zpěvy pro ženský sbor*. V pouhých deseti červencových dnech roku 1899 zkomponoval J. Suk *Deset zpěvů pro ženský sbor s doprovodem klavíru na čtyři ruce na slova lidových písní slovanských op. 15*. Toto dílo provedl B. Macenauer za doprovodu klavíristů K. Friesla a A. Brejchy. Ti také přednesli čtyřručně dva *Slovanské tance op. 46* A. Dvořáka. Závěr koncertu u Dvořáka zůstal, bylo jím pět částí *Moravských dvojzpěvů*.

---

⁹⁶ Z programového průvodce – autor textu dr. A. Špelda.

⁹⁷ Autor neznámý. *Večer milovníků hudby*. Pravda, 1983, 10. listopad.

Koncert byl doplněn vystoupením Komorního orchestru Odborového domu, který zahrál pod vedením F. Drse *Sinfonii in F J. A. Bendy*.⁹⁸

Následující rok 1985 zahájil Plzeňský ženský komorní sbor dvěma koncerty. První z nich se uskutečnil v Oblastním domě kultury horníků a energetiků v Mostě dne 30. ledna a druhý koncert v Západočeské galerii „Masné krámy“. Oba koncerty měly totožný program, jaký B. Macenauer připravil s kolegy F. Drsem, K. Frieslem a A. Brejchou ke koncertu „Roku české hudby“.

- **Přehlídka plzeňských pěveckých sborů – 28. února 1985**

Plzeňský ženský komorní sbor přednesl pět *Moravských dvojzpěvů* A. Dvořáka za doprovodu K. Friesla.

- **Setkání pěvců 4. – 6. října 1985 Olomouc**

Přehlídku pořádala Unie českých pěveckých sborů k 40. výročí osvobození ČSSR. Přehlídky se zúčastnily ženské, smíšené i mužské neprofesionální sbory. V době zájezdu do Olomouce měl ženský sbor 24 členek. Zazpívaly dva *Moravské dvojzpěvy* A. Dvořáka a *Tři zpěvy pro ženský sbor* B. Martinů.

- **Koncert k výročí narození G. F. Händela**

Tento koncert byl z jedné své poloviny věnován skladateli G. F. Händelovi – v únoru 1985 uplynulo 300 let od jeho narození. Koncert se realizoval 29. října 1985 a ženský sbor se sbormistrem B. Macenauerem ve spolupráci s F. Drsem a jeho komorním orchestrem provedli stejnojmenné pastorale adaptované z komorní kantáty *Acis a Galatea*, dále finále z opery *Julius Caesar* a slavnostní sbor z oratoria *Juda Makabejský*. Ve sborových partech těchto velkých vokálně instrumentálních forem spolupracoval a spoluúčinkoval pěvecký sbor Česká píseň (sbormistr Z. Vimr). V úvodní části koncertu byly slyšet *Čtyři slovenské písně* E. Suchoně a zajímavá skladba J. Hanuše – *Bohuslavu Martinů* pro ženský sbor. Nebyla to první skladba, kterou skladatel Hanuš věnoval skladateli Martinů. V roce 1976 zkomponoval Hanuš skladbu *Hudba z věže* pro žestěové kvinteto. Skladba *Bohuslavu Martinů* napsaná pro ženský sbor vznikla v roce 1983 na slova Vladimíra Šefla. Ve stručném textu je zachycen obdiv nad životní dráhou chlapce z chudé Vysočiny, který

---

⁹⁸ Špelda, Antonín. *Večer české hudby*. Pravda, 1984, 22. prosinec.

silou svého hudebního génia dobyl svět, ale nikdy nezapomněl na svou rodnou zem. O úspěchu koncertu vypovídá recenze z tisku Pravda ze dne 20. 11. 1985 :

„Posluchači přijali pořad s opravdovým zájmem a vynutili si opakování slavnostního sboru z Händelova oratoria“⁹⁹

- Festival zájmové umělecké činnosti 1985 v Tachově

Festival byl vlastně soutěžní přehlídkou dívčích a ženských sborů a Macenauerův sbor v soutěži získal spolu s Komorním sborem učitelek Karlovarska Jiřího Štrunce zlaté pásmo. Mimo to byl sbor oceněn mimořádnou cenou poroty za provedení skladby J. Hanuše *Bohuslavu Martinů* a také cenou za nejlepší dramaturgii. Kromě zmíněné skladby se dramaturgie skládala ze skladeb G. F. Händela – sboru pastýřů z pastoreale *Acis a Galatea*, B. Martinů – *Chudá děvčice*, J. Jindřicha – *Vlasti*, A. Dvořáka – Moravský dvojzpěv *Šípek* a dobře napsaných úprav lidových písní E. Suchoně. Sbor vystoupil na večerním galakonzertu vítězů, kde zazpíval mj. jako host Tachovský dětský sbor.

- Koncert pěveckých sborů

Na jaře, v dubnu v roce 1986 zažil koncertní sál Odborového domu (Peklo) přátelský duel dvou plzeňských sborů, které oba patřily pod záštitu Odborového domu kultury v Plzni. Úvod koncertu patřil smíšenému sboru České písní, která pod rukou uměleckého vedoucího dr. Zdeňka Vimra zazpívala výběr z renesanční a barokní hudby. Další část svého vystoupení věnovala Česká píseň skladbám svého zakladatele – Zdeňka Lukáše. Zajímavostí koncertu je skladba J. Hanuše – *Slunovraty II*, kterou přednesl Plzeňský ženský komorní sbor Bedřicha Macenauera. Tyto tři á cappellové ženské sbory měly v Plzni premiéru. Autor je vytvořil v roce 1985 na texty Vl. Šefla, hudebního vědce a publicisty, a jednotlivé části nesou název *Nenarozenému*, *Bohuslavu Martinů*, *Leoši Janáčkovi*. První část zpívá o tvůrci, který ještě není na světě, ale který podle zákonitostí umění musí přijít, aby přinesl hudbě novou sílu. V podání ženského sboru ještě zazněly skladby G. Rossiniho – *Tři ženské sbory* s průvodem klavíru a několik upravených

---

⁹⁹ Autor ani název článku znám není, novinový výstřižek je z výtisku Pravdy ze dne 28. 11. 1985.

černošských spirituálů. Na klavír doprovázeli K. Friesl a dr. J. Jindrová. O výborné úrovni obou těles není pochyb, ženský sbor zpíval intonačně čistě a velmi barevně.¹⁰⁰

- **Koncert v galerii Masné krámy**

Nedělní matiné Plzeňského ženského komorního sboru se uskutečnilo 25. května 1986 a mělo na programu Rossiniho *Tři ženské sbory*, Händelovy sborové scény z pastorely *Acis a Galathea* a *Tři slovenské písně* E. Suchoně.

- **Natáčení Slunovratů II**

Významnou událostí v životě ženského sboru se stalo natáčení Hanušových Slunovratů II. Třídílná skladba se natáčela 9. června 1986 za přítomnosti autora v československém rozhlase Plzeň. Její první část s názvem *Nenarozenému* byla inspirována verši: „*Ty se jistě narodíš, jen nevím kdy – a tvoje jméno neznám. Jsme články nekonečného řetězu. V své hudbě se jak Noe nalodíš a k novým břehům popluješ*“¹⁰¹.⁽⁸³⁾ Zpívá o tvůrci, který ještě není na světě, ale který podle zákonitostí umění musí přijít, aby přinesl hudbě novou sílu. Další části zpívají o významných tvůrcích české hudby – o Bohuslavu Martinů a jeho životní pouti z Vysočiny do světa a o Leoši Janáčkovi, jehož vášnivá a prudká hudba stejně jako slova, charakterizují eruptivní Janáčkův typ až po účinnou apoteózu závěru: „*Dokud nedohořím, žiji!*“¹⁰²

- **Kroměřížské intermezzo 1986**

Zajímavou akci České hudební společnosti absolvoval ženský sbor B. Macenauera od 5. do 12. července 1986. Jednalo se o pravidelné prázdninové setkávání příznivců staré hudby, kterým bezesporu Bedřich Macenauer byl. Toto setkání organizovala interpretační a pedagogická komise Společnosti pro starou hudbu a jejím garantem byl prof. Miroslav Venhoda. Byly to vlastně „mistrovské kurzy“, kdy instrumentalisté či zpěváci, ať již profesionální či amatérští, nebo rodiče s dětmi pracovali ve skupinách na skladbách pod vedením fundovaných a známých umělců či pedagogů. Dnes těmto podobným setkáním říkáme „ateliéry“. B. Macenauer vyučoval obor „sborový zpěv“. Součástí setkání byly

---

¹⁰⁰ Autor neznámý. *Poutavý koncert*. Pravda, 1986, 13. říjen.

¹⁰¹ Verše Vladimíra Šefla.

¹⁰² Z programového průvodce z koncertu ze dne 29. 4. 1986 – autor textu dr. A. Špelda.

také přednášky o staré hudbě a také především koncerty a různá každodenní muzicírování. Zpěvačky z Plzně, ale i další dobrovolnice, vystoupily na závěrečném koncertě s programem, který kromě B. Macenauera připravil také Jan Krejčí. V podzámecké kroměřížské zahradě zazněla kromě instrumentálních čísel Purcellova *Óda na narozeniny královny Mary* a sborové scény z opery *Acis a Galatea* a *Slavnostní sbor* z oratoria *Juda Makabejský* – obě skladby G. F. Händela.

Setkání pěvců 1986

Přehlídka neprofesionálních sborů se udála v říjnových dnech v Plzni a organizovala ji Unie českých pěveckých sborů. Plzeňský ženský komorní sbor se účastnil zpěvem Trojanových *Slezských zpívanek*.

Koncert 7. prosince 1986

Spojení B. Macenauer – sbormistr a F. Drs – dirigent provedlo další ze svých hudebních počinů se svými uměleckými tělesy. Se svými hosty – sólisty z Divadla J. K. Tyla, zahráli několik skladeb, většinou starých mistrů. Byla to Bachova *Kantáta o kávě*, kterou B. Macenauer nezpíval se svým sborem poprvé. Dílo bylo Bachem zkomponováno v době, kdy se souborem Collegium musicum, který byl mj. založen vrstevníkem Bacha - G. Ph. Telemannem, koncertoval v Zimmermannově kavárně v Lipsku. Šlo o hudbu světskou, nicméně o událost uměleckého charakteru. Dílo se dobromyslně vysmívá zlovyku, který se tehdy velmi rozšířil – nadměrné oblibě kávy.

Další skladbou, kterou ženský sbor se svým sbormistrem nezpíval poprvé, byla óda *Come ye sons of art* - k narozeninám královny Mary 1694 a Lukášovo *Miserere mei*. František Drs provedl s Plzeňským komorním orchestrem Haydnovu *Symfonii č. 101 D dur* také zvanou *Hodiny*. Koncert by si zasluhoval větší návštěvnost.^{103 104}

ČTVRTSTOLETÍ PLZEŇSKÉHO ŽENSKÉHO KOMORNÍHO SBORU

V průběhu pětadvacetiletého působení uspořádal soubor šedesát samostatných koncertů a příležitostných vystoupení a uvedl na nich kolem 250 skladeb, z nichž mnohé měly

---

¹⁰³ Z programového průvodce ke koncertu 7. 12. 1986 – autor textu není znám.

¹⁰⁴ Autor neznámý. *Zaslouží si větší návštěvnost*. Pravda, 1986, 29. prosinec.

v Plzni svou premiéru. Nastudoval také rozsáhlé vokální cykly a velké skladby světových skladatelů. Stal se pevnou součástí plzeňského hudebního života.

VÝROČNÍ KONCERT VĚNOVANÝ TVORBĚ PETRA EBENA

Čtvrtstoletí působení Plzeňského ženského komorního sboru znamenalo i čtvrtstoletí spolupráce se skladatelem Petrem Ebenem. Ebenova hudba byla se sborem hned od počátku existence sboru, kdy mu premiéroval cyklus skladeb *O vlaštovkách a dívkách*. Není divu, že si sbormistr B. Macenauer vybral skladatelovy skladby pro slavnostní koncert k 25. výročí existence sboru, konaný 22. dubna 1987 za účasti skladatele. V programu byly provedeny skladby *Odvěká kosmetika* – cyklus tříhlasých ženských sborů á cappella na latinské texty P. Ovidia Nasa (v překladu P. Ebena) a jak jinak, než symbol spolupráce – cyklus *O vlaštovkách a dívkách*. Zpívané části byly proloženy instrumentálními čísly – skladbou *Suita balladica* pro violoncello a klavír a skladbou *Protihráči* – trio pro klarinet, klavír a bicí nástroje. Na klarinet hrál mj. Ebenův syn David. Petr Eben poutavě uváděl každou svou skladbu vtipnou informativní glosou.

- Natáčení cyklu *Odvěká kosmetika* dne 5. října 1987

Proběhlo v československém rozhlase v Plzni. Byl natočen celý cyklus o čtyřech částech: *O sličné tváři*, *O umění se líčit*, *O vlasech* a *O trvalosti vnitřní krásy*.

- Matiné 4. října 1987

Koncert zpívaný v galerii Masné krámy se skládal z kompozic studovaných sborem v tomto roce, byly to především Ebenovy cykly *O vlaštovkách a dívkách* a *Odvěká kosmetika*, dále byla zpívána skladba H. Purcella *Óda k narozeninám královny Mary*. Průvodní slovo měla PhDr. V. Bokůvková.

- Krajská přehlídka ženských sborů v Nýřanech – 28. listopadu 1987

Macenauerův ženský sbor získal umístění ve stříbrném pásmu se skladbami Fljarkovského, Prokofjeva, Ebena a Purcella.

BO-HO-VE' VLOZI' JI DO VINKU MA' - LOKDY A TAK NEJEDNOU SCHAZI'
 FORMA QUO - TA QUAEQUE SUPERBIT. PARS VESTRUM TALII MUNERE CA - RET.

BO-HO-VE' VLOZI' JI DO VINKU NEKTERE' Z VAS NE-JEDNOU SCHAZI'-VA
 FORMA QUO - TA QUAEQUE SUPERBIT. PARS VESTRUM TALII MU-NERE MAGNA CA-RET.

KRA' - SA JE KOU - ZELNY DAR, NEKTE-RE' Z VAS NE-JEDNOU SCHAZI'-VA
 FOR - MA QUAEQUE SUPER-BIT PARS VESTRUM TALII MU - NERE MAGNA CA-RET.

NEKTERE' Z VAS, A TAK NEJEDNOU, NE - JEDNOU SCHAZI' - ZI'. TVAR' PUVABNOU VYPESTIŠ,
 MAG - NA PARS TALII MUNERE MAG - NA PARS CA - RET; CU - RA DA - BIT FACI - EM,

NEKTE - RE' Z VAS NEJEDNOU, NEJEDNOU SCHAZI' - VA. TVAR' SI PUVAB - NOU VYPESTIT MUŽES,
 PARS VESTRUM TA - LI MUNE - RE MAGNA CARET, MAGNA CARET; CURA, CURA DABIT FACI - EM, SED

KRAŠNA' TVAR' UVA-DA' BEZ PE-ČE, BEZ PE-ČE, BEZ PE-ČE. TVAR' VAŠE ZVAD - NE,
 FACI - ES NECLECTA PE - RI - BIT, FA - CI - ES PERI - BIT, I - DA - LI - AE

KRAŠNA' TVAR' U - VA - DA' BEZ PE - ČE, BEZ PE - ČE, BEZ PE - ČE, TVAR' VAŠE ZVAD - NE,
 FACI - ES NECLECTA PE - RI - BIT, FA - CI - ES PERI - BIT, I - DA - LI - AE

KRAŠNA' TVAR' VAD - NE BEZ PE - ČE, KRAŠNA' TVAR' UVA - DA', TVAR' VAM ZVAD - NE,
 FA - CI - ES NE - LEC - TA PERI - BIT, FACI - ES PERI - BIT, I - DA - LI - AE

Ukázka z pěvecky a hudebně velmi náročného cyklu Odvěká kosmetika – „O sličné tváři“ - 1. část, na latinské texty P. Ovidia Nasa

- Večer, který stál za poslechnutí

Slova A. Špeldy z recenze únorového čísla *Pravdy* hodnotila koncert, který se uskutečnil 9. února 1988 v Besedě ve spolupráci sbormistra Macenauera a dirigenta Drse a jejich hudebních těles. Ze strany sborového tělesa přinesl nově nastudované skladby. Skladbu G. P. di Palestriny *Regina coeli* - 4 části nastudoval B. Macenauer v úpravě pro tři ženské hlasy. Jak je známo, doba Palestrinova nepřála ženským sborům, a tak musela být skladba pro toto obsazení upravena rakouským skladatelem Hermannem Kronsteinerem. G. Verdi napsal čtyři duchovní skladby pro různé sborové a orchestrální obsazení. Pod společným názvem *Quattro pezzi sacri* je spojil a vydal teprve vydavatel. Ženský sbor zaspíval 3. část, inspirovanou Verdiho studiem Palestriny. Výrazově jde však o skladbu

čistě romantickou a velmi prostou. Poslední sborová skladba J. V. Kopřivy *Alma redemptoris mater* byla zahrána v doprovodu smyčců a continua. Mezi sborovými skladbami zazněla instrumentální čísla, hraná Plzeňským komorním orchestrem – Purcellova *triová sonáta Zlatá* pro flétnu, housle a continuo a Bachova *Ouvertura h moll č. 2 BWV 1067* pro orchestr.^{105 106}

- **Přehlídka plzeňských sborů – 24. února 1988**

Přehlídka proběhla v Domě kultury ROH (Beseda) a ženský sbor B. Macenauera provedl skladby Fljarkovského, Prokofjeva a výběr skladeb z cyklu *O vlaštovkách a dívkách* P. Ebena.

- **Výměnný zájezd do Olomouce**

Na pozvání pěveckého sboru Collegium vocale odjel Plzeňský ženský komorní sbor dne 18. června 1988 koncertovat do Olomouce. V kostele Panny Marie Sněžné zazpíval skladby G. P. da Palestriny – *Missa Regina coeli* v tříhlasé úpravě Hermanna Kronsteinera á cappella, dále 3. část z cyklu *Quattro pezzi sacri* G. Verdiho. Spoluúčinkujícím hostem byl na koncertě mladý pražský talentovaný varhaník Michal Novenko, který hrál většinou skladby starých mistrů.

- **Matiné v Masných krámech 25. září 1988**

Na pravidelném nedělním hudebním matiné vystoupil ženský sbor B. Macenauera se skladbou G. P. da Palestriny a G. Verdiho. Spoluúčinkovali V. Lindaur – flétna, I. Janečková – klavír, J. Pánek – housle, I. Macenauer – violoncello. Provedli skladbu H. Purcella v realizaci B. Brittena *Sonata da camera*.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ Autor neznámý. *Zaujal i dramaturgii*. Pravda, únor.

¹⁰⁶ Z programového průvodce koncertu ze dne 9. února 1988 – autor textu neznámý.

¹⁰⁷ Z denního tisku Pravda dne 12. října 1988.

- **Společný koncert Plzeňského ženského komorního sboru a smíšeného sboru Collegium vocale Olomouc**

Tento večer pěveckého umění špičkové úrovně se konal v Domě kultury ROH Plzeň dne 26. října 1988. Olomoucký sbor oplácel červnovou návštěvu plzeňskému sboru. Poměrně mladý olomoucký sbor vznikl koncem roku 1985 a jeho sbormistryní byla Růžena Kvapilová. Členy byly většinou zkušení zpěváci s praxí a do Plzně přivezli skladby vrcholných renesančních mistrů. Zajímavostí koncertu, který B. Macenauer pro plzeňské publikum připravil, byla spoluúčast tehdy začínající zpěvačky Evy Urbanové, žákyně prof. L. Kottnauerové, která v plzeňském divadle zahajovala svou druhou sezónu. Za doprovodu Jindry Hrneckové zazpívala Mozartovo *Exultate, jubilate KS 165*. Macenauerův sbor hned v úvodu koncertu zazpíval *Mateřská znaménka* O. Máchy, skladbu uvedl v plzeňské premiéře.¹⁰⁸

- **Západočeské sbory v krajském kole „Písni přátelství“**

Soutěž proběhla v Domě kultury ROH 18. března 1989 a Macenauerův sbor se umístil ve zlatém pásmu. Sbormistr B. Macenauer a J. Baierl získali ocenění za dlouholetou sbormistrovskou činnost. Ženský komorní sbor následně vystoupil na celostátní přehlídce vítězných souborů.¹⁰⁹

- **Literárně hudební matiné**

V dubnu roku 1989 oslavil B. Macenauer své šedesáté narozeniny. Divadlo J. K. Tyla pro něj, jako pro svého letitého sbormistra připravilo matiné, na které si jubilant sám zval hosty. Samozřejmě nesměl chybět ani jeho ženský sbor, který svému sbormistru přišel gratulovat zpěvem. Mezi další hosty patřili sólisté opery - V. Míšek, J. Janda, K. Klátil a operní sbor, který svému sbormistrovi zazpíval sbor židů z opery G. Verdiho *Nabucco*. Pro dokonalý přednes a strhující účinek musela být skladba opakována ještě jednou. Celé dopolední představení probíhalo ve foyeru Velkého divadla a slovem jej provázeli H. Urbanová a K. Křemenák ml.¹¹⁰

---

¹⁰⁸ Poukar, Eduard. *Koncert krásné hudby*. Škodovák, 1988, 4. listopad.

¹⁰⁹ Siebr, Rudolf. *Soutěž Písni přátelství*. Pravda, duben, 2. duben.

¹¹⁰ Gruberová, Libuše. *Sbormistr a dirigent*. Pravda, 1989, květen, 17. květen.

- **Natáčení v čs. rozhlase Plzeň**

Již několikáté natáčení se uskutečnilo dne 25. září 1989 a jeho předmětem byly skladby Otmara Máchy z cyklu *Mateřská znaménka*. Jednalo se o cyklus 4 sborů v pořadí *O nerozvité růži*, *Písnička přes zamrzlé okno*, *Za letu labutí* a *Před úsvitem*. Skladby á cappella, bohatě melodicky i harmonicky traktované, jsou zkomponovány na verše Zuzany Novákové. Natáčení proběhlo za přítomnosti autora.¹¹¹

- **Porevoluční vánoční koncert**

Dne 17. prosince 1989 proběhl v Masných krámech vánoční koncert za účasti komorního orchestru Konzervatoře v Plzni, členů plzeňského divadla E. Brabcové, L. Kottnauerové, Z. Brabce, A. Pfliegera, instrumentalistů J. Chaloupkové – klavír a J. Sedláčka – housle. Průvodní slovo pronesla dr. V. Bokůvková. Plzeňský ženský komorní sbor se podílel na koncertě skladbami B. Martinů – *Tři legendy* s průvodem houslí a účinkováním ve skladbě E. Marhuly *Česká mše vánoční (koledová)*.

- **Koncert duchovní hudby**

Koncert byl významný v jednom důležitém bodě, a sice že proběhl v českobratrském kostele v Plzni na jižním předměstí. Duchovní hudba se začínala po listopadové revoluci vracet zase tam, kam patřila a kde vznikala. Začínala opouštět často akusticky děsivé kulturní stánky a vcházela opět do svého domácího prostředí – do kostelů. Na koncertě 15. ledna 1990, který dirigoval B. Macenauer, se podíleli kromě ženského sboru také členové operního sboru Divadla J. K. Tyla, komorní orchestr posluchačů konzervatoře, varhanice J. Chaloupková, tenorista Z. Brabec a houslista K. Zika. Zazněly skladby B. Martinů – *Vigilie pro varhany*, *Tři legendy* pro ženský sbor s průvodem houslí, dále skladba B. Brittena *Missa brevis in D*, koncertní árie A. Stradelly, *Pastorella* A. Hartla a *Česká mše vánoční* E. Marhuly.¹¹²

---

¹¹¹ Z programového průvodce koncertu ze dne 26. října 1989 – autor textu B. Macenauer.

¹¹² Autor neznámý. *Hudba v kostele*. Pravda, 1990, leden, 23. ledna.

- **Koncert hudby v lidovém duchu**

Jeden z posledních koncertů Plzeňského ženského komorního sboru se nesl v duchu lidové hudby. Na nedělním matiné v Masných krámech dne 17. června 1990 zazněly výběry úprav českých, moravských a slovenských lidových písní, dva *Moravské dvojzpěvy* A. Dvořáka, *Tři legendy a Petrklíč* B. Martinů a *Slezské zpievanky* V. Trojana. Na klavír doprovázel K. Friesl a na housle K. Zika.

- **Poslední zájezd Plzeňského ženského komorního sboru – 5. – 8. července 1990**

Po 22 letech odjel Macenauerův ženský sbor ke svým přátelům do Spolkové republiky Německo do Karlsruhe. Hostitel si přál, aby B. Macenauer se svým sborem zazpíval u příležitosti oslav 275. výročí založení města na slavnostním koncertu výhradně české skladby¹¹³ a dále se zúčastnil přehlídky pěveckých a tanečních souborů z Portugalska, Jugoslávie, Španělska, Itálie a SRN. Odborné recenze místního tisku k českému sboru vyjádřily obdiv ke kvalitě zvuku a barevnosti zpěvu, přesnosti hudebního nastudování. Sbor na cestě doprovodili K. Friesl a K. Zika. Všichni se vrátili z cesty s dobrým pocitem a krásnými dojmy. V článku „Putování ženského komorního sboru z Plzně“ v nezjištěném tisku Bedřich Macenauer píše: „*Byl položen základ pro trvalé lidské a umělecké přátelství mezi oběma sbory, které spojuje láska ke zpěvu.*“¹¹⁴

Zájezd do NSR a zážitky, které si zpěvačky z Karlsruhe přivezly, byly předposlední tečkou v činnosti téměř 30 let existujícího Plzeňského ženského komorního sboru. Tou poslední tečkou byly.....

- **Koncerty v kostele Českobratrské církve evangelické a v kostele sv. Bartoloměje**

První zmíněný večerní koncert se uskutečnil 20. prosince 1990 a zazněly skladby nejoblíbenějších skladatelů B. Macenauera – Hanušovy *Jesličky* – pásmo koled pro sbor, Ebenovy *Liturgické zpěvy* pro sólový baryton a varhany (M. Florianová), Lukášova *Missa brevis* pro sólový baryton (D. Tolaš), ženský sbor a varhany. Koncert B. Macenauer doplnil skladbami A. Gibbse – *God be in my head* a R. Thompsona – *Alleluja* pro ženský sbor s doprovodem varhan.

¹¹³ Totožné s programem v Masných krámech dne 17. června 1990.

¹¹⁴ Macenauer, Bedřich. *Putování ženského komorního sboru z Plzně*. Zdrojový dokument neznámý. 1990.

Druhý zmíněný koncert se uskutečnil 30. prosince v arciděkanském kostele sv. Bartoloměje a byl vystoupením při mši svaté. Zazněly skladby Z. Lukáše a R. Thompsona a už naposledy v podání Plzeňského ženského komorního sboru pod dirigentským vedením B. Macenauera.

Plzeňský ženský komorní sbor ukončil svou činnost po 28 letech koncertování v roce 1990, kdy v rámci nejrůznějších reorganizací po roce 1989 ztratil svého zřizovatele.

3.3 Prof. RNDr. Antonín Špelda, DrSc. (1904-1989)

V souvislosti s koncertní činností Bedřicha Macenauera nelze nezmínit jméno plzeňského hudebního kritika a historika A. Špeldy. A. Špelda byl mezi lety 1952-1972 profesorem matematiky a fyziky na pedagogické fakultě a v tomto oboru dosáhl vědeckých hodností kandidáta a poté doktora věd. V oblasti fyziky a hudební akustiky zanechal více než 40 původních prací a učebnic, z nichž některé byly publikovány i v zahraničí. Díky pozoruhodným znalostem v oblasti hudby studoval v letech 1946-1948 obor hudební věda na filozofické fakultě UK v Praze a získal také titul doktora věd o umění. Byl přísným kritikem a hodnotitelem Macenauerových koncertů nejen s Plzeňským ženským komorním sborem. Své recenze uveřejňoval většinou v denním tisku listu Pravda, jehož byl po 40 let hlavní osobností kritiky. Zůstaly za ním výsledky drobné denní práce v podobě množství článků v odborných hudebních časopisech, jako kupř. Rytmus, Smetana, Tempo, Hudební rozhledy. Doc. Jaroslav Fiala uvádí ve své knize „Západočeská vlastivěda“, že se jednalo až o několik tisíc kritických článků a statí. Kromě toho byl dr. A. Špelda první, kdo se nepřetržitě věnoval studiu hudební historie Plzeňska. Tiskem uveřejnil monografii o Jindřichu Jindřichovi a studii „Antonín Dvořák a Plzeň“. Napsal několik hudebních topografií o Plzeňsku, Klatovsku a Domažlicku. Nestačil již vydat monografii o Hynku Pallovi a knihu „Česká zpěvohra ve starém plzeňském divadle“. Starší pamětníci – návštěvníci koncertů, si pamatují jeho průvodní slova tištěná i živě přednášená s typickou vervou a zaujetím. Kromě toho se zasloužil dr. A. Špelda o založení Kruhu přátel vážné

hudby a Společnosti A. Dvořáka v Plzni. Antonín Špelda zemřel 12. října 1989 ve věku 85 let.^{115 116}

3.4. Seznam nastudované literatury Plzeňského ženského komorního sboru v letech 1962 - 1990 sbormistrem Bedřichem Macenauerem.

Agazzari Agostino: „Jubilate Deo“, pro ženský sbor á cappella

Bach Johann Sebastian: Kantáta BWV 51 „Jauchzet Gott in allen Landen“, pro sólový soprán, sbor, koncertantní trubku, smyčcový orchestr a continuo

Bach Johann Sebastian: Kantáta BWV 56 „Ich will den Kreuzstab gerne tragen“ pro bas, sbor a orchestr

Bach Johann Sebastian: Kantáta BWV 211 „O kávě“ pro tenor, soprán, bas, sbor, orchestr

Bach Johann Sebastian: Kantáta BWV 212 „Selská“ pro soprán, bas, sbor a orchestr

Bach Johann Sebastian: dva chorály z kantát „Ach, bleib bei uns“ pro ženský sbor, housle, varhany a continuo, „Erbarm dich mein“ pro ženský sbor, violu, varhany a contin.

Bach Johann Sebastian: pět duchovních písní z kancionálu G. Ch. Schemelliho

Bažant Jaroslav: „Plzeňské jarní nebe“, cyklus písní pro ženský sbor, zobcovou flétnu a harfu op. 44 – skladba byla dedikována Plzeňskému ženskému komornímu sboru

Blažek Zdeněk: „Škrobte mě sukničky“ – lidová píseň á cappella

Britten Benjamin: „A Cremony of Carols“ – „Slavnost vánoční“, pro ženský sbor a harfu

Britten Benjamin: „A Hymn of St. Columba – pro smíšený sbor

Britten Benjamin: „Corpus Christi Carol“ – pro ženský sbor s průvodem varhan

Britten Benjamin: „Jubilate Deo“ – pro smíšený sbor

Britten Benjamin: Missa brevis in D, op. 63 pro ženský sbor s průvodem varhan

Britten Benjamin: „Noyeš Fludde“ – „Potopa“ dramatizace středověké posvátné hry z Chesteru - kantáta pro sóla, sbory a orchestr a vypravěče

Britten Benjamin: „Tři vánoční zpěvy“ pro ženský sbor

---

¹¹⁵ Fiala, Jaroslav. *Západočeská vlastivěda: Hudba*, 1.vyd. Pedagogická fakulta ZPČ univerzity v Plzni, 1995, str. 120. ISBN 80-7043-122-9.

¹¹⁶ Bokůvková, Vlasta. *Za profesorem A. Špeldou*. Pravda, 1989, říjen.

Dvořák Antonín: „Moravské dvojzpěvy“ op. 32 pro dva ženské hlasy

Dvořák Antonín: „Písň milostné“ op. 83

Dvořák Antonín: „Ruské dvojzpěvy“ č. 1 a č. 15

Eben Petr: „Cantica Comeniana“ – chorály na texty J. A. Komenského pro ženský sbor, dětský sbor a mužské hlasy

Eben Petr: „Catonis Moralia“ – „Katonova mudrosloví“ - cyklus ženských sborů á cappella

Eben Petr: „Krumlovskej zámek“ – čtyři národní jihočeské písň pro ženský sbor, sóla a dechové kvinteto s klavírem

Eben Petr: „Medicamina faciei feminae sempiterna“ - „Odvěká kosmetika“ - cyklus ženských sborů á cappella

Eben Petr: „Osm dvojzpěvů“ pro ženský sbor a klavír

Eben Petr: „O vlaštovkách a dívkách“ ženské sbory á cappella

Eben Petr: „Píseň o rodné zemi“ pro bas a ženský sbor z kantáty „Hořká hlína“

Eben Petr: „Řecký slovník“ – devět ženských sborů s průvodem harfy

Eben Petr: „Závoj a slzy“ – čtyři ženské sbory s průvodem basklarinetu

Foerster Josef Bohuslav: Dva sbory op. 178 pro ženský sbor s průvodem klavíru

Ernesaks Gustav: „Pomněnka“ ženský sbor á cappella

Gibbs Armstrong: „God be in my head“ – pro ženský sbor s doprovodem

Gselhofer Bohdan: „Výjezd“ – ženský sbor s průvodem klavíru

Hanuš Jan: „Lásce“ – cyklus tří ženských sborů s průvodem klavíru

Hanuš Jan: „Slunovraty II“ – části „Nenarozenému“, „Bohuslavu Martinů“, „Leoši Janáčkoví“ - tři ženské sbory á cappella

Hanuš Jan: „Vánoce evropských národů“ - pro sóla, ženský sbor a komorní orchestr

Hanuš Jan: Dvě moteta op.65/IV – „Ubi caritas et amor“, „Magnificat“

Händel Georg Friedrich: „Acis a Galatea“ – pastorální kantáta, čtyři sborové scény pro ženský sbor a orchestr

Händel Georg Friedrich: „An autumn day in a 18th Century village“ – „Podzimní den na anglické vesnici v 18. století“ – kantáta ¹¹⁷

---

¹¹⁷ Tyto skladby byly zapůjčeny za laskavé podpory skladatele Benjamin Brittena od společnosti Oxford University Press.

Händel Georg Friedrich: „Juda Makabejský“ – slavnostní sbor z oratoria, úprava pro školní sbor vytvořená B. Brittenem ¹¹⁸

Händel Georg Friedrich: „Julius Caesar“ – finále z opery, úprava pro školní sbor vytvořená B. Brittenem ¹¹⁹

Händel Georg Friedrich: „Mesiáš“ – kantáta z 1. části oratoria vytvořená B. Brittenem a upravena pro školní sbory ¹²⁰

Händel Georg Friedrich: „Semela“ – oratorium pro sólový tenor, ženský sbor a smyčcový orchestr

Hurník Ilja: „Červnová noc“ – sedm dvojzpěvů pro ženský sbor a klavír

Hurník Ilja: „Čtyři lidové písně“ pro ženský sbor

Hurník Ilja: „Písničky o zvířatech“ – pro ženský sbor, housle, trubku, lesní roh a fagot

Hurník Ilja: „Písničky z Alšova Špalíčku“ – ženský sbor s průvodem klavíru

Hurník Ilja: „Tři dcery“ – ženský sbor s průvodem klavíru

Hurník Ilja: „Vyhřátá mez“ – cyklus ženských sborů

Janáček Leoš: „Říkadla“ pro komorní sbor a komorní soubor

Jindřich Jindřich: „Vlasti“ ženský sbor

Kohoutek Ctírad: „Nad hrobem rudoarmějce“

Kopřiva Václav Jan: „Alma redemptoris mater“ – pastorela pro dva hlasy, smyčce a continuo

Krejčí Iša: „Čtyři madrigaly“ – pro pěvecký oktet

Lukáš Zdeněk: „Miserere mei“ – malá kantáta pro sólový bas, ženský sbor, klavír a triangl

Lukáš Zdeněk: „Missa brevis“ – pro sólový baryton a ženský sbor

Lukáš Zdeněk: „Čepení“ – pro ženský sbor

Marhula Eduard: „Česká mše vánoční“ koledová

Martinů Bohuslav: dva „České madrigaly“ – pro ženský sbor

Martinů Bohuslav: „Otvírání studánek“ – kantáta pro sólový hlas, ženský sbor, smyčce

---

¹¹⁸ Tyto skladby byly zapůjčeny za laskavé podpory skladatele Benjaminu Brittena od společnosti Oxford University Press.

¹¹⁹ viz. odkaz 117

¹²⁰ Viz. odkaz 117

Martinů Bohuslav: „Petrklíč“ cyklus ženský sborů s průvodem houslí a klavíru

Martinů Bohuslav: Písně na texty lidové poezie – ženský sbor

Martinů Bohuslav: „Tři legendy“ – pro ženský sbor s průvodem houslí

Martinů Bohuslav: „Tři posvátné písně“ – pro ženský sbor s doprovodem dvojích houslí

Martinů Bohuslav: „Tři zpěvy“ – pro ženský sbor se sóly

Mařík František Antonín: „Bříza“, „Milá“ – ženské sbory á cappella

Massentio Domenico: „Sancta Maria“ – ženský sbor s průvodem varhan

Matys Jiří: „Píseň o jahodě“ - ženský sbor z cyklu „V přírodě“

Mácha Otmar: „Mateřská znaménka“ - čtyři ženské sbory á cappella

Mácha Otmar: „Moravské lidové písně“ – pro tři ženské hlasy a klavír

Monteverdi Claudio: „Angelus“ – ženský sbor á cappella

Monteverdi Claudio: „Ballo Movete al mio bel suon“ – balet pro sólový tenor, smíšený sbor, varhany a komorní orchestr

Monteverdi Claudio: „Canzonetty“ pro ženský sbor a instrumentální soubor

Monteverdi Claudio: „Nářky Ariadniny“ – madrigaly pro ženský sbor

Monteverdi Claudio: „O primavera“ – ženský sbor s průvodem starých nástrojů

Moyzes Alexander: „Pesničky pro dívčí“ – ženské sbory

Palestrina Giovanni Pierluigi – „Regina coeli“ – ženský sbor

Paus Jakub Valerián: „Nynej hajej“ – ukolébavka pro ženský sbor, flétnu, housle, cembalo

Peerson Martin: „See, oh, see, who is here“ – s instrumentálním průvodem

Pergolesi Giovanni Batiste: „Stabat mater“ – pro soprán, alt, ženský sbor a smyčcový orchestr

Purcell Henry: „Come ye son sof art“ – „Óda k narozeninám královny Mary 1694“ – pro ženský sbor, smyčcový orchestr a continuo

Rossini Giacomo: „Tři ženské sbory“ – s průvodem klavíru

Ryba Jan Jakub: „Pastorale in D“ – pro ženský sbor, housle, flétnu a cembalo

Seeger Peter: „Sonety na Orfea“ – ženský sbor s průvodem klavíru

Slimáček Jan: „Láska“ – pro ženský sbor, soprán a violu

Slimáček Jan: „Letní večer – cyklus ženských sborů

Sluka Luboš: „Země překrásná“ – ženský sbor

Smetana Bedřich: Tři ženské sbory – „Má hvězda“, „Přiletěly vlaštovičky“, „Západ slunce“

Stravinskij Igor: „Ruské selské písně“ – ženské sbory

Stravinskij Igor: „Čtyři lidové ruské písně - pro ženský sbor a sólové hlasy

Suchoň Eugen: Čtyři slovanské písně – pro ženský sbor, „Aká si mi krásna“, „Eště sa nevydám“, „Keď sa Slovák“, „Bodaj by vás“

Suk Josef: „Deset zpěvů op. 15“, pro ženský sbor a čtyřruční klavír

Šrom Karel: „Slezské písně“ – ženský sbor

Štěpánek Jiří: „Kvítí zlodějně“ – dvouhlasý ženský sbor

Tartini Giuseppe: „Stabat mater“ pro tříhlasý ženský sbor

Teml Jiří: „Tři žertovné madrigaly“ – pro soprán, alt a ženský sbor

Thompson Randal: „Alleluja“ – pro ženský sbor

Tormis Veljo: „Tři ženské sbory“

Trojan Václav: „České pastorely“ – pro ženský sbor, dva akordeony a bicí nástroje

Trojan Václav: „Princ Bajaja“ – písně a sbory z loutkového filmu s průvodem klavíru a smyčcového kvarteta

Trojan Václav: Sedm lidových písní pro ženský sbor, mužské hlasy s doprovodem tria

Trojan Václav: „Slezské zpievanky“ – cyklus ženských sborů

Trojan Václav: Tři lidové písně á cappella

Tučapský Antonín: „Ukolébavka“ – pro ženský sbor

Verdi Giuseppe: „Laudi alla vergine Maria“ – z cyklu „Qutro pezzi sacri“ (3. část)

Anglický anonym – „Alleluia Psalat“, „Beata vincera“ – conductus a moteto ze sbírky Worcester Mediaval Harmony

Černošské spirituály v úpravě Briana Tranta – „Swing low“, „Steel away“, „The Gospel train“, „Standin in de nied of prayers“, „The battle of Jericho“

Spirituály v úpravě pro ženský sbor – „Every time I feel the spirit“, „By’an By“, „The gospel train“

Waleská ukolébavka – „Suo – Gan“ – s průvodem houslí, do čtyřhlasu upravil Bedřich Macenauer

4 BEDŘICH MACENAUER - PEDAGOG

4.1 Práce s dětským sborem

Při Pěveckém a orchestrálním sdružení západočeského učitelstva v roce 1958 vznikl dětský sbor původně vedený sbormistry A. Horníkovou a V. Švarcem. Poprvé tento sbor účinkoval v Prokofjevově oratoriu *Na stráži míru* v listopadu 1958. Umělecké vedení bylo od jara 1959 svěřeno Bedřichu Macenauerovi. Dětský sbor se po ukončení činnosti Pěveckého a orchestrálního sdružení na jaře 1972 stal jedním ze zájmových uměleckých souborů Svazu zaměstnanců školství a kultury a o čtyři roky později převzal nad sborem patronát Odborový dům.

Hned v listopadu 1959 konal tento dětský sbor společně s Macenauerovým ženským sborem své první veřejné vystoupení v koncertním sále v Besedě. Tento koncert, ač prvním, byl významný tím, že uvedl hned několik premiér – prvou z nich bylo první provedení skladby Františka Šauera *Tři povídky* pro střední hlas, dětská sóla, dětský sbor a malý orchestr. Tato skladba byla Dětskému sboru POSZU a sbormistru B. Macenauerovi dedikována. Skladba byla psána v přístupném slohu, jsou to lyrické a radostné obrázky z dětského světa a z přírody. Kromě toho byla na tomto koncertě poprvé provedena skladba Jana Hanuše *Povídám, povídám pohádku* pro mezzosoprán, dětský sbor a orchestr a plzeňskou premiéru měly skladby P. Ebena *Maminka* a *Zelená se snítka*. Kritiky hovořily velice pozitivně – kladně hodnotily rytmickou přesnost, plasticitu slova, viditelnou radost dětí ze zpívání. Výkon dětí byl svěží a přesvědčivý.¹²¹

Dětský sbor vystupoval na svých samostatných koncertech a od založení Plzeňského ženského komorního sboru koncertoval pravidelně společně s ním. Výčet skladeb, které s dětským sborem B. Macenauer nastudoval, by byl nepochybně dlouhý. Uvedme alespoň nejoblíbenější - byly to zejména skladby P. Ebena, Z. Šestáka, J. Hanuše, M. Hlaváče, J. Temla, J. Málka, B. Nikodéma, V. Trojana, O. Semeráka.

A není možné se nezmínit ani o zahraničním autorovi B. Brittenovi a jeho drammatizaci středověké hry *Potopa*. Na koncertě dne 6. dubna 1966, kdy byla skladba premiérována,

---

¹²¹ Ze soukromého alba B. Macenauera.

účinkovalo kolem stovky dětí - z Macenauerova dětského sboru¹²², z 20. ZDŠ z ulice Mládežníků a žáků z Lidové školy umění B. Smetany. Jednalo se o mimořádný projekt, který neměl ve své době obdoby a byl nesmírně náročný na organizaci a přípravu celého představení, která trvala celý rok. Děti do této československé premiéry studovaly pod vedením B. Macenauera a za pomoci Nadi Macenauerové jednak sborové party (jednalo se o sbor zvířátek a ptáků), ale také menší ansámblový sbor, který byl tvořen členkami dětského sboru (ty účinkovaly v roli družek paní Noemové).

Podobné dílo, ale rozsahem menší, provedl B. Macenauer krátce po Potopě, a byla to kantáta západoněmeckého skladatele Petera Seegera *Dej pozor v jízdni dráze!*.

V roce 1968 vyšel článek I. Hurníka o zavádění nové hudební metody do výuky hudební výchovy na českých školách. Orffova metoda přináší výuku hudby spontánní dětskou hrou, dává dětem do ruky lehkou ovladatelnou nástroje, na které lze hrát bez rizika nechtěných disonancí. V době, kdy se chystalo první české vydání Orffovy školy, už začala řada škol s touto metodou pracovat. Byly to školy v Šumperku, Strakonících a díky manželům Macenauerovým také v Plzni. Macenauerovi už na prosincových koncertech 1967 uvedli některé skladby s doprovodem nástrojů Orffovského instrumentáře.¹²³

V dubnu roku 1969 uvedl Macenauerův dětský sbor hudební pohádku I. Hurníka *Smutná princezna*. Roztomilá skladba má deset částí a je doprovázena zvonkohrami, xylofony, sopránovou zobcovou flétnou, tympány, trianglem, činelky, bubínky a dvojicí kytar a violoncell. Sborová sazba je komponována do tří až čtyřhlasu. Tuto pohádku manželé Macenauerovi uváděli i na výchovných koncertech, které v témže roce připravovali pro žáky 5. – 7. tříd. Zhruba hodinový pořad, na němž zazněly další skladby (kupř. *Vlak P. Ebena* a *Posvícení v pekle* I. Hurníka), představil posluchačům zajímavý zvukový kolorit Orffovského instrumentáře a lákal dětské účastníky k živému pohybovému prožití hudby, nebo k zahrání si na některý z „cinkavých“ nástrojů. N. Macenauerová předvedla se svými žáky takové hudební hry, jako je „Hra na otázku a odpověď“, „Ozvěny“, deklamační cvičení, rytmická improvizace. Pro přítomné učitele byl koncert návodem, jak začít s touto novou metodou ve svých hodinách hudební výchovy, jak děti

---

¹²² Ten již nesl název Plzeňský dětský sbor.

¹²³ Hurník, Ilja. *Naděje plzeňských dětí*. Pravda, 1968, 5. května.

aktivizovat a dopřát jim co největší radost z živého muzicírování.¹²⁴ Výchovných koncertů zaměřených na představení Orffovy školy bylo mnoho, mezi jiný typ výchovných koncertů, které Macenauerovi připravovali, byly tzv. „Podvečery s hudbou“. Cyklus koncertů měl oslovit děti mezi věkem 13 – 14 let a koncerty se měly konat vždy jednou měsíčně. První z cyklu koncertů se věnoval osobnosti W. A. Mozarta, jeho životu a dílu. Naděžda Macenauerová vypravovala o dětství i dospělosti génia a jeho krutém údělu. Vypravování doplňovala živými ukázkami Mozartovy hudby na klavír (Malou noční hudbu, Turecký pochod ze sonáty A dur, Ukolébavku). Hned následující Podvečer s hudbou byl věnován koledám evropských národů.¹²⁵

Z doby pedagogické působnosti B. Macenauera v Plzeňském dětském sboru není možné ani nepřipomenout koncert z listopadu 1972 - byl to autorský večer věnovaný 50. narozeninám Ilji Hurníka – jednoho z autorů České Orffovy školy (spoluautorem byl Petr Eben). Ilja Hurník sestavoval program na tento koncert sám a samozřejmě na program uvedl výběr z České Orffovy školy. S Plzeňským dětským sborem zpívaly a tančily děti z řady plzeňských škol, a to za pohybové spolupráce Vlasty Dominikové.

Dalším ze zajímavých autorských večerů byl koncert z děl Václava Trojana, připravený v únoru 1974. Plzeňský dětský sbor uvedl skladby z Trnkových loutkových filmů *Špalíček (část Vesna)* a *Princ Bajaja*.

Poslední účinkování Macenauerova dětského sboru je zaznamenáno na programovém průvodci z koncertu 25. května 1977, kdy se děti podílely na provedení skladby P. Ebena *Catonis Moralia* společně s ženským sborem. Zánik tohoto dětského sboru způsobil ustavení dětského sboru při Lidové škole umění Bedřich Smetany v roce 1976 (sbormistryně H. Friedrichová), do něhož byly přihlášeny i děti z ostatních dvou plzeňských LŠU.

4.2 Pedagog plzeňské konzervatoře

Pracovat začal Bedřich Macenauer na plzeňské konzervatoři od roku 1970, po té, co jej oslovil profesor Vlach, aby zde vyučoval. Vedl nejprve soubor lidových nástrojů –

---

¹²⁴ Bokůvková, Vlasta. *Děti zpívají a hrají dětem*. Večerní Plzeň, 1969, 10. červen.

¹²⁵ Šťastná, Jiřina. *Podvečery s hudbou*. Pravda, 1971, 21. ledna.

akordeonů. Se souborem pěti akordeonů jezdil soutěžit do českých Hořovic nebo do německého Klingenthalu. Postupně vyučoval další předměty – hru z listu, improvizaci, hru orchestrálních partů a v 5. ročníku základy dirigování, dirigoval i symfonický orchestr konzervatoře. V pozdějších letech přešel B. Macenauer na pěvecké oddělení, kde vyučoval ansámblový a sborový zpěv. Na konzervatoři vyučoval až do roku 2004 a za svého působení zde zažil tři ředitele – Věru Pinkerovou, Karla Friesla a Miroslava Brejchu.

Pravidelně se se svými studenty účastnil ročníkových nebo absolventských koncertů konzervatoře, kdy připravoval zajímavé programy. Nejvíce v paměti zůstává B. Macenauerovi skladba P. Ebena *Concertino pastorale* pro tři instrumentální sóla a smyčcový orchestr, kterou dirigent nastudoval na koncert v únoru 1981. Tato skladba je určena dětským instrumentálním souborům a obsazení bylo možno měnit podle možností. V roce 1997 P. Eben partituru zrevidoval a přepracoval.

Do roku 1991 pracoval B. Macenauer s Pěveckým sborem konzervatoře, kam chodili i studenti nepěveckých oddělení, např. z dechového oddělení. Na koncertě konzervatoře u příležitosti Smetanovských dnů provedli kantátu na biblické texty v jazzovém stylu *Harvest jazz* skladatele K. Cartwrighta. V dalších letech sbormistr pracoval s menší skupinkou zpěvaček, které studovaly sólový zpěv.

To, že je P. Eben nejmilejším skladatelem B. Macenauera, dokázal sbormistr opět ještě v roce 1999, kdy se studenty konzervatoře uspořádal koncert ke skladatelovu 70. výročí narození. Komorní sbor složený ze studentek vyšších ročníků sólového zpěvu přednesl skladateli jeho *Písně nelaskavé, De spiritu sancto* – podle Žalmu 104, šest zpěvů na cantus firmus z Božanova kancionálu v úpravě s názvem *Slaviček rajský* - sám skladatel hrál v tomto díle varhanní mezihry.

K 40. výročí konzervatoře připravil B. Macenauer se svým sborem *Deset poetických duet* na text V. Nezvala a hudbu P. Ebena. Sólo měla P. Kubátová, na klavír brilantně doprovázel prof. K. Friesl.

Za další zdařilý počín z doby působnosti B. Macenauera na konzervatoři lze také pokládat provedení původní verze *Říkadel* L. Janáčka, inspirovaných kresbami Josefa Lady a Ondřeje Sekory. Nejprve je komorní pěvecký sbor konzervatoře pod vedením B. Macenauera provedl v listopadu roku 1998 v Pivovarském muzeu, ale dalším významným provedením skladby byl koncert v rámci 19. ročníku Smetanovských dní v Plzni na jaře

1999 v Západočeském muzeu. Skladba zazněla za klavírního doprovodu K. Friesla a klarinetisty M. Petruně. Vysoce byla kritikou oceněna interpretace Janáčkova *Zápisníku zmizelého*, v podání sólistky plzeňské opery A. Žákové v roli Zefky a tenoristy Petra Strnada a za účasti komorního pěveckého sboru konzervatoře.

V jednom z posledních vystoupení B. Macenauera s komorním pěveckým sborem konzervatoře na jaře roku 2004 zazněla Purcellova *Óda na královnu Mary*, kterou již kdysi sbormistr Macenauer několikrát provedl se svým Plzeňským ženským komorním sborem. Zazněla ve staroanglické textové verzi za podpory komorního orchestru studentů konzervatoře, hoboje a cembala. Skladba byla novodobou komorní úpravou Maurice Blowera.¹²⁶

Komorní sbor zpěvaček konzervatoře, řízený Bedřichem Macenauerem, prováděl na koncertě zejména skladby současných autorů – kromě již uvedeného P. Ebena také O. Máchu, J. Temla, J. Hanuše, I. Hurníka, V. Trojana, ale také L. Janáčka, B. Martinů, A. Dvořáka, G. Verdiho, B. Brittena a mnoha jiných. Sbor účinkoval převážně na koncertech konzervatoře, „povinných“ Písniích přátelství a různých přehlídkách, ale také pořádal různá matiné a koncerty k vernisážím. Jeho hodnocení v recenzích byla téměř vždy velmi pozitivní, nejkladněji byla hodnocena hlasová kultura sboru. Se sborem se B. Macenauer rozloučil na posledním vystoupení pod svým vedením dne 29. dubna 2004 skladbou J. Lennona a P. Mc Cartneyho Yesterday.

---

¹²⁶ Mrázek, Miroslav. *Hudební recenze*. Plzeňský deník, 2004, 25. února.

5 VÝZNAM OSOBNOSTI BEDŘICHA MACENAUERA

Když se ohlédneme za tvůrčí uměleckou cestou sbormistra a dirigenta Bedřicha Macenauera, uvědomíme si, jak moc tento člověk miloval hudbu a jak mnoho měl rád lidi a spolupracovníky, se kterými ji ve svém životě tvořil. Někdy mu bylo vytýkáno, že byl jako sbormistr až příliš hodný, ale nemrzelo ho to, chtěl vycházet s lidmi bez konfliktů a dosáhnout kvalitního uměleckého výsledku v přátelské atmosféře. Kritiky i posluchači dokládají, že se to dařilo.

Za téměř třicet let svého působení s Plzeňským ženským komorním sborem uvedl Bedřich Macenauer mnoho plzeňských premiér skladeb soudobých komponistů a představoval jejich novinková díla. Byly to skladby P. Ebena, I. Hurníka, J. Hanuše, O. Máchy, V. Trojan, z plzeňských autorů uveďme J. Bažanta, Z. Lukáše, J. Slimáčka, J. Temla a nesmíme zapomenout ani na zahraniční autory, jako byl B. Britten nebo německý skladatel P. Seeger. Některé skladby byly sbormistru a sboru věnovány, jiné z nich B. Macenauer se svým sborem natočil v Plzeňském rozhlase. Pro potřeby tehdejšího Krajského studia Československého rozhlasu v Plzni nahrál skladby J. Štěpánka, B. Gselhofera, J. Temla, J. Slimáčka. Byl to začátek spolupráce, která v dalších letech pokračovala nahrávkami Ebenova *Řeckého slovníku* či *Odvěké kosmetiky*, Bažantova cyklu *Plzeňské jarní nebe*, dále cyklu O. Máchy *Mateřská znaménka*, skladby J. Hanuše *Slunovraty II.*, nebo Trojanových *Slezských zpívanek* (nemluvě o nahrávkách instrumentálních skladeb).

Nezapomenutelným počinem bylo uvedení kantáty „**Potopa - Noye's Fludde**“ op. 59 B. Brittena v roce 1966 za účasti obrovského instrumentálního a sborového aparátu, kterou připravoval B. Macenauer s režisérem O. Ševčíkem celý rok.

V souvislosti s koncertní činností nesmíme ani zapomenout na řadu významných hudebníků, ať již amatérských či profesionálních, se kterými B. Macenauer spolupracoval. Za ty první uveďme Plzeňské orchestrální sdružení, za ty druhé především klavíristy prof. Antonína Brejchu, Karla Friesla, Eduarda Spáčila, dirigenta Františka Drse a jeho Komorní orchestr, Karla Vronského, flétnistu Vojtěcha Lindaura, trumpetistu Miroslava Kejmara. Bedřich Macenauer uváděl často na programu starou hudbu a při těchto příležitostech spolupracoval s varhaníkem Ivo Pavelkou, cembalistkou Ivanou Janečkovou, zpěvačkami ze zahraničí altistkou Helgou Ziegler a sopranistkou Christinou Hilpisch. Určitě by měla

být uvedena jména i českých v regionu i mimo něj významných pěveckých osobností, jako byli sólisté L. Kotnauerová, J. Zamrazilová, K. Hromádková, J. Jahnová, K. Křemenák, O. Wieser, M. Ježil ad.

Z dobových pramenů lze snadno vyčíst, že Bedřich Macenauer byl mistrem dramaturgie svých koncertů. Dokládá to velké množství recenzí v tisku, které většinou uveřejňovali V. Koula a dr. A. Špelda. Nejen že vhodně vybíral hudební témata a charaktery skladeb, a to tak, že dokázal decentně spojit hudbu starou s hudbou 20. století, ale repertoár dokázal přizpůsobit i prostředí, kde se měl koncert provozovat. Po celou dobu práce s Plzeňským ženským komorním sborem byla kritikami a soutěžními porotami velice kladně hodnocena a vyzdvihována hlasová kultura zpěvaček tělesa.

Už bylo uvedeno, že sbormistr uváděl novinková díla skladatelů 20. století, nesmíme však zapomenout ani na propagaci české národní hudby v zahraničí (NDR, NSR), zejména díla B. Smetany, A. Dvořáka, B. Martinů. Bez významu také nezůstává uvádění skladeb a málo známých děl starých mistrů ať již zahraničních, kupř. Tartiniho, Monteverdiho, tak českých - J. V. Paus, J. J. Ryba. Je velická škoda, že takto hodnotné koncerty byly často uváděny na koncertních pódii jen jednou, bez následujících repríz.

Své znalosti a mistrovství předával Bedřich Macenauer od roku 1970 studentům Konzervatoře v Plzni, kde učil několik předmětů ve více oborech. Tím nejvýznamnějším byl ansámblový zpěv pro studentky zpěvu vyšších ročníků, základy dirigování u něj, kromě mnoha jiných, absolvoval současný mladý úspěšný dirigent Jiří Štrunc ml. V posledních letech své pedagogické činnosti se B. Macenauer věnoval psaní recenzí, které uveřejňoval v Plzeňském deníku - např. o koncertu komorního orchestru Domažlice - Furth im Wald v rámci 3. Domažlického léta nebo o uvedení Mozartova Requiem Českou písní v listopadu 1999 v Plzni.

Nelze ani zapomenout na jeho práci s operním sborem, se kterým B. Macenauer pracoval bezmála 40 let, nastudoval více jak 170 premiér a oddirigoval 25 operních titulů v nepočítaném výčtu představení. Jako první řídil Rusalku 17. května 1961 a výčet uzavírá opera Hubička, kterou oddirigoval 16. června 1989. O jeho svědomité a precizní práci v divadle hovoří i uznání a ocenění, jakou je udělení krajské ceny města Plzně za nastudování *Her o Marii* skladatele B. Martinů v roce 1969 a podruhé za tři aktovky

Rybáři v síti I. Hurníka v roce 1983, kdy získal B. Macenauer společně s dalším kolektivem pracovníků cenu Zdeňka Hofbauera.

Výčtem přínosu osobnosti Bedřicha Macenauera by se dalo pokračovat dále, ale dobré je zmínit se také o tom, co přinesla samotná hudba B. Macenauerovi. Ovšemže to byla spousta krásných hudebních zážitků, ať již z vlastních koncertů či koncertů jiných hudebníků, pocit z dobře udělané práce. Hudba byla a je B. Macenauerovi přítelkyní a jeho životní cestou a krédem. Přinesla mu nespočet osobních přátelství s hudebníky a skladateli, jako byli W. Docloux, K. Šrom, B. Britten, I. Hurník, P. Eben. Na závěr práce uvedu, co o sobě napsali B. Macenauer a P. Eben v článcích, které vycházely v době na přelomu století.

B. Macenauer o P. Ebenovi:

*„Petr Eben je mi blízký svým uměleckým vyznáním – výrazně totiž preferuje duchovní hudbu, která řeší otázky morálky, mravnosti a lidské opravdovosti. Jeho přístup k životu, výběr námětů, textů a celkový vztah k rodině a dětem se výrazně promítá v jeho skladbách. Ne nadarmo hraje kromě klavíru také na varhany, které jsou jeho nejmilejším nástrojem.“*¹²⁷

P. Eben o B. Macenauerovi:

Prohlásil, že je pro něj víc než potěšující nesmírně vzácné přátelství s B. Macenauerem a rovněž vztah, který již od dob studií na akademii má tento sbormistr k jeho skladbám..... *„Sotva jsem měl dopsaný cyklus *O vlaštovkách a dívkách*, už si ho vzal a s nově založeným souborem se obětavě pustil do práce...Provedl všechno, co jsem vůbec kdy pro ženský sbor napsal a víc než to, dokonce v období, kdy jsem se v tomto žánru na chvíli odmlčel a kdy nastala pro jiné skladby pauza v tvorbě pro ženské sbory, tak začaly chodit jeho korespondenční lístky hustě popsané drobným písmem a z laskavého interpreta se najednou proměnil sice v trpělivého, ale neoblomného vymahače a inspirátora dalších skladeb...“*¹²⁸

---

¹²⁷ Dvořák, Petr. *Konzervatoř připravila na dnešek koncert k sedmdesátinám skladatele P. Ebena*. MF Dnes, 1999, 14. prosinec.

¹²⁸ Fiala, Jaroslav. *Skladby P. Ebena v Plzeňských koncertech*. Hudební nástroje, 1999.

ZÁVĚR

Pevně věřím, že se mi v této diplomové práci podařil můj záměr reflektovat umělecký život sbormistra a dirigenta Bedřicha Macenauera a vypovědět o něm z dostupných pramenů co nejvíce informací.

Základem pro tuto práci mi byla sbormistrova vyprávění a osobní archiv, ve kterých Bedřich Macenauer starší, sbormistrův otec, ale později i sám B. Macenauer, shromažďovali novinové recenze a články s rozhovory. První z těchto článků pocházel z roku 1956. Články byly převzaty většinou z plzeňského denního tisku Pravda, dále z Hudebních rozhledů, ročenek Divadla J. K. Tyla, později Plzeňského deníku. Žádná monografie o Bedřichu Macenauerovi v současnosti nebyla sepsána. K dokumentování činnosti Plzeňského komorního ženského sboru chyběla kronika, kterou dle B. Macenauera ženský sbor nikdy nezaložil a nevedl. Kronika by mohla poskytnout informace ze „zákulisí“ kolektivu žen a jejich různých zážitků. Mnoho informací naopak poskytly tiskopisy koncertních průvodců, jejichž autorem byl z valné většiny prof. Antonín Špelda. K tomu bylo potřeba ještě dohledat informace z mnoha a mnoha článků a doplnit pojmy z uvedených monografií.

Alba ze soukromého archivu B. Macenauera tvořila určitou linii práce, byla jádrem a průvodcem uměleckých počinů tak, jak šly ve sbormistrově životě za sebou. Mou snahou bylo tyto informace zdokumentovat, předat a podělit se o atmosféru, která z nich vyzařovala. Věřím, že moje diplomová práce se tak stane dalším zdrojem cenných informací v dokumentaci hudebního života plzeňského regionu druhé poloviny dvacátého století.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ:

Použitá literatura:

1. ČERNUŠÁK, Gracian. *Dějiny evropské hudby*. 3.vyd. Praha: Panton, 1974. 527 s.
2. FIALA, Jaroslav. *Západočeská vlastivěda: Hudba*. 1.vyd. Plzeň: Pedagogická fakulta Západočeské univerzity v Plzni, 1995. 182 s. ISBN 80-7043-122-9
3. HOSTOMSKÁ, Anna. *Průvodce operní tvorbou*. 8.vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda – Libertas, 1993. 682 s.
4. Kolektiv autorů. *Zdeněk Lukáš: hudební skladatel*. Sestavil Zdeněk Vimr. 1.vyd. Praha: Vydal PhDr. Jan Novotný – nakladatelství ASN repro, 2010. 128 s. ISBN 978-80-85468-00-7
5. Kolektiv autorů. *Poslouchejte s námi*. 3.vyd. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1961. 553 s.
6. Kolektiv autorů. *Poslouchejte s námi II*. 1.vyd. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965. 657 s.
7. PECHÁČEK, Stanislav. *Česká sborová tvorba 1800 – 1950*. 1.vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2002. 302 s. ISBN 80-7290-099-4
8. SMOLKA, Jaroslav. *Hudba českého baroka*. 1.vyd. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 1989. 55 s.
9. VRBÍK, V.; MICHALÍK, P.; ROUB, Z. *Zpracování diplomové a bakalářské práce na počítači*. 1. vyd. Plzeň: Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni, 2007. 68s. ISBN 978-80-7043-458-1

Použité prameny :

1. Bajer, Jiří. *Ne slovem, skutkem!* Divadelní noviny 1959, č.4
2. Bokůvková, Vlasta. *Děti zpívají a hrají dětem*. Večerní Plzeň, 1969, 10. červen.
3. Bokůvková, Vlasta. *Za profesorem A. Špeldou*. Pravda, 1989, říjen
4. Dvořák, Petr. *Konzervatoř připravila na dnešek koncert k sedmdesátinám skladatele P. Ebena*. MF Dnes, 1999, 14. prosinec.
5. Dvořák, Petr. *Osud mi vybral cestu sbormistra*, Plzeňský deník, 1999, 9. dubna
6. Fiala, Jaroslav. *Skladby P. Ebena v Plzeňských koncertech*. Hudební nástroje, 1999.
7. Gruberová, Libuše. *Sbormistr a dirigent*. Pravda, 1989, 17. květen.

8. Hurník, Ilja. *Naděje plzeňských dětí*. Pravda, 1968, 5. května
9. Ichová, Eva. *Sbormistr Bedřich Macenauer, Zpravodaj Divadla J. K. Tyla, 1994*
10. Koula, Vladimír. *Beethovenova operní devátá*, Pravda, 1966, duben
11. Koula, Vladimír. *Kantáta pro děti*, Pravda, 1967, 11. listopad
12. Koula, Vladimír. *Koncert barokní hudby*, Pravda, 1967, 4. květen
13. Koula, Vladimír. *Lidová tradice a moderní umění*, Pravda, 1966
14. Koula, Vladimír. *Síla a slabost Dvořákova Dimitrije*, Pravda, 1964, 8. listopad
15. Koula, Vladimír. *Úspěch plzeňských v NDR*, Pravda, 1965, červenec
16. Macenauer Bedřich., *Divadelní návraty*, Plzeňský deník 1999, 5. června
17. Macenauer Bedřich., *Kdo byl dirigent Walter Ducloux*, Nová Pravda, 1990, 5. května
18. Maixnerová, Tereza. *Vařili v předsíni, v kuchyni stál klavír*, Plzeňský deník, 2001, 13. června
19. Matzner, Antonín. *Československá premiéra Brittenovy Potopy*, Slovenská hudba, 1966, květen, roč. 66, č. 6
20. Mrázek, Miroslav. *Hudební recenze*. Plzeňský deník, 2004, 25. února.
21. Pospíšil, Václav. *Dvě inscenace Bludného Holanďana*, Hudební rozhledy, 1960
22. Poukar, Eduard. *Koncert krásné hudby*. Škodovák, 1988, 4. listopad.
23. Siebr, Rudolf. *Soutěž Písně přátelství*. Pravda, duben, 2. duben.
24. Špelda, Antonín. *Dva únorové večery v Plzni*. Hudební rozhledy, 1975, 10. únor.
25. Špelda, Antonín. *Dva komorní večery*. Pravda, 1979, 22. červen.
26. Špelda, Antonín. *Dvacet let zpěvu*. Pravda 1982, 20. říjen.
27. Špelda, Antonín. *Ebenův večer v Plzni*. Pravda, 1972, 1. března
28. Špelda, Antonín. *Händel a Eben v Plzeňském komorním sboru*. Pravda, 1973, 14. červenec
29. Špelda, Antonín. *Hudba v Odborovém domě*. Pravda, 1978, 14. prosinec.
30. Špelda, Antonín. *Komorní hudba a zpěv*. Pravda, 1980, 24. říjen.
31. Špelda, Antonín. *Komorní vokální koncert*. Pravda 1975, 17. červen
32. Špelda, Antonín. *Koncert souborů v Odborovém domě*. Pravda, 1978, 27. června.
33. Špelda, Antonín. *Koncert Plzeňského komorního sboru*, Pravda, 1966, 29. listopad
34. Špelda, Antonín. *Nad koncertním večerem*. Pravda, 1971, 1. červenec
35. Špelda, Antonín. *Novinkový večer sboru*, Pravda 1968, 12. květen

36. Špelda, Antonín. *Plzeň na sklonku sezóny*. Hudební rozhledy, 1977, říjen.
37. Špelda, Antonín. *Plzeňské komorní večery a předjarní glosy*. Hudební rozhledy, 1972, červen.
38. Špelda, Antonín. *Plzeňský ženský sbor*, Hudební rozhledy, 1965, č. 3
39. Špelda, Antonín. *Václav Trojan a lidová píseň*. Pravda, 1974, 10. únor.
40. Špelda, Antonín. *Večer barokní hudby*. Pravda, 1976, červen.
41. Špelda, Antonín. *Večer Plzeňského komorního sboru*. Pravda, 1976, červen.
42. Špelda, Antonín. *Večer Plzeňského komorního sboru*. Pravda, 1980, 10. listopadu.
43. Špelda, Antonín. *Večer české hudby*. Pravda, 1984, 22. prosinec.
44. Šťastná, Jiřina. *Podvečery s hudbou*. Pravda, 1971, 21. ledna.

Internetové zdroje:

1. emma.txt.cz [online]. 2007 [cit. 2012-05-23]. Art Forum: Osobnosti v síti

Dostupné z WWW: <http://www.gallery.cz/gallery/cz/emma-srncova.html>.

2. jihoceskedivadlo.cz [online]. 2012 [cit. 2012-05-23]. Jihočeské divadlo – archiv

Dostupné z WWW: www.jihoceskedivadlo.cz/archiv/sezona/1956-1957

RESUME

This Diploma Work brings the reflection upon the personality of conductor of an orchestra and choir conductor Mr. Bedřich Macenauer, artist living to the present time, who operated in 2nd half of 20th century in City of Plzeň and Plzeň Region.

The work revers (captures) Macenauer's youth, studies and activity since his coming to J.K.Tyl-Theatre in Plzeň in 1957. He operated there nearly 40 years as chief of Opera Choir. Between 1957 and 1996 he studied with this choir 171 premieres of opera , ballet and other factures.

The work brings information about his establishing and subsequent activities of Woman's Chamber Choir as well, Mr. Macenauer cooperated with for 28 years, he stood in nascent of the choir and in its extinction too. He introduced with this choir works of 20th century authors on Plzeň daises, some of them were premiered and recorded in Plzeň Radio.

No less significant is Mr. Macenauer's pedagogical activity – since of beginning of his artistic path he worked in children choir, with his wife Naděžda he helped to introduce Carl Orff Music Method in primary schools in Plzeň. Since 1970 he was as a tutor in Plzeň Conservatory, he worked there till 2004.

In the last years he asserted himself as a musical critic and author of many articles in cultural column of Plzeňský deník news.

Mr. Bedřich Macenauer is partial musician and active listener of interesting concerts and performances on platforms and stages in Plzeň – to these days.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK:

KSČ – Komunistická strana Československa

KV SZŠV – Krajský výbor svazu zaměstnanců školství a vědy

PKŽS – Plzeňský ženský komorní sbor

POSZU – Pěvecké a orchestrální sdružení západočeského učitelstva

OD – Odborový dům

OS KVSZŠ – Orchestrální sdružení krajského výboru svazu zaměstnanců školství

SEZNAM PŘÍLOH

1. Obrázek č. 1 – Bedřich Macenauer – 1957

Obrázek č. 2 – Obálka programového průvodce opery Rusalka z divadla v Českých
Budějovicích - 1957

2. Obrázek č. 3 – Dětský sbor Plzeňského orchestrálního sdružení

Obrázek č. 4 – Premiéra kantáty Potopa B. Brittena – 1966 – Kulturní dům Peklo

3. Obrázek č. 5 – V. ročník festivalu pěveckých – 1975

Obrázek č. 6 – Úryvek z dopisu skladatele Išy Krejčího

4. Obrázek č. 7 – Koncert k 20. výročí založení Plzeňského ženského komorního sboru

Obrázek č. 8 – Plzeňský ženský komorní sbor – 25 let

5. Obrázek č. 9 – Závěrečné posezení – PŽKS – 1993

Obrázek č. 10 – Koncert k 40. výročí založení plzeňské konzervatoře za účasti P. Ebena

6. Obrázek č. 11 – Masné krámy – koncert konzervatoře – Óda k narozeninám

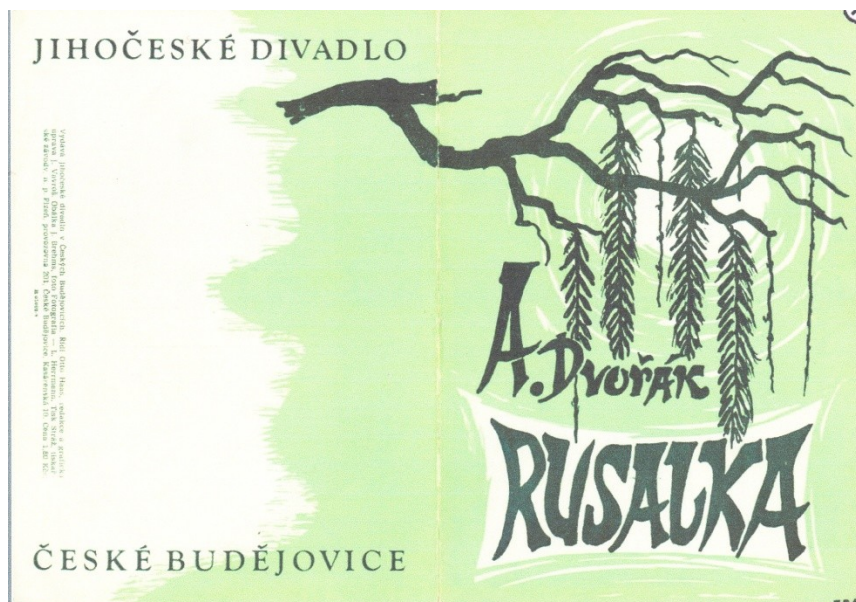
královny Mary 1694

Obrázek č. 12 - Bedřich Macenauer - 2004

PŘÍLOHA č. 1

OBRÁZEK Č. 1. BEDŘICH MACENAUER - 1957

OBRÁZEK Č. 2. OBÁLKA PROGRAMOVÉHO PRŮVODCE OPERY RUSALKA Z DIVADLA Z ČESKÝCH BUDĚJOVIC – 1957

PŘÍLOHA č. 2

OBRÁZEK Č. 3. DĚTSKÝ SBOR PLZEŇSKÉHO ORCHESTRÁLNÍHO SDRUŽENÍ

OBRÁZEK Č. 4. PREMIÉRA KANTÁTY „POTOPA“ B. BRITTENA -1966 – KULTURNÍ DŮM PEKLO

PŘÍLOHA č. 3

OBRÁZEK Č 5. V. ROČNÍK FESTIVALU PĚVECKÝCH SBORŮ - 1975

Dopis skladatele Iši Krejčího *Ona-10.T-65*

Milý Kollego,
referoval mi Kollega Šum, jak to
bylo v Olšavi herské a jak vyborně
jste sevcil jak ^{mi} madrigaly tak
i jeho sborečky. Děkuji Vám za
všude a prvními Váš, aby to mi'
dělá vám b.h. v'č'ntu'jal'm ve
jmeim m'ím vy'ndi'l. Těz
mne mile do'ymalo, je jst

OBRÁZEK Č 6. ÚRYVEK Z DOPISU SKLADATELE IŠY KREJČÍHO

PŘÍLOHA č. 4

OBRÁZEK Č. 7. KONCERT K 20. VÝROČÍ ZALOŽENÍ PLZEŇSKÉHO ŽENSKÉHO KOMORNÍHO SBORU

OBRÁZEK Č. 8. PLZEŇSKÝ ŽENSKÝ KOMORNÍ SBOR - 25 LET

PŘÍLOHA č. 5

OBRÁZEK Č. 9. ZÁVĚREČNÉ POSEZENÍ - PŽKS -1993

OBRÁZEK Č. 10. KONCERT K 40. VÝROČÍ ZALOŽENÍ PLZEŇSKÉ KONZERVATOŘE ZA ÚČASTI P. EBENA

PŘÍLOHA č. 6

OBRÁZEK Č. 11 – MASNÉ KRÁMY – KONCERT KONZERVATOŘE – ÓDA K NAROZENINÁM KRÁLOVNY MARY 1694

OBRÁZEK Č. 12 – BEDŘICH MACENUER 2004